

SLOVO

Z BRITSKEJ KOLUMBIE

*Ľepšie začať jednu sviečku
ako preklinať temnotu*

Photo: freemages.com

**Od zajatcov
k légiiám**

str. 7

**Čo ma naučila
Kanada**

str. 22

**Spomienka na rok
1967**

str. 24

**Náčelník Dan
George**

str. 28

**Korene amerických
a kanadských Slovákov**

str. 33

Hodnota farského spoločenstva v zahraničí

Čo pre pre mňa znamená slovenská farnosť tu v ďalekej cudzine? Dovoľte, aby som sa s Vami podelila osobnou skúsenosťou a priblížila Vám hodnotu nášho farského spoločenstva tu vo Vancouveri.

Osobne som nikdy neplánovala žiť v cudzine. Na Slovensku som vyštudovala, našla si primeranú prácu a mysliac si, že už mám všetky štúdiá za sebou, čakala som na príležitosť stretnúť pravého človeka, s ktorým by som mohla mať raz krásnu rodinu. Skoro všetko mi vyšlo s jediným háčikom, že môj život i rodina, ktorú mám, sú v Kanade. Keď mi Boh poslal do cesty môjho terajšieho manžela, došlo k rozhodnutiu vycestovať za ním do Kanady a naučiť sa tu žiť. Nebolo to jednoduché rozhodnutie, a ani po toľkých rokoch to nie je pre mňa ľahké žiť tak ďaleko od svojich koreňov. K tomu, aby som akceptovala svoje nové životné pôsobisko, mi výrazne pomohla slovenská farnosť. Veľ-

mi vďačím tunajšiemu kňazovi za prijatie a za podporu, ktorú mi poskytol. Počas tých rokov som mala možnosť bližšie vnímať slovenskú farnosť, jej kňaza a veriacich. Naša farnosť je oáza, ktorá je pre tunajších Slovákov prameňom viery a nahrádza im rodný domov. Dimenzia tejto farnosti je špecifická tým, že komunita Slovákov je veľmi dynamická a tvoria ju stále Slováci, ale aj tí, ktorí sem prídu len na určitý čas. Ak by som mala pomenovať farnosť inými slovami, povedala by som, že je domom prijatia. O. Juraj ako otec víta, prijíma a citlivo pomáha každému, kto k nám zavíta. Veľmi pozitívne na mňa pôsobí jeho spôsob pastoraácie, ktorá je nastavená vždy pozitívne, s pohľadom a otázkou ako sa ľuďom dá pomôcť, aj keď sa niekedy zdá, že to nie je možné. Vážim si spôsob pastoraácie nášho kňaza, ktorý drží nastavené morálne hranice a vyžaduje od nás, veriacich, dodržiavanie zásad, čo vnímam ako veľmi

náročné službu v pastoraácii, kde je kňaz v oveľa bližšom kontakte s veriacimi, ako je tomu vo väčších farnostiach.

Nezabúdame, že ak chceme odovzdať vieru našim deťom, musíme im ju aj skrz rôzne aktivity vo farnosti priblížiť. Naše deti majú možnosť sa aktívne zúčastňovať slovenských detských svätých omší, nacvičujú detské piesne, jasličkovú pobožnosť a nácvik kolied sú v našej farnosti už tradíciou. V lete sa deti a mládež spolu s rodinami zúčastňujú letnej stanovačky, na ktorej nechýba ani kňaz, čím sa buduje osobný kontakt medzi kňazom a mladými. V rámci svätého roka sme mali možnosť byť na Púti pre rodiny a ako farnosť spoločne organizujeme akcie v rámci rôznych osláv slovenskej farnosti. Dospievajúci majú možnosť sa ďalej formovať a pripraviť v rámci našej farnosti aj na prijatie sviatosti birmovania. Táto živá farnosť mi dáva nádej, že raz aj moje deti prevezmú zodpoved-

nosť za jej ďalšie napredovanie a nezabudnú na slovenské korene, jazyk i slovenskú liturgiu.

Tak ako kedysi svätí Cyril a Metod priniesli Slovanom dar liturgie v reči im zrozumiteľnej, tak aj pre mňa osobne je prežívanie svätej omše v slovenskom jazyku neoceniteľným darom. Aj keď tu človek žije roky, vždy bude modlitba „Otče náš“ modlitbou v slovenčine, v angličtine sú to pre mňa osobne len naučené slová básne. Prajeme si a modlíme sa za to, aby v tejto farnosti nikdy nechýbal horlivý slovenský kňaz, ktorý nám bude pomáhať kráčať na hrobovej ceste do neba. Vám, milí kňazi, či už bývalí a či súčasní, v modlitbe vyprosujeme Boží pokoj a horlivosť pri evanjelizácii nás veriacich. Sme vám vďační, že ste prišli zvestovať Božie Slovo v slovenskej reči tu do ďalekej cudziny a veríme, že v našom malom kostolíku budú znieť tradičné slovenské piesne, koledy i svätá omša v ľudobozvučnej slovenčine i naďalej.

Mária Eškut

Energia vo fyzike je schopnosť fyzikálnej sústavy konať prácu. Energia sa premieňa na prácu a naopak. Jedna z foriem energie je tepelná energia alebo jednoduchšie, teplo. Množstvo tepla v sústave je závislé od teploty jednotlivých prvkov sústavy. Ak sú prvky studené, množstvo tepla v sústave je malé a sústava s nízkou tepelnou energiou nie je schopná konať prácu.

Parný stroj je fyzikálna sústava schopná konať prácu ak má dostatok tepelnej energie. Ak jednotlivé molekuly vody majú nízku teplotu, voda je studená a parný stroj nedokáže nič spraviť. Až keď sa niektoré molekuly vody zohrejú na bod varu (100° Celsia) premenia sa na paru a začnú poháňať parný stroj.

Zahraničná slovenská komunita je ako parný stroj. Jej aktivita závisí od vnútornej energie jej členov. Platí to o tanečnej skupine, o speváckom zbore, divadelnom súbore, turistickom oddieli, futbalovom klube alebo o farskom spoločenstve. Schopnosť spoločen-

PARNÝ STROJ A ZAHRANIČNÁ SLOVENSKÁ KOMUNITA

ského života komunity, schopnosť robiť užitočné veci spoločne, závisí od aktivity jednotlivých členov komunity, od ich schopnosti vidieť potrebu, využiť príležitosť, správne ohodnotiť svoj talent a prejavíť dobrú vôľu zapojiť sa do komunitného života.

Ak použijeme paralelu s parným strojom, môžeme schopnosť a ochotu členov komunity zapájať sa aktívne do komunitného života merať komunitným teplo merom. Komunita môže byť "na bode mrazu" alebo môže byť "vo vare". Jednotlivci sa navzájom ovplyvňujú, odovzdávajú si energiu, entuziazmus.

Nenechajme vyhasnúť plamienok komunitného života zahraničných slovenských komunít. Zabraňme tepelnej smrti nášho mikrovesmíru. Pridajme naše TTT palivo (Talent, Time, Treasure) pod kotol komunitného parného stroja.

Jožo Starosta

100	Pomôžem teraz
90	Čoskoro pomôžem
80	Môžem pomôcť
70	Myslím, že môžem pomôcť
60	Mohol by som pomôcť, ak...
50	Možno by som mohol pomôcť
40	Keby som tak mohol pomôcť
30	Ako môžem JA pomôcť?
20	Neviem ako pomôcť
10	Nemôžem pomôcť
0	Nechcem pomôcť

Obsah 28. čísla

1	Uvodník (Mária Eškut), Príhovor (Jožo Starosta)
3	Rodná hruda, ako zdroj inšpirácie (Michal Hronec)
4	Patriotizmus v historickom vedomí Slovakov (Peter Mulík)
6	Obdobie rôznych 100 ročníc, terminologický zápas a čs. légie (Jožo Starosta)
7	Od zajatcov k légiám (Tomáš Hupka)
10	Rozhovor s Edom Starickom (Edo Starick a Jožo Starosta)
12	Premiéra Edmunda Paschu v Amerike? (Paľo Šimončíč a Jožo Starosta)
14	Od Dunaja k strmým štítom pobrežných hôr (Alan Formánek a Svetlana Bárdošová)
16	Zo života farského spoločenstva sv. Cyrila a Metoda v New West (Jožo Starosta)
20	Možno by sa tieto špekulácie nedozvedel svet (Ján Maršálek a Vlado Gregor)
21	Netvárne sa, že produkuje prebytok medu (Vlado Gregor)
22	Čo ma naučila Kanada (Ján Štefanec)
24	Spomienka na rok 1967 a židovský poker (Jožo Starosta)
26	Unwelcome visitor (Marcella Kruppa)
27	Znovu medzi Slovákmi na Bohatom Pobreží (Paľo Stacho)
28	Náčelník Dan George (Jožo Starosta)
30	Tri augustové postrehy zo Slovenska (Ján Klimas)
31	Reportáže (Paul Stacho)
32	Prečo Rusko ovláda svet? (Tristin Topper a Jožo Starosta)
33	Korene amerických a kanadských Slovákov (Andrej Štelmák)
34	Príspevky čitateľ'ov (Oliver Fejcz, Štefan Kucík, Paul Stacho)
38	Lišajník Islandský (Aristid Miglierini)
39	A sme tam, kde sme boli (Jozef Dopjera)
40	Slovo z Britskej Kolumbie ide do sveta

Sponzori počas uplynulých 12 mesiacov

Univerzálny sponsor

- Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Zlatý sponzor

- David Kika
- Peter Levarský

Strieborný sponsor

- Zuzana Klepl
- Diana Janek
- Viera Čarnogurský
- Slováci zo Slovenska

Bronzový sponsor

- Katarína Starosta
- Jason a Mária
- Libuša Kasanič
- Mike vander Velden
- Casty

Individuálny sponsor

- Henrieta Holmolová
- Libka
- Ján Lacok
- Mária Rečíčáková
- Mirka a Vlado Plavák
- Aristid Miglierini
- Bertha Palko
- Maria Mikuš

O tomto čísle

Vlastenectvo prekladáme cudzím slovom patriotizmus a ten sa zvykne definovať ako citová naviazanosť na vlastný národ, ako láska k vlasti. Táto väzba sa nazýva aj národným citom, národnou hrdosťou, národným povedomím. Nad historickými koreňmi slovenského patriotizmu sa zamýšľa historik a teológ PhDr. Mgr. Peter Mulík, PhD. z Matice slovenskej na str. 4.

Tento rok 2017 a zopár uplynulých rokov a budúcich rokov je obdobím rôznych 100 ročníc, ktoré nám pripomínajú dôležité udalosti v našej histórii. Na niektoré z nich sme si spomenuli na str. 6, v úvode k článku o vzniku a činnosti československých légii, ktorý pripravil Tomáš Hupka.

Slovenská komunita okolo farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri žije čulým duchovným, národným, kultúrnym a spoločenským životom, o ktorom priamo, či nepriamo píšu autori úvodníka (str. 1), príhovoru (str. 1), rozhovoru s Edom Starickom (str. 10), ako aj článkov Premiéra Edmunda Paschu v Amerike (str. 12), Zo života farského spoločenstva (str. 16) a Čo ma zatiaľ naučila Kanada (str. 22).

“Celý problém rozlíšenia pravdy od lži je vlastne v objektívnom posúdení dobra a zla. Niektorí tvrdia, že tieto pojmy sú vždy len vzťahové, teda subjektívne a konkrétne“. Zamyslenia tohoto typu si môžete porovnať s vlastným názorom pri čítaní príspevkov Vlada Gregora na str. 20.

“Bolo to obdobie po 6-dňovej vojne na Blízkom Východe, 50. výročia VOSR a politického uvoľnenia pred r.1968“. Na študentské časy spred 50 rokov si spomína Jožo Starosta na str. 24.

Vo fiktívnom rozhovore Joža Starosta s indiánskym náčelníkom Danom Georgom (str. 28) môžeme načrieť do hlbín duše pôvodných obyvateľov Burrardovho zálivu, okolo ktorého sa rozprestiera súčasný Vancouver.

Zaujímavý je pohľad na Rusko očami kanadského novinára Tristina Hoppera z popredných kanadských novín National Post. Na str. 32 sa zamýšľa nad otázkou “Prečo je Rusko svetovou veľmocou?”.

Neúnavný cestovateľ a fotograf Paul Stacho nám ponúka opis svojich cestovateľských zážitkov v článkoch Znovu medzi Slovákmi na Bohatom pobreží (str. 27), Čierny vrch (str. 30), Turčiansko-teplické kúpele, Tunel M.R.Štefánika (str. 31), Objavovanie histórie Niagary (str. 34) a Tomáš Tomík (str. 35).

Naši čitatelia-dopisovatelia boli tiež veľmi štedrí. Prečítajte si úsmevný príbeh Marcelky na str. 26, Tri augustové postrehy Jana Klimasa z cesty na Slovensko (str. 30), Korene amerických a kanadských Slovákov v podaní Andreja Štelmáka (str. 33), rozhovor Košického žiaka 5. A so spisovateľom Jozefom Banášom (str. 34), opis zberu Lišajníka islandského z obdobia budovania socializmu od Aristida Miglieriniho (str. 38), spomienku na Alexandra Dubčeka ako sa zachovala v pamäti Jozefa Dopjera.

Do čísla pripeli aj pracovníci Matice Slovenskej v Martine Štefan Kucík článkom Slovenskí biskupi v USA pred 90 rokmi (str. 35) a Zuzana Pavelcová Pozdravom z Matice Slovenskej (str. 39).

Príjemné čítanie.
Jožo Starosta

Redakčná rada: Jozef Starosta, Daniel Behan, Paul Stacho
Zodpovedný redaktor (výber článkov a jazyková úprava): Jožo Starosta, jozo.starosta@slovozbritskejkolumbie.ca, jozef.starosta@gmail.com
Grafická úprava tlačeneého Slova: Daniel Behan, pixelplus.sk
Telefón redakcie: 1-604-944-1554
Email: info@slovozbritskejkolumbie.ca
Webová stránka časopisu: www.slovozbritskejkolumbie.ca

Všetky informácie v časopise Slovo z Britskej Kolumbie publikujeme v presvedčení, že sú pravdivé. Neberieme na seba zodpovednosť za prípadné nepresné alebo dokonca nepravdivé informácie. Ďakujeme za Vaše porozumenie a tešíme sa na Vašu podporu www.slovozbritskejkolumbie.ca/podpora

Design & layout: www.pixelplus.sk

Vytlačené v Kanade - Printed in Canada

Rodná hruda, ako zdroj inšpirácie v poézii Juraja Dolnozemskeho

Máme vo svojom rodisku, v Slovenskom Komlóši, osobnosti, ktoré nenosia vysokoškolský diplom, sú to len jednoduchí, obyčajní ľudia. Do vienka od nášho Stvoriteľa však dostali dar, dar neoceniteľný, dar vysokej prirodzenej inteligencie. K takýmto osobnostiam patrí i náš bard, básnik-poeta, Juraj Dolnozemský. Jeho vnučka, Aliz Agodová, študentka na Katedre slovenského jazyka a písomníctva na Univerzite v Segedíne, si jeho tvorbu vybrala za diplomovú prácu. Priblížme si neobyčajný príbeh spriaznených duší – vnučky a starého otca.

Väzba

Na úvod svojej práce si diplomantka vybrala báseň, ktorá racionálne hodnotí postoj človeka, ktorý žije a už aj zostane žiť mimo svojej pravlasti.

Väzba...

*Moja väzba je dvojité,
dobou viazaná identita.
Tu som sa narodil, tu žijem.
Dva jazyky som sa učil,
dvoma jazykmi hovorím.
Sem i tam viazaný, patriaci tak isto snívam.
Slovensky oslovila ma matka.
V maďarskom prostredí pracoval môj
šestnástoro detí otec, tebliar, starý otec môjho otca.
Stromy sadil, zem obrábal,
armáde Monarchie slúžil,
trojjazyčný Pavel Budai,
starý otec mojej matky.
Toto všetko vo mne je.
Nech bocíčo konám a bocikde som
za prežitie pracujem,
takéto som mením sa a zostanem...*

Diplomantka nazbierala mnoho hodnotení tvorby Juraja Antala Dolnozemskeho od renomovaných literárnych kritikov. Všetky sa však vlievajú do výstižného hodnotenia Oldricha Kníchala z roku 1996: „Z Dolnozemskeho hlasu vanie stáročná tradícia stotočného sedliackeho života, teplé a verné ľudské slovo, vôľa žiť a dúfať, nádej prežiť víchrice času, láska k vlastnému rodu a žičlivosť iným."

Zo života

Juraj Dolnozemský sa narodil v Slovenskom Komlóši v roku 1928 v roľnícko-remeselníckej rodine. Doma sa rozprávali len po slovensky. V škole bol vždy medzi najlepšími, takže keď skončil 5.triedu elementárnej školy, viedla ho cesta do gymnázia. Tu sa mohol vzdelávať iba jeden rok, lebo kvôli hospodárskym ťažkostiam musel pomôcť svojim blízkym a zapojiť sa do práce spolu s nimi doma. Prvá jeho báseň sa zrodila ešte v roku 1938, keď z maďarčiny preložil do slovenčiny jednu modlitbu. Jej názov je: Ja som evanjelik. Písať začal po slovensky v roku 1978.

Takto sa zrodil jeden z najvýznamnejších básnikov na Dolnej zemi. Obraz jeho osobnosti je vliaty do veršov básne :

Juraj Dolnozemský

Slová

*Cez matkine pery
oslovili ste moje srdce,
a hneď ste si v ňom urobili
trvanlivé hniezdo,
v ktorom spolu snívame
našu budúcnosť.
I dospelosť jej premyslíme,
aby som sa necítil byť
celkom zbytočným.*

Básnické zbierky

Aliz Agodová opisuje vo svojej diplomovke básnické zbierky svojho starého otca Juraja Dolnozemskeho:

Večerný dážď, Budapešť 1988, publikácia Demokratického zväzu Slovákov v Maďarsku.

Ťarcha páperia, Salgótarján 1994, publikácia Združenia spolku spisovateľov v Maďarsku a Zväzu Slovákov v Maďarku.

November, Arkus 1995, Semica. Zodpovedný redaktor Peter Andruška. Kniha vyšla s podporou štátneho Fondu kultúry Pro Slovakia.

Doma, 1998. Zostavil redaktor Oldrich Kníchal z iniciatívy Združenia slovenských spisovstiev a umelcov v Maďarsku. Táto publikácia je darom vydavateľstva Etnikum k 70. narodeninám autora.

Vernosť, príležitostné básne Slovenský Komlőš – Budapešť. Zostavil a redigoval Paed Dr. Miroslav Brna. V publikácii boli použité fotografie Imricha Fuhla.

V okovách času, 2006 Slovenský Komlőš. Zbierka bola vydaná pri príležitosti 260. výročia založenia Slovenského Komlóša.

Národopisná zbierka

Juraj Antal Dolnozemský, ako sa to uvádza a diplomovej práci, je aj vášnivým zberateľom historických artefaktov. Túto jeho záľubu opísala diplomantka v kapitole „Národopisná zbierka“:

„Básnik má v dome bohatú zbierku, kde môžeme nájsť aj takú knihu, ktorá bola vydaná v roku 1628. Za 40 rokov pozbieral toľko vecí, že sa zmestia do dvoch preplnených izieb. Keď vstúpime do týchto miestností, človek sa tak cíti, akoby vošiel do minulosti. Sú tu kroje, obrusy, riady, hudobné nástroje, zrkadlá, obrazy, kožuchy, čepce a ihličky. Jeden deň nestačí na to aby sme si to všetko dôkladne pozreli.

Foto: Martin Kleibl

Básnik tu veľmi rád trávi čas, často tu píše básne. Aj vo filme Jadvigín vankúšik sme mohli vidieť starožitnosti z jeho zbierky. Záujemcom o zbierku s trpezlivosťou ukáže svoje pozbierané predmety. O každom osobitne vie povedať jeho históriu. Často reštauruje staré veci, ale aj také sa prihodilo, že podľa vzoru starého stola urobil podobný nový. Podľa neho je dôležité chrániť a udržať duchovnú a materiálnu kultúru. Má rád aj ľudové piesne a aj ľudové rozprávky."

Ocenenie

1993 – Medaila od Svetového kongresu Slovákov.
1998 – Vyznamenanie „Za našu národnosť“
2001 – Vedením mesta Slovenský Komlőš bol ocenený prsteňom a medailou PRO URBE 2001.
2003 – Plaketa „Za komlőšských Slovákov“
2008 – Matica slovenská ocenila jeho tvorbu bronzovou medailou Cyrila a Metoda
2008 – Maďarská vláda mu udelila plaketu Pro Cultura Minoritatum Hungariae

Som pyšná

V závere svojej diplomovej práce píše jeho vnučka svoje vyznanie. Citát: „Už viac ako 80 rokov prešlo, ako sa Juraj Antal Dolnozemský narodil. Mal plodný a bohatý život. Zaoberal sa všeličím a prešiel dlhú cestu, kým vysvitlo, že sa musí zaoberať aj poéziou. Celý život veľa a tvrdo pracoval. Lúbil sa učiť, hoci mal na to len krátku možnosť. Vzdelanie získal z kníh, veľa čítal, zaujímal ho národopis a dejiny Slovákov. Svoju národopisnú zbierku začal zbierať práve preto, lebo pre neho bolo dôležité, aby sme spoznali našich predkov a videli ako žili. Táto veľká práca priniesla svoje plody, lebo je už známa nielen v Maďarsku ale aj na Slovensku.“

„Napriek tomu je to skromný a tichý človek, ktorý si každý deň nájde prácu v záhrade a sadí stromy, stará sa o ne a potom zbiera plody. V noci berie do rúk papier a pero a daruje nám nové básne. Som veľmi pyšná, že mám takého starého otca. Želám mu zdravie a plodné roky do budúcnosti."

Z diplomovej práce vnučky Juraja Antala Dolnozemskeho, Alíz Agodovej, vybral Michal Honec.

Pridávame sa aj my na záver týchto úvah k vnučke J. Dolnozemskeho a veríme, že jej želanie sa do bodky splní a že nám Juraj Dolnozemský bude ešte dlho slúžiť ako vzor vytváreho stotočného bojovníka za zachovanie Slovákov na Dolnej zemi.

Michal Hronec a redakcia Slova z Britskej Kolumbie

Vlastenectvo prekladáme cudzím slovom patriotizmus a ten sa zvykne definovať ako citová nadviazanosť na vlastný národ, ako láska k vlasti. Táto väzba sa nazýva aj národným citom, národnou hrdosťou, národným povedomím a môže sa vzťahovať na rozmanité aspekty národa v oblasti etnickej, kultúrnej, politickej a historickej identity.

Význam pojmu patriot sa v premenách stáročí menil. Za πατριώτης (patriótes) boli v starom Grécku považovaní Negréci – barbari, ktorí mali spoločný pôvod, teda jedného otca a vytvárali spoločenstvá, klaný, kmene. Latinčina prevzala toto grécke slovo v tom istom význame, ale keď prešlo do moderných románskych jazykov, nadobudlo v osvietenstve iný význam. Vo francúzštine má slovo les patriotes – patrioti od 16. storočia význam ľudia spoločnej etnicity, pôvodu, z rovnakej krajiny. So spájaním tohto pojmu s hrdosťou na pôvod a vlasť sa stretávame až v náboženských vojnách po reformácii. Viliam Oranžský označuje bojovníkov za oslobodenie nízozemských provincií od španielskej nadvlády za goede patriotten – dobrých vlastencov.

Práve 11. apríla 1765 si pripomíname založenie Patriotische Gesellschaft v Hamburgu (Vlastenecká spoločnosť - Hamburgische Gesellschaft zur Beförderung der Künste und nützlichen Gewerbe), ktorá vznikla podľa vzorov podobných spoločnosti v Paríži a Londýne a Dubline, kde však ani v jednom prípade nefigurovalo v názve slovo vlastenecká (patriot...). Dovolím si vysloviť hypotézu, že práve táto spoločnosť bola vzorom pre založenie prvej slovenskej matice – Matice srbskej v roku 1826 v Pešti. Ako vieme pri jej vzniku stáli okrem srbskej šľachty a intelektuálov práve srbskí obchodníci, pre ktorých bol Hamburg jednou z ciest do sveta. Okrem takmer identického ideového zamerania oboch spoločností upútava však pozornosť jeden významný spoločný prvok.

Matica srbská má v znaku úl’ – od ktorého má aj svoje meno (matica je po srbsky úl’, alebo včelia kráľovná). Aj Vlastenecká spoločnosť v Hamburgu má v znaku úl’ a to 51 rokov skôr ako Matica srbská – čo nie je podľa mňa iba náhodná súvislosť.

Matica srbská bola vzorom pre mnohé slovanské národy. Podľa jej vzoru bola založená Matica česká r. 1831, Matica ilýrska r. 1842 (ktorá sa roku 1874 premenovala na Maticu chorvátsku), Matica haličsko-ruská vo Lvove r. 1848, Matica moravská roku 1849, Matica dalmatínska v Zadare roku 1861, Matica slovenská roku 1863, Matica slovinská roku 1864, Matica lužicko-srbská roku 1874, Matica opavská roku 1877 a Matica v Tešínskom kniežatstve roku 1898 (z ktorej roku 1968 vznikla Matica sliezska), Matica poľská vo Lvove roku 1882, Matica školská v Tešínskom kráľovstve roku 1885, Matica školská vo Varšave roku 1905, Matica bulharská v Carihrade roku 1909 a nová Matica bulharská roku 1989.

Existovali nejaké formy patriotizmu už počiatkov formovania stredovekých národov? Bezpochyby. Skutočnosť, že v ranom stredoveku vznikli viaceré štáty na etnickom princípe, svedčí o tom. Existoval poľský, český, dánsky, švédsky, chorvátsky, srbský štát. Existovali však aj štáty, ktoré sa nazývali podľa etnika, ale neboli etnickými štátmi. Takými bol fran-

Patriotizmus v historickom vedomí Slovákov

Historik a teológ PhDr. Mgr. Peter Mulík, PhD. z Matice slovenskej sa profesijne venuje cirkevno-kultúrnym súvislostiam v profánnych dejinách ako aj dejinám 20. storočia. Vo svojom príspevku ozrejmuje viaceré dimenzie patriotizmu našich slovenských predkov a to jednak z hľadiska jeho geografického rámca, ale aj v chronologickom priereze.

Matica slovenská, 1826

cúzsky, anglický, ruský ale aj uhorský štát. Naši slovenskí predkovia sa ocitli práve v poslednom.

Širšia a užšia dimenzia patriotizmu

Prv než by sme začali uvažovať o takých otázkach, či je v prípade patriotizmu princíp osobnej ľudskej dôstojnosti prenesený na kolektív, alebo jedinec zís-kava identitu iba v kolektíve, musíme konštatovať, že existuje širšia a užšia dimenzia patriotizmu Slo-vákov. Užšia, vzťahujúca sa na kmeň resp. etnikum a širšia vzťahujúca sa na teritórium, krajinu, politický celok – štát, v ktorom žili.

Tento problém dvojitého patriotizmu v našom histo-rickom vedomí sa objavil už v našej prvej štátnosti v Rastislavovej a Svätoplukovej ríši. Majú sa Slováci stotožňovať iba s obyvateľmi Nitrianska (Pribinov-ská tradícia), alebo sme mali aj povedomie, že sme boli Moráviaňia?

Geograficky sa pod názvom Morava rozumeli krajiny kniežat a kráľov dynastie Mojmirovcov, kto-ré v najväčšom rozsahu zaberali veľkú časť strednej Európy od Odry až po Tisu a od hornej Visly až po Dravu. Jadrom tohto štátneho útvaru však bolo etnické územie naddunajských Slovenov, ktorí sa usadili medzi dnešnou Česko-moravskou vysočí-

nou a Potisím, na severných karpatských prítokoch Dunaja a na strednom Dunaji. Územie, na ktorom sa práve aj pod vplyvom tejto prvej mohutnej štátnosti a iniciatívne prijatého kresťanstva zákonite musel začať proces etnogenézy slovenského národa sa v Nestorovej Povesti dávnych liet nazýva Sloven-skou zemou. Slovenská etnicita celého priestoru je nepochybná, lebo nemôže byť náhodné, že etnické pomenovanie Sloven dodnes v slovenčine žije v slo-vách Sloven-ka, Sloven-sko a sloven-čina. Použí-vanie všeobecného označenia všetkých Slovanov našimi predkami ako vlastným etnonymom svedčí o určitom vyššom stupni integrácie v tomto priesto-re, resp. vymedzení voči susednému neslovanské-mu etniku.

Dokazuje to aj pozorná analýza zachovaných prameňov. V nich sa často jasne rozlišuje medzi geograficko-politickým názvom Morava a medzi označením etnika, ktoré sa volalo Sloveni a hovorili slovenským jazykom. Týmto adjektívom sa vtedy bežne označovala aj etnická individualita, národ-nosť, národ. Teda moravský štát (kniežatstvo, krá-ľovstvo, ríša), ale slovenský jazyk (=slovenský ľud, slovenský národ). Podobných prípadov nachádzame v dejinách veľa. Nejde o umelé a nevedeké prená-šanie pojmov, ale aj v biblii, antike a rannom stre-

doveku predsa musíme hovoriť o národoch, hoci nemyslíme moderne európske národy sformované v 19. storočí.

O etnicite jadra moravského štátu nám etymo-lógia ponúka jeden veľmi vážny lingvistický dôkaz – meno kniežaťa Rastislava, zaznamenané v súdo-bých prameňoch ako Rastic. To, že toto meno ne-znelo Rostic, svedčí jasne o slovenskom charaktere mena kniežaťa a aj jeho ríše. Zo západoslovanských jazykov má v slovese rásť totiž iba slovenčina (dia-lektologicky iba stredná slovenčina) za praslovanské – o – hlásku – a. V češtine a v poľštine je však stále –o-, napr. rosti, rosnáč. Ďalší dôkaz poskytuje náro-dopis. Staré jadro Svätoplukovej ríše v strednej časti údolia rieky Moravy okolo hlavného mesta Moravy dodnes obývajú moravskí Slováci, ktorí mentalitou, kultúrou a jazykom donedávna (19. stor.) tvorili jed-notu s uhorskými Slovákmi, pôvodne obývajúcimi stredný Dunaj z oboch strán a celý severný chrbát Karpát s priľahlými kotlinami. Etnicita starej Moravy ako krajiny (odvodené tiež od rieky) bola v podstate slovenská.

Sloveni pri založení uhorského štátu

Jazyk bol nepochybne integračným prvkom rano-feudálnych štátov, ba aj kmeňových zväzov rozma-nitých foriem. Bez neho by sme si nevedeli predsta-viť fungovanie týchto celkov, kde vládnuce vojenské družiny museli mať jednotný veliaci jazyk, zrozu-miteľnosť povelov, ale aj jednotné zvykové právo, jeho ustálenosť a zrozumiteľnosť. Týmto jazykom nemusel byť vždy jazyk ovládateľov. Je viac ako pravdepodobné, že takýmto jazykom bola najroz-šírenejšia najvyšpelejšia reč, najmä v správe štátu, ale aj v boji, kde bojovali veľké počty podmaneného obyvateľstva. Jazyk kultu nemusel byť zrozumiteľný – lebo náboženstvo si vyžadovalo mystérium. Vznikali však aj štátne útvary, kde jazyk nebol základným spojivom. Bol však dôležitým komuni-kačným prostriedkom. Veľ-ká časť obyvateľstva týchto štátov bola bilingválna, alebo až trilingválna, čo platilo najmä pre privilegované vrstvy, oby-vateľov miest, remeselníkov kupcov. Aj roľníci obyvateľstvo na hrani-ciach dvoch etnických celkov bolo zvyčajne bilin-gválne, čiže jedni ovládali základy jazyka druhých. To platilo aj o Uhorsku.

Ako to vlastne bolo so vznikom uhorského štátu? Je pravdepodobné, že bojovné staromaďarské dru-žiny, ktoré si etablované štáty v 9. storočí najímali na riešenie vojenských sporov, využili aj Svätoplu-kovi dedičia vo svojich vnútrodynastických sporoch a je isté, že v tom čase starí Maďari dobýjali naše hradiská, ba rozvrátili celú ríšu. Ako to však bolo takmer sto rokov neskôr, keď sa konštituoval feu-dálny uhorský štát? Naši slovenskí predkovia tu boli a významne prispeli k založeniu tohto štátu. Úloha slovenských rodov Hunt a Poznan v tomto období je dnes zrejmá. Prispeli dokonca tak významne, že uhorský panovník sa označoval pojmom zo starej slovenskej štátoprávnej praxi.

Ide o slovo kráľ. Josef Dobrovský ako prvý napísal, že toto slovo pochádza z mena Karola Veľkého (kráľ Frankov (768 – 814) a cisár Západu (800 – 814), s ktorým Slovania prišli do styku a pre mnohých bol obávaným nepriateľom (zvlášť polabským Slo-vanom) ale najmä veľkým panovníkom. Toto meno vládcu Frankov, ktorý sa usiloval obnoviť rímsku ríšu

v jej kresťanskej podobe, prešlo u Slovanov zmenou ako staré slová typu tort – trot teda z karlvzniklo krall(podobne ako sa slovo barda zmenilo na brada) a znamenalo významného mocného panovníka – zjednotiteľa, čomu však v dnešnej slovenskej termi-nológii zodpovedá termín cisár. Toto slovo muselo preniknúť do slovenčiny pred prešmyknutím hlás-kových skupín –or-, -ol- na –ro-, -lo-, teda najne-skôr na rozhraní 8. a 9. storočia.

Nemecké anály dávajú Svätoplukovi, nástupco-vi veľkého kniežaťa Rastislava, obyčajne titul dux. Ale Fuldské anály ho nazývajú rex, podobne Regi-nonová kronika a list pápeža Štefana VI. z roku 885 adresovaný Svätoplukovi ako kráľovi. Nazdávam sa, že nielen vtedajšie mocnosti, ale aj naši predkovia nazývali Svätopluka kráľom a to dokonca v našom jazyku – teda slovom kráľ. Podľa vzoru Karola Veľ-kého, nazvali analogicky svojho mocného panovníka – zjednotiteľa termínom kráľ. Najpresvedčivejším dôkazom toho je stará maďarčina.

Štátoprávna kontinuita v právnej terminológii, akou sa označoval najvyšší panovník – zjednotiteľ, prešla zo Svätoplukovej ríše aj so slovom kráľ pria-mo na arpádovských panovníkov. Nitrianske veľko-knieža (dux magnus) Gejza, keď sa stal suverénom Uhorska, je na kráľovskej korune (corona graeca) označený dokonca ešte nezmenenou slovenskou podobou slova kráľ – krales - Geovitzas pistos kra-les Tourkias. Slovo prešlo neskôr aj do živej maďar-činy v podobe király [királ’].

Dôkazy pre hostiteľskú teóriu

V historickej pamäti Slovákov sa napriek tendenčnej Anonymovej legende o do-bytí územia Karpatskej kotliny starými Maďarmi zachovalo povedomie, že sme právoplat-nými zakladateľmi uhorského štátu, čo odráža najmä apo-lógia Baltazára Magina z roku 1728, ba že sme starých Maďarov prijali pohostinne. Len zhubná maďarizácia 19. storočia prinútilo našich ná-rodovcov vrátiť sa podmani-teľskej teórii vzniku uhorského štátu a slovenskú národnú ideológiu upravili na tvrdenie o tisícročnom útlaku Slovákov v Uhorsku, čo neskôr za komu-nizmu vyvrcholilo do tvrdenia o „plebejskom pôvode“ nášho národa. Nie je priestor na ar-gumentáciu vyvracajúcu tieto nehistorické závery. Skutočnosť je taká, že naši slovenskí predkovia boli uvedomelými uhorskými vlastencami – najmä ze-mania, ktorí štátu platili iba daňou krvi – čiže ju boli povinní brániť. Naši predkovia nikdy na etnickom princípe nepovstali proti uhorským panovníkom. Za svoje považovali uhorské stavovské vlastenec-tvo s určitou nekritickou pýchou podľa hesla: **Extra Hungaria non est vita, et si est, non est ita! (Mimo Uhorska nie je „život“ a ak aj je, nie je taký!)**

Samuel Timon napísal svoje najvýznamnejšie dielo Obraz starého Uhorska v roku 1733 na nalie-hanie priateľov, ktorí ho žiadali, aby napísal dejiny starej Panónie a susedných krajín... Timon bol zá-stancom pohostinskej teórie o prijatí Maďarov, lebo podľa neho skôr, než Maďari začali podnikat’ svoje historické výpravy do Európy **„uzavreli spojenec-tvo so Slovanmi – Slovákmi, obývajúcimi poriečie Moravy, Váhu a Nitry a iných riek až po Tisu a do-stali od nich do užívania rovinaté kraje Uhorska pri Dunaji. Z toho sa dá nielen usudzovať, ale aj tvrdiť, že Maďari za začiatku nezachádzali s tými-**

to Slovanmi zle, ale naopak urobili ich účastnými svojich šťastných osudov... Už osemdsto rokov zná-šajú spoločné osudy v dobrom aj zlom, spolu stoja a spolu padajú“.

„Z potomkov tohto slovanského kmeňa (rozumej Slovákov) boli mnohí povýšení do šľachtického stavu, nadobudli si veľké majetky a stali sa za-kladateľmi početných, dnes už veľmi starobylých rodov, ktoré od otčiny menej berú ako jej dáva-jú. Vynikajú súdnosťou a schopnosťou vykladať a vysluhovať právo. Bez nich by súdne siene boli strnulé a ochromené. Aj najnepatrnejší sedliaci a roľníci tohto národa sú veľmi pracovití a veľmi poslušní svojim pánom.“

Z tejto formulácie vyplýva, že za príslušníkov kmeňa (národa) Slovákov S. Timon nepovažuje len výsadné spoločenské vrstvy, ako sa zvykne inter-pretovať obsah pojmu „natio“ pre toto historické obdobie.

Kontinuálny vývoj kultúry

Slováci v rámci uhorského štátu, do ktorého sa mohli začleniť viacerými spôsobmi (aliancia s Arpádovcami, podmanenie Nitryav a Moravy, postupné splývanie po vyvrátenie centrálnej moci na Morave atď.) sa vyvíjali kontinuálne takmer bez prerušenia. Náš jazyk a prevzaté slová v maďarčine svedčia o tom, že duchovná a materiálna kultúry sa vyvíjala a rozvíjala.

Predpoklady tohto rozvoja boli najmä:

- existencia organizovaného štátneho a spo-ločenského života už pred príchodom Maďarov;
- vyspelá roľnícka a s ňou pre-pojená remeselnícka výroba, ktorá aj po vzniku uhorského štátu im-pulzy čerpala zo Západu, čo bolo jej charakteristikou už od 7. storočia;
- vzhľadom na rozvinuté poľno-hospodárstvo mali Slováci náskok pred Maďarmi, ktorý títo nedoká-zali vyrovnat’ ani do 19. storočia (extenzívny chov dobytka, slabo rozvinuté remeslá atď.)
- ešte pred začiatkom nemeckej kolonizácie sa na základe vy-spelej materiálnej kultúry rozvinu-la aj slovenská duchovná kultúra, ktorá stále intenzívne ovplyvňova-la maďarské etnikum až do začiat-ku 16. storočia;
- nemecká kolonizácia, ktorá smerovala najmä do slovenských hornatých oblastí opäť kultúrne a ekonomicky posilnila slovenský element, ktorý vyšiel z tejto etnosymbiózy taký po-silnený, že v 17. – 18. storočí pohltil veľkú časť nemeckých enkláv na svojom etnickom území.

Koniec prvej časti príspevku p. Petra Mulíka

Celý príspevok spolu s odkazmi na informačné zdroje si môžete prečítať na www.slovozbritskej-kolumbie.ca/patriotizmus

Zdroje obrázkov

Obrázok 1 - Autor: Josef Rupert Maria Přecechtěl (1821 - 1897). Lithography probably by Roland Weibezahl (1817-1871), signed on sheet 2 of the same series, bottom left. - Výtečníci slovenskí, digi-tized by National Library in Prague, Volné dílo, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=8331393

Obrázok 2 - Autor: Unknown - http://trencianskatuma.sk/o-obci/historia, Volné díelo, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=27333974

Obdobie rôznych 100 ročníc, terminologický zápas a čs. légie

Zopár uplynulých rokov, tento rok 2017 a zopár budúcich rokov je obdobím rôznych 100 ročníc, ktoré nám pripomínajú viaceré dôležité udalosti v našej histórii.

2014, 28. júl	100 rokov od začiatku I.sv.vojny
2014–2017	100 rokov od vzniku rôznych čs. légii
2015, 22. október	100 rokov od Clevelandskej dohody
2016, 13. február	100 rokov od vzniku Československej Národnej Rady v Paríži
2017, 7. november	100 rokov od októbrovej revolúcie (boševická revolúcia, VOSR) v Rusku
2018, 31. máj	100 rokov od Pittsburskej dohody
2018, 18. október	100 rokov od Washingtonskej deklarácie
2018, 26. október	100 rokov od Filadelfskej dohody
2018, 28. október	100 rokov od vyhlásenia nezávislosti Česko-Slovenska
2018, 30. október	100 rokov od Martinskej deklarácie
2018, 11. november	100 rokov od skončenia I.sv.vojny
2018, 13. november	100 rokov od vyhlásenia dočasnej ústavy Česko-Slovenska
2019, 8. máj	100 rokov od Užhorodského memoranda
2019, 10. september	100 rokov od Saintgermainskej mierovej zmluvy
2020, 6. marec	100 rokov od uzákonenia Ústavnej listiny Československej republiky
2020, 4. jún	100 rokov od Trianonskej mierovovej zmluvy

(Tento článok je súčasťou súhrnnej zbierky článkov o 100 rokoch od začiatku prvej svetovej vojny)

Každá z uvedených historických udalostí si zasluhuje pozornosť historikov aj širšej verejnosti, pretože každá z nich ovplyvnila život nás všetkých, Slovákov, Čechov a iných národností žijúcich v spoločnom štáte, na spoločnom území, väčšiu časť 20.storočia.

Jednej časti z tohoto historického obdobia, ktorú považujeme za veľmi dôležitú a ktorá bola veľakrát z rôznych dôvodov zatláčaná do úzadia, a to vzniku a činnosti československých légii, venujeme sériu článkov od Tomáša Hupku, ktoré budeme postupne uverejňovať v časopise Slovo z Britskej Kolumbie a na webových stránkach www.slovozbritskejkolumbie.ca:

- Od zajatcov k légiám
- Páni Sibíre a transibírskej magistrály
- Budovanie Česko – Slovenska
- Légie na odstreľ
- Bohatstvo légii
- Boj na všetkých frontoch
- Život v légiiach

Pomenovanie légii

Pomenovanie "československé légie" sa začalo používať až po I. sv. vojne na označenie prakticky všetkých vojakov – Čechov a Slovákov, ktorí bojovali na strane štátov Dohody proti Trojspolku, pred-

všetkým proti Rakúsko-Uhorskej armáde a za vytvorenie Česko-Slovenska. Počas I. sv. vojny sa títo vojaci označovali ako revolučné dobrovoľné vojská, prípadne ako zahraničné československé vojská. Vo Francúzsku sa tiež začal používať pojem Československá armáda, ktorý sa neskôr po I. sv. vojne spolu so skratkou ČSA, stal označením armády Česko-Slovenska.

V sérii článkov od p. Tomáša Hupku budeme používať všeobecné pomenovanie "československé légie" (popríklad "čs. légie") napriek tomu, že v čase kedy tieto vojenské jednotky vznikali a pôsobili, boli známe pod inými menami.

Pomenovanie územia a spoločného štátu Čechov a Slovákov

Pamätáte si diskusiu o spôsobe pomenovania spoločného štátu Čechov a Slovákov z deväťdesiatich rokov 20. storočia?. S pomlčkou, či bez pomlčky? Skutočnosť je taká, že táto diskusia sa začala už počas I. sv. vojny. A mala dve roviny, lingvistickú a politickú.

Z pohľadu lingvistov sa pred vznikom spoločného štátu Čechov a Slovákov neoficiálne pomenovanie používalo: československý štát, prípadne česko-slovenský štát. Od roku 1920 sa začal používať oficiálny názov: Československá republika a Republika Československá. Tieto názvy sa používali do roku

1938. Pred II. sv. vojnou, pred rozpadom spoločného štátu, teda v rokoch 1938 – 1939 sa používal pojem Česko-Slovenská republika.

Z pohľadu politikov sa v dokumentoch ako oficiálny názov uprednostňovali pojmy:

- v rokoch 1918–1920 Republika Česko–Slovenská a Česko–Slovenský štát,
- v rokoch 1920–1938 Československá republika
- a v krátkom období 1938–1939 Česko–Slovenská republika.

Za zmienku stojí aj pomenovanie v geografii. Územie spoločného štátu sa nazývalo:

- do roku 1920 Česko–Slovensko,
- v rokoch 1920–1938 Československo
- a v rokoch 1938–1939 znovu Česko–Slovensko.

Ak chceme byť presní, tak Slovník slovenského pravopisu v rokoch 1918–1938 schvaľuje pojem Československá republika (ČSR) a v rokoch 1938–1939 Česko–Slovenská republika, v skrátenej podobe aj Česko–Slovensko, prípadne Československo.

V medzinárodných zmluvách sa však používala pomlčka: Česko–Slovenský štát, Česko–Slovensko a Republika Česko–Slovenská a Česko–Slovenská republika.

Clevelandská dohoda hovorí o Česko–Slovenskom štáte (federácia krajiny a autonómia Slovenska).

Pittsburská dohoda prišla s repuplikánskym usporiadaním, zachovala však pomenovanie Česko–Slovenský štát.

Washingtonská deklarácia už obsahuje pomenovanie Československá republika. Od tejto chvíle bol v terminológii príklon k Československu, teda k československému národu.

Filadelfská dohoda hovorí o Česko–slovenskej republike, používa skratku ČSR. Avšak hovorí o federatívnom usporiadaní a autonómií aj pre Rusínov (nielen pre Slovákov).

Martinská deklarácia okrem iného prináša pomenovanie česko-slovenský národ, tento pojem však nevníma etnicky, ale politicky – ako prihlásenie sa k spoločnému štátu.

Dočasná ústava prináša pojem Česko–Slovensko.

Užhorodské memorandum používa pojem Česko–slovenská republika.

Saintgermainska mierová zmluva používa pomenovanie Česko–Slovensko a ako právny dokument zaväzuje k jeho používaniu aj česko–slovenskú ústavu.

Ústavná listina Československej republiky (česko–slovenská ústava) však už obsahuje pojem Československá republika (skratka ČSR).

Trianonská zmluva znovu hovorí o Česko–Slovensku a Česko–Slovenskom štáte.

My sme sa v sérii článkov o čs. légiach priklonili k pomenovaniu Česko–Slovenská republika a Česko–Slovensko, ktorý schvaľuje slovník slovenského pravopisu, nie je spojený s konkrétnym obdobím, nachádza sa v dočasnej ústave, v medzinárodných dokumentoch a predovšetkým v Saintgermainskej zmluve...

Pomenovanie národnej rady v Paríži

Podobne ako názov krajiny, aj názov Národnej rady, ktorú založili T.G.Masarík, M.R.Štefánik, J.Durich a E.Beneš v Paríži 13.februára 1916, prechádzal istým vývojom. Rada vznikla premenovaním Českého zahraničného komitétu na Národnú radu krajín

českých (Conseil National des Pays Tchéques).

Tento názov vo francúzštine presadil Milan Rastislav Štefánik. Hlavným dôvodom bola ťažka výslovnosť slova Česko-Slovensko (Tchécoslovaque). S tým však nesúhlasili krajanské spolky Slovákov v Amerike, ktoré podporovali činnosť rady finančne. Námietky Benešovi tľmočil zástupca Slovenskej Ligy v Amerike, Štefan Osuský. Tieto námietky a tiež tlak štátov Dohody, ktoré hovorili o právach Čechov a Slovákov, viedli nakoniec k používaniu pojmu: Národná rada československá prípadne Národná rada česko–slovenská.

Od zajatcov k légiám

Pred 100 rokmi vzniklo Česko-Slovensko. Československé légie zohrali dôležitú úlohu pri jeho vzniku. Po II. sv vojne a nástupe komunistov k moci, bol ich odkaz umlčaný. Aký bol ich príbeh a za akých okolností sa zrodili...

Po vypuknutí I. sv. vojny sa väčšina politikov na území Česka a Slovenska rozhodla pre vyckávanie a postoj lojality k monarchii. Výnimkou bol akurát Karel Kramář, ktorý očakával rýchle víťazstvo Ruska a vytvorenie veľkej slovanskej ríše. Pre Masaryka boli oporou krajanovia vo Francúzsku, v USA, vo Veľkej Británii, v Rusku a vo Švajčiarsku. Ale aj rodiace sa jednotky československých légii v krajinách, ktoré bojovali na strane Dohody (Anglicko, Francúzsko, Rusko)...

Za sformulovaním myšlienky spoločného štátu boli dva významné impulzy, jednak situácia v samotnom Rakúsko - Uhorsku a zároveň ohrozenie, ktorému čelili národy, ktoré by sa osamostatnili. Česko vo vzťahu s Rakúskom dosiahlo postavenie, o akom sa národom pod Uhorskom mohlo len snívať. Aj vďaka tomu vznikla široká vrstva českej inteligencie, ktorá túžila po čo najväčšej samostatnosti vo vzťahu k Rakúsku, prípadne obnovení Českého kráľovstva. Naproti tomu Slovensko vo vzťahu s Uhorskom bolo vďačné doslova za každú školu, kde sa mohlo učiť po slovensky. Pre Slovákov už vízia väčšej autonómie bolo niečím „viac“ a samostatnosť doslova sen. Do toho všetkého sa objavovali tendencie Nemecka zasahovať do priebehu udalostí v Strednej Európe a ambície Ruska pohltiť Slovanské národy.

Dôležitý impulz prichádzal aj z USA. České krajan-ské spolky nepochybovali nad výziou spoločného štátu, vnímali ho ako spojenie dvoch jazykovo a kultúrne blízkych národov a aj ako bratskú pomoc. Samozrejme, že mali aj svoj vlastný záujem. Vďaka prizvaniu Slovákov do spoločného štátu mohli výrazne prevýšiť nemeckú menšinu a získať spoločnú hračnicu s Ruskom. Čo sa týka slovenských krajan-ských spolkov, zo začiatku premýšľali nad troma možnosťami: (1) samostatnosť, (2) spoločný štát a (3) existencia pod ochranou Ruska. V každom prípade už nechceli v žiadnej podobe pretrvať v Rakúsko – Uhorsku. Nakoniec prevládla u všetkých myšlienka spoločného štátu s Čechmi.

Dôležitú úlohu na území Čiech a Slovenska v tom čase zohrával Tajný výbor Mafie, ktorý od roku 1915 združoval inteligenciu a dôstojníkov Rakúsko-Uhorskej armády (zaužívaný pojem je c. k. armáda – teda cisársko - kráľovská armáda, keďže panovník Rakúsko-Uhorska bol rakúsky cisár a uhorský kráľ), ktorí mali za úlohu zabezpečiť, aby na domácej scéne nenastal odklon od politiky, ktorú v zahraničí reprezentovali Masaryk, Beneš a Štefánik. Význam-

My sme sa (aj vzhľadom na Saintgeirmanskú zmluvu) v článkoch o čs. légiach priklonili k používa-niu pojmu Národná rada česko–slovenská.

Pomenovanie čechoslovák a čechoslováci

Pomenovanie „čechoslovák“ (j.č.) v článkoch o čs. légiach nepoužívame, napriek tomu, že v niektorých zahraničných dokumentoch sa toto pomenovanie vyskytuje. Pomenovaniu „čechoslováci“ (mn. č.) sa vyhýbame. Ak ho však predsa použijeme, myslíme tým spoločné pomenovanie pre Čechov a Slovákov.

Slovo na záver úvodu k článkom o čs. légiach

Čitateľom Slova z Britskej Kolumbie ponúkame sériu článkov o čs. légiach, ktoré počas 1.sv.vojny vznikali a bojovali za spoločný štátny útvar dvoch rovnocenných národov, za Česko-Slovensko. Dúfame, že sa vám články budú páčiť, že v nich nájdete aj také zaujímavé informácie, ktoré sa k vám doposiaľ behom uplynulých 100 rokov nedostali.

Jozef Starosta

Zdroj informácie: sk.wikipedia.org, „Budovanie Česko-Slovenska“ – 3.pokračovanie článkov o čs. légiach od Tomáša Hupku

Obrázok 1 – Czechoslovaks in Yekaterinburg, 15. září 1918

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Československé_legie
File:Czechoslovaks in Yekaterinburg, 1918.jpg

ným krokom k realizovaniu vízie spoločného štátu bola spolupráca Tomáša Garrique Masaryka a Edvarda Beneša s Milanom Rastislavom Štefánikom. Spolu sa podieľali na vytvorení Česko - Slovenskej národnej rady v Paríži v roku 1916.

Títo predstavitelia pomerne rýchlo pochopili, že k vytvoreniu spoločného národa nestačia slová, prípadne vytvorenie krajan-ských jednotiek v rámci dohodových armád, ale československej armády – československých légii - ktoré by bok po boku so štátni Dohody bojovali a ako uznanie si vybojovali vlastný štát. Túto víziu a premýšľanie nakoniec potvrdil aj francúzsky prezident Raymond Poincaré pri mierovej konferencii vo Versailles (28.jún 1919): Československí legionári „si vydobyli na Sibíri, vo Francúzsku a v Taliansku svoje právo na nezávislosť“.

Československé légie v Rusku

Po prepuknutí I. sv. vojny najlepšie podmienky pre vznik československých légii ponúkalo Rusko. Dôvodov bolo niekoľko. Rusko túžilo ovládnuť východnú časť Rakúsko – Uhorska, takže malo svoje

dôvody k tomu, aby podnecovalo nespokojnosť jednotlivých rakúsko – uhorských národností.

Pred vypuknutím vojny žilo v Rusku približne 100 tisíc Čechov a Slovákov (tých bolo len niekoľko sto-vák). Dôvodom ich odchodu do Ruska bola myšlienka slovanskej vzájomnosti a predstava Ruska ako ochrancu Slovanov, ale aj pracovná príležitosť (vycestovanie za prácou). Najviac krajanov žilo v oblasti Volynskej gubernie a na Kaukaze. Krajanovia v Rusku boli stúpencami Česko- Slovenska ako monarchie, personálnej únie s Ruskom a s Romanovcom na tró-ne...

Vznik československých légii v Rusku sa spája s 28. augustom 1914, kedy 700 krajanov z Kyjeva vytvorilo Českú družinu a na sviatok sv. Václava – patróna Českého kráľovstva zložili prísahu na prápor s vyšíťou svätováclavskou korunou. V roku 1914 sa k Českej družine pridala časť pražského 28. pešieho pluku a v roku 1915 časť mladoboleslavského 36. pešieho pluku. Dobrovoľníci v Kyjeve boli rozdelení do 4 rôt.

Pokračovanie na d'aľšej strane.

Hlavná odvodová kancelária

čs. armády vo Francúzsku

(zdroj: „https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hlavní_odvodní_kancelář_cs_armády_ve_Francii.gif“)

V roku 1917 na podklade Českej družiny, došlo k sformovaniu Československej streleckej brigády. A tú Ruská armáda nasadila v oblasti Halíča. Československá brigáda nebola tak dobre vyzbrojená, ako iné ruské jednotky. A predsa bola v lepšom rozpoložení. Ruskí vojaci boli zdecimovaní udalosťami na politickej scéne, hospodárskou a politickou krízou v krajine a tiež množstvom padlých. Československí legionári boli hnaní túžbou vybojovať vlastný štát...

Najviac sa čs. legionári zapísali do podvedomia vďaka bitke pri Zborove. Československá brigáda v tom čase už pozostávala z troch plukov. Brigádu tvorilo asi 3 500 mužov. Jej úlohou bolo prispieť k prelomeniu línie vojsk nepriateľa tak, aby ruská armáda mohla postupovať k mestu Lvov. Legionári počas bojov prelomili tri nepriateľské obranné pásma a zajali asi 4 tisíc nepriateľských vojakov. V radoch československých légii zahynulo asi 200 vojakov, 800 bolo zranených.

Po bitke u Zborova kde prvýkrát bojovali všetky československé jednotky, vznikol v októbri Česko-slovenský armádný zbor o sile približne 40 000 vojakov, a práve s ním sa spája ovládnutie Transibírskej magistrály. V januári 1919 bolo vytvorené Československé vojsko v Rusku ako súčasť Československej armády (vo Francúzsku). Vstúpilo doňho zo zajateckých táborov niekoľko tisíc Nemcov a niekoľko stoviek Maďarov.

Československé légie v tom čase tvorilo už 12 plukov streleckých, dva jazdné pluky a niekoľko delostreleckých batérií. Mnohí muži vstupovali do československej armády práve vďaka ohlasu, aký vyvolalo nasadenie československej brigády pri Zborove. Ich počet nakoniec dosiahol 50 až 60 tisíc.

Československé légie vo Francúzsku

Francúzsko bolo hlavnou dohodovou veľmocou. Veľká Británia a USA boli vnímané skôr ako podporovatelia Francúzska a Rusko malo svoje vlastné ciele. Preto mať centrum – hlavný stan v Paríži bolo praktické riešenie. Okrem toho že sa Paríž stal politickým centrom rodiaceho Česko-Slovenska, mali tu vzniknúť československé légie, ktoré by bojovali po boku Francúzov proti Nemcom. V tejto veci kľúčovú úlohu zohral Milan Rastislav Štefánik. Vďaka

Tcheco-slovaques a la caserne de Reuilly, 14. července 1918

nemu získali československé légie medzinárodné uznanie.

Francúzska vláda bola počas I. sv vojny naklonená myšlienke založenia vojenských oddielov zložených z českých dobrovoľníkov, pretože s tým už mala skúsenosti. V rokoch 1870 – 1871 bojovalo takmer 300 Čechov dobrovoľne v Légiách priateľov Francúzska v Prusko – Francúzskej vojne a podieľali sa na obrane Paríža.

Pred začiatkom 1.svetovej vojny žilo vo Francúzsku asi 10 000 Čechov a Slovákov. Najväčšia časť z nich žila v Paríži a v blízkom okolí. Na upevnení národného podvedomia sa zaslúžili predovšetkým dve organizácie: Sokol a socialistický spolok Rovnosť. Rodáci vo Francúzsku boli stúpencami Česko-Slovenska – ako republiky. V tom čase zákony vo Francúzsku umožňovali cudzincom vstup do cudzineckých légii, ale nie vytvorenie vlastnej bojovej jednotky. A tak Česi a Slováci sa rozhodli vstúpiť do cudzineckej légie a pod francúzskou vlajkou bojovať za budúcnosť národa.

Československé légie fakticky začali existovať 16. decembra 1917, kedy francúzsky prezident Raymond Poincaré podpísal dekrét, ktorý ich umožnil vytvoriť. Vzhľadom na obmedzené možnosti (kto chcel z krajanov už v armáde bol a medzi zajatcami neboli prakticky žiadni Česi a Slováci), začali prichádzať dobrovoľníci aj z iných krajín. Pôvodným zámeryom bola 100 tisícová armáda.

Zo začiatku bolo prijatých len 300 Čechov a Slovákov, neskôr ich počet dosiahol takmer 600. Po vstupe do cudzineckej légie zložili slávnostnú prísahu na vlajku s českým, strieborne vyšívaným levom. Časom rota prijala názov Nazdar! Po zložení prísahy bola rota s československými legionármi presunutá na frontu do Champagne kde sa stali súčasťou Marockej divízie.

V roku 1917 do Francúzska prišlo až 10 tisíc dobrovoľníkov doslova z celého sveta, aby vytvorili 21. a 22. strelecký pluk a Československú streleckú brigádu. Francúzi sa však odmietli vzdať Čechov a Slovákov pôsobiacich v cudzineckej légii, a tak základom československých légii sa stali dobrovoľníci z Rumunska, ktorých priviedol Milan Rastislav Štefánik, asi 1 200 dobrovoľníkov z Ruska (československí legionári, ktorým sa podarilo dostať do Francúzska vďaka Otokarovi Husákovi), ale aj prebehlíci

do Srbska (500), ktorí sa cez Albánsko a Taliansko presunuli do Francúzska a v neposlednom rade Česi a Slováci z USA (3 tisíc), ale aj z Austrálie (14). Počet legionárov vo Francúzsku nakoniec dosiahol číslo 10 tisíc.

Po skončení I. sv. vojny došlo k sformovaniu 23. a 24. streleckého pluku, ktoré už ako súčasť 5. československej streleckej divízie odišli do Česko-Slovenska, aby zasiahli do bojov na Tešínsku a na Slovensku. Zaujímavosťou je, že 23. strelecký pluk, tvorili Slováci z Ameriky. Preto sa jeho úlohou stalo oslobodenie Slovenska (spod Maďarov).

Československé légie v Taliansku

Z československých légii sa ako posledná sformovala légia v Taliansku. Taliansko ako člen Dohody nemalo u ostatných krajín aliancie veľkú dôveru. Pôvodne totiž malo bojovať s Nemeckom a s Rakúsko – Uhorskom (Trojspolok) proti Dohode. Taliansko však po vypuknutí 1. sv. vojny nechalo partákov z Trojspolku v šticu a zachovalo neutralitu, aby neskôr prešlo na stranu Dohody. O rok neskôr ich nasledovalo Rumunsko. Členovia Dohody mu za to sľúbili časť území, ktoré dovtedy patrili k Rakúsko – Uhorsku.

Keď vypukla vojna medzi Rakúsko – Uhorskom a Talianskom, v Taliansku na rozdiel od Francúzska, Ruska či USA nežili krajanovia, teda žili len vo veľmi malom počte. Nachádzalo sa ich tam iba asi 300. Preto československé légie sa tu tvorili primárne zo zajatcov z radov c. k. armády. Tí však našli v Taliansku veľmi dobré podmienky v zajateckých táboroch, preto netúžili po opätovnom nasadení, hoci aj pod československou vlajkou.

Centrom národného uvedomia sa stal zajatecký tábor Santa Maria Capua Vetere. V roku 1917 tu bolo asi 4 000 Čechov a Slovákov. Najväčšiu zásluhu na sformovaní základu légii mal Ján Čapek, ktorý ako mladík prešiel formáciou v Sokole a v podobnom duchu viedol aj svojich spolubojovníkov. Zo začiatku organizovali rôzne kultúrne a športové akcie, neskôr už vznikli podmienky pre priamu agitáciu na boj. Toto rozhodlanie si všimla aj Česko-Slovenská národná rada v Paríži.

Veľký nárast v počte legionárov priniesla bitka pri Zborove, ktorá zapálila vlnu nadšenia pre Česko-Slovensko a vyvolala veľký dopyt po vstupe

do československých légii. V roku 1917 už možno hovoriť o pracovných oddieloch o sile 10 000 mužov a 7 práporoch. Z nich bola nakoniec sformovaná 6. československá strelecká divízia, ktorú tvorili dve strelecké brigády a 31., 32., 33. a 34. strelecký pluk. Počet vojakov v divízii nakoniec dosiahol 12 000 mužov. Slávnostnú prísahu zložili pred pomníkom kráľa Emanuela v Ríme...

Československí legionári vycvičení v duchu Sokola urobili na Talianov veľký dojem. Taliansky kráľ o nich prehlásil: „videl som veľa vojakov, Angličanov, Nemcov... ale tak vzorné vojsko som ešte nevidel...”

Mussolini v tej dobe o nich prehlásil: Československí legionári „... sú snád' najlepší vojaci na svete a nikto ich nezadrží v ich snahe vybojovať slobodu svojmu národu”.

V Taliansku dosiahli československé légie v roku 1918 už silu viac ako 20 000 vojakov a vytvorili 9 rot. Medzi Talianmi mali naozaj výbornú povest'. V poslednom roku vojny padlo do talianskeho zajatia takmer 100 tisíc vojakov c. k. armády, ktorí pochádzali z územia budúceho - rodiaceho sa Česko-Slovenska. A práve vďaka nim vznikla aj Československá domobrana, ktorá dosiahla silu 60 000 mužov a pomáhala v Česko-Slovensku nastoliť poriadok. Paradoxom je, že väčšina vojakov sa do tejto druhej armády prihlásilo až po vojne. Napriek tomu zohrali dôležitú úlohu. Po presune z Talianska pomohli zaisťiť územie Slovenska a ponechať ho pre Česko-Slovensko.

Légie v USA

USA vnímal Masaryk ako veľkú inšpiráciu. Obdivoval americký politický systém a demokratické princípy. Určitú úlohu v tom zohrala nepochybne aj jeho pani manželka, ktorá pochádzala z tejto krajiny.

USA zohralo dôležitú úlohu v živote légii. Keď sa rodila politická reprezentácia v Paríži a vojenská vo Francúzsku, v Taliansku či v Rusku, dôležitú úlohu pri tom zohrala finančná podpora krajanov z USA, ale aj podnikateľov, ktorí sympatizovali s Čechmi a Slovákmí, ako napr. Charles R. Crane.

Podľa odhadov žilo v tom čase v USA cca 650 tisíc Čechov, rovnaký počet Slovákov a asi 150 tisíc (podkarpatských) Rusínov. Napriek tomu, že mnohí už mali americké občianstvo, naďalej podporovali myšlienku vytvorenia Česko-Slovenského štátu. Zo začiatku podporovali československé légie hlavne finančne. Čoraz viac však hľadali spôsob, ako sa

aktívne zapojiť. Mnohí odišli do Kanady, kde vstupovali do kanadskej armády, presnejšie do 223. kanadského armádneho práporu (USA vtedy ešte neboli vo vojne). Do Francúzska odišlo asi 2 500 krajanov. USA vstúpilo do I. sv vojny až v roku 1917, bola to odpoveď na opakovaně potápanie amerických lodí zo strany Nemecka. Do americkej armády vstúpilo až 30 tisíc Čechov, 12 tisíc Slovákov a desiatky tisíc krajanov, ktorí sa už narodili v USA a mali americké občianstvo.

Získať si podporu amerických Čechov a Slovákov, bolo popri politickej podpore Francúzka kľúčové pre úspech légii. Dôležitú úlohu v živote krajanov zohrávalo České národné združenie a Slovenská liga. Tieto organizácie sa v roku 1915 postavili za Masaryka a jeho myšlienku Česko-Slovenska. Výsledkom bolo podpísanie Clevelandskej dohody (22.október 1915). Vďaka podnikateľovi Craneovi – priateľovi Masaryka sa československým politickým špičkám podarilo získať dôležité kontakty v americkej administratíve. Crane pracoval na americkom ministerstve zahraničných vecí a jeho vplyv možno nájsť pri požiadavke prezidenta W. Wilsona voči centrálnym mocnostiam, aby dali právo sebaurčenia menšinám - národom Habsburskej monarchie. Crane pripravil Masarykovi a Štefánikovi cestičku k prezidentovi Wilsonovi. V roku 1918 sa medzi krajanmi v USA zrodila Pittsburská dohoda (31.máj 1918).

ČS légia v Taliansku, 31. december 1917

Stráženie bratislavského mosta ČS legionármi z Talianska

31. december 1917

Na rozdiel od Clevelandskej dohody sa už nehovorilo o federalizácii, ale Česko-Slovenskej Republike. Koncom októbra sa k Pittsburskej dohode pridali aj predstavitelia Rusínov v Amerike, čo prinieslo víziu pripojenia Podkarpatskej Rusi k Česko-Slovensku...

Posledný dôležitý krok urobilo samotné USA. Nedalo priestor k hľadaniu riešení, ako by mohlo Rakúsko – Uhorsko pretrvať. Jednoducho prijalo Washingtonskú deklaráciu (18.október 1918), čím trvalo na práve sebaurčenia. A tak donútilo Rakúsko – Uhorsko prijať americké požiadavky...

Česko-slovenská národná rada v Paríži, ktorú štáty Dohody uznali ako dočasnú vládu vtedy ešte neexistujúceho Česko-Slovenska, opierala svoju legitimitu o vznik a existenciu vojenských jednotiek – čs.légii, ktoré bojovali po bokoch spojeneckých armád. Aj vďaka československým légiám vo Francúzsku, Taliansku a predovšetkým v Rusku sa vytvorenie Česko-Slovenska podarilo.

Toto je skrátená verzia pôvodného článku „Od zajatcov k légiam“, ktorý Tomáš Hupka napísal pre Slovo z Britskej Kolumbie.

Článok skrátil Jozef Starosta.

pôvodný článok si môžete prečítať na http://slovozbritskej-kolumbie.ca/od-zajatcov-k-legiam

https://cs.wikipedia.org/wiki/Československé_legie

Archí Di Slovakia, r.2005

Vl'avo Dr. Neumann, ktorému sa splnil sen zahrať si po boku svojho vzoru, Ferka Figuru

Premiéra Edmunda Paschu v Amerike?

Začiatkom novembra minulého roku zorganizoval Dr. Viktor Neumann už tradičný predvianočný koncert pre slovenských, českých ale aj iných milovníkov hudby žijúcich vo Vancouveri a v okolí.

oltárom nášho skromného slovenského kostolika na ďalekom západe Kanady.

Niektoré úryvky koncertu si môžete pozrieť v krátkych videách na http://www.cyrilmetod.org/harmonia_pastoralis.

Požiadal som Paľa Šimončiča, umeleckého vedúceho a dirigenta zboru Great Moravia, o internetový rozhovor. Tu je prepis tohoto rozhovoru.

Paľo, kedy si prvýkrát počul meno „Edmund Pascha“? Kedy si prvýkrát počul úryvok z „Harmonia Pastoralis“?

Začiatkom 80-tych rokov, keď som študoval na Univerzite Komenského. Môj milovaný profesor Ján „Hanzi“ Albrecht nám dal typ, že Suprafon vydal niečo veľmi zaujímavé. Hanzi bol ozajstný znalec, takže som si LP platňu hneď kúpil. Počúvali sme ju aj na seminári harmónie a polyfónie s hudobným skladateľom Jurajom Benešom. Ten nám zasa ukázal akou výbornou kompozičnou technikou disponoval tento nám doposiaľ neznámy Edmund Pascha.

Meno Edmund Pascha znie tak trocha nemecky, ale pochádzal z Kroměříža - Edmund bolo jeho mnišské meno. Harmonia Pastoralis sa nám páčila viac ako veľmi známa a často hraná Česka Mše Vánoční J.J. Rybu. Už len tým sa **Vianočná Omša F-dur** - to je jej

oficiálny názov - odlišuje od iných diel tej doby, že Pascha prepleť klasický text latinskej omše s časťami spievanými v starej česko-slovenčine, ktorej rozumel pospolitý, vidiecky ľud. Tak vzniklo jedinečné dielo napísané mníchom z Moravy. Časti spievané v latinčine ukazujú jeho brilantnú skladateľskú techniku a invenčiu. Ľudové koledy zasa hravosť a zmysel pre humor.

Ako si sa dostal k „notovému zápisu“ (nevím ako sa to odborne nazýva) „Harmonia Pastoralis“?

Myšlienka uviesť Harmoniu Pastoralis vo Vancouveri vznikla na Vianoce 2015. Našiel som ju aj na youtube.com a poslal som link ľuďom zo zboru. Tí reagovali veľmi pozitívne. O to väčšie však bolo moje sklamanie, keď som zistil, že zatiaľ nikto nevydal oficiálne ani partitúru ani zborové party. Tu nastúpil slovenský spôsob ako sa veci „zháňajú“. Vedel som, že to nahrával Štátny komorný orchester Žilina. A náš spoločný priateľ Viktor Neumann je žilničian a pozná ľudí z orchestra ... Po pár emailoch a telefonátoch bola orchestrálna partitúra vo Vancouveri.

Váš spevák zbor, Great Moravia, uviedol Harmoniu Pastoralis prvýkrát v októbri minulého roku na koncerte, ktorý každoročne organizuje Dr. Viktor Neumann a druhýkrát v januári t.r. v kostole sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri. Nebolo

Ukážka z Credo

Stojaci zľava: Ziva Kikuchi, Dana Cline Janečková, Karla Kaznowska, Johana Janoušková, Vance Sova, Marcela Spadavecchia, Ladislav Chvalkovský, Rudolf Maroš, Pavol Šimončič,

v podrepe: Otec Juraj Kopanický,

detskí speváci: Adam Cline, Sophie Havlík, Samuel Havlík, Julie Cícha, Bara Novák, Klara Novák, Philip Cícha

náhodou to prvé októbrové vystúpenie severoamerickou premierou Harmonie Pastoralis?

Aj my sme sa o tom rozprávali. Je to možné - alebo nie je mi známe, že by niekto uviedol Harmoniu Pastoralis v Severnej Amerike. Takže si môžeme vychutnať našich 5 minút slávy... hahaha

Mohol by si čitateľom Slova z Britskej Kolumbie predstaviť váš zbor Great Moravia? Kedy vznikol, prečo vznikol? Koľko má členov? Sú to profesionáli alebo „len“ amatéri? Ako často stretávate? Kde, okrem koncertov Dr. Neumanna vystupujete?

Great Moravia Choir sme založili spolu s mojou životnou partnerkou Dankou Cline-Janečkovou v roku 2010. Chceli sme spestriť detský mikulášsky večierok, tak sme našudovali zopár kolied. A keďže sa to páčilo nielen rodičom, ale aj spevákom, tak sme sa začali stretávať pravidelne. Mali sme dosť vysoké ambície - spievať "a capella" (spev bez sprievodu klavíra či iného hudobného nástroja). Sám som bol prekvapený s akou chuťou speváci pracovali a ako ochotne znášali moje cholerické reakcie počas nácviku.

Výsledky prišli čoskoro. Po pár mesiacoch sme spievali na European Festivale a v novembri 2011 nám "Neumann production" ponúko spievať na koncerte Ivana Ženatého ako „predskokani“. Členovia zboru sú talentovaní amatéri so vzťahom k hudbe a s chuťou poctivo skúšať. Nepísaná dohoda je, že keď máme obetovať svoj čas, tak nech to už stojí za to.

Koncert s uvedením Harmonia Pastoralis v novembri 2016 bol už šiestym výročným koncertom v spolupráci s Dr. Viktorom Neumannom. Zbor pravidelne účinkuje na European Festivale, na akciách poriadaných Česko-Slovenskou Asociáciou vo Vancouveri a spievali sme viackrát v Slovenskom kostole sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri.

V Harmonia Pastoralis vystupovali aj deti. Kto sú títo detskí speváci a speváčky?

Detskí speváci si hovoria Moravenka. Skúšajú v našom hudobnom štúdiu vo West Vancouveri pod vedením Danky Cline-Janečkovej. Danka chce v deťoch, ktoré majú české a slovenské korene a žijú tu v Kanade, udržiavať a rozvíjať vzťah k jazyku a kultúre ich rodičov.

Malí speváci už druhýkrát spievali na mikulášskom detskom večierku. Do Paschovej Vianočnej omše sme ich „zakomponovali“ my. Bola naozaj dojemná sledovať ako malí nadšenci spievajú Glória in excelsis Deo, po latinsky a na ozajstnom javisku, s orchestrom. S Dankou sme presvedčení, že takto sa vytvára kladný vzťah k hudbe.

Ako dlho ste nacvičovali Harmoniu Pastoralis? Čo bolo počas nacvičovania najväčšou „challenge“? Kto sú hudobníci, ktorí doprevádzali Harmóniu Pastoralis?

Keďže v lete je väčšina zborákov v Európe a na dovolenkách skúšky začínajú až v septembri. Nebolo to inak ani minulý rok. Na prvej skúške som rozdal noty a celú omšu sme si prespievali do konca. Poznámku z pléna, "veď je to lahučké", som schladil s tým, že omšu budeme spievať naspamäť a v krojoch a so svetlami, žiadne ťaháky, žiadne pomôcky. To si mal vidieť tie reakcie!!

To bola tá „challenge“, čo sa pýtaš. A mal si vidieť tie tváre, keď som rozkázal zavrieť noty a skúšať spievať naspamäť... Musím ale veľmi oceniť prácu všetkých členov zboru a hlavne sólistov, ktorí absolvovali extra skúšky a museli sa individuálne učiť.

Celý projekt Harmonia Pastoralis, až na dve výnimky, uviedli Slováci a Česi žijúci vo Vancouveri a v okolí. V orchestri nám pomáhali dvaja kanadskí hostia, organista a flautistka. Je vidieť koľko talentovaných ľudí s hlbokým vzťahom k muzike tu žije.

Harmonia Pastoralis je vianočnou omšou, a teda sa skladá z viacerých častí. Rád by som video záznam z tohoto koncertu rozdelil do jednotlivých častí. Pokúšal som sa o to, ale som sa nejako „stratil“. A na internete som takého rozdelenie nenašiel. Aké sú časti Harmonie Pastoralis? Kyrie, Gloria, ...?

Termín „Omša“ v hudobnej literatúre znamená zhudobnenie textu katolíckej omše. Text je striktné formulovaný a ani počas storočí sa skoro vôbec nezmenil. Časti sú Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus a Agnus Dei. Aj Harmonia Pastoralis má tieto časti. Sú spievané po latinsky. Pascha však kvôli zrozumiteľnosti pre jednoduchých, nie veľmi vzdelaných ľudí, vsunul časti spievané v slovenskom dialekte.

Čoho si sa, ako dirigent, spevák, trubkár a fujařista, najviac obával pred vystúpením v slovenskom kostole sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri?

Keďže koncert spievali speváci naspamäť, hrozilo, že „spadne remeň“. V muzikantskom žargóne to znamená, že totálne vypadne text. V "tutti" miestach som to zachraňoval ja lebo som dirigoval z partitúry, kde som mal aj texty. Horšie by to bolo pri sólistoch. Tam by výpadok textu bolo hneď počuť. Preto musím vyzdvihnúť a oceniť ich individuálnu domácu prípravu. Dana Cline-Janečková, Johana Janoušková a Vašek Sova boli ako solisti skvelí.

Čo vás, členov Great Moravia, najviac potešilo a čo vás zarmútilo počas tohoto koncertu?

Prekvapila ma veľmi pozitívna reakcia od divákov. Záverečný potlesk trval niekoľko minút a bolo cítiť, že to nie len zdvorilostný potlesk, ale že sú v ňom emócie. Aj tváre divákov to prezrádzali. Bolo príjemné prijímať gratulácie od úplne cudzích ľudí a veľa z nich hovorilo len anglicky. A jedna perlička... jednému pánovi nešlo do hlavy, že na tom „painted hollow log“ (pomalovanom, deravom kuse dreva), na fujaře, sa dá tak krásne hrať.

Aké máš plány na tento rok?

V prvom rade musím dobudovať zbor personálne. Veľa mladých členov odišlo po roku pobytu vo Vancouveri domov. Takže aj touto cestou chcem osloviť ľudí, ktorí majú talent a chcú spievať v zbore, nech sa ozvú. Prax ani znalosť nôt sa nevyžaduje. Stačí veľké srdce pre muziku a čas prísť v pondelok večer na skúšku. Je možné zavolať alebo textnúť na toto číslo 604 723 0410.

Čo by si si, ako dirigent zboru Great Moravia, najviac prial? Aký je tvoj sen?

Hudba je Boží dar. Šíriť ho medzi ľuďmi a urobiť ich aspoň na pár chvíľ veselšími a šťastnejšími - toto je moje muzikantské krédo.

S Paľom Šimončičom, dirigentom speváckeho zboru Great Moravia sa prostredníctvom internetu zhováral Jožo Starosta.

Kontrabas: Dr. Miroslav Stavel, flauta: Maria Parnes, husle: Mária Demčák, husle: Dr. Viktor Neumann, piano: Toby Aldren

OD DUNAJA K STRMÝM ŠTÍTOM POBREŽNÝCH HÔR

rozhovor s Alanom Formánkom, zakladateľom Vancouver International Mountain Film Festivalu (VIMFF)

Verím na náhody, na to, že želaniam treba ísť v ústrety. Nedávno som si hovorila, že by bolo dobre stretnúť nejakého zaujímavého človečika a urobiť zasa nejaký rozhovor. Vtom zavolať Alan, že je tu vo Vancouveri a či by sme sa nestretli a nepokecali. S Alanom Formánkom sa poznáme dlhé roky. Spolu sme kuli plány ako odísť do Kanady, obe naše rodiny sa na ten veľký presun z Bratislavy do Vancouveru pripravovali spolu. Prišli sem pár mesiacov po nás. Už zopár rokov žije Alan na striedačku v Bratislave, Vancouveri, na Havre a na Sicílii. Nikdy som si ho nevedela predstaviť, a asi ani on sám seba, že by sedel 8 hodín zavretý v kancelárii a vykonával prácu elektrotechnického inžiniera, na ktorého brilantne vystudoval v Bratislave.

S ľahkosťou, v pohode a s humorom jemu vlastným dokázal si v živote splniť to po čom túžil. Myslím, že titul Ing. ho nedefinoval nikdy, o to viac to je voľnosť, hory, lezenie. Keď ho stretnem mám pocit, že práve zoskočil z nejakej skaly, že ho v živote nič netrápi, že sa nikam neponáhľa a má dosť času, aby posedel v klude a vychutnal si dobré silné espresso. Horolezci mi vždy pripadali ako úplne iný druh ľudí. Idú životom akoby ich obklopoval pokoj a priestor, ktorý je okolo nich keď ležia po skalách. Možno to má aj niečo s tým, že sa neboja ísť na hranicu svojich možností a pozerat' sa na svet z výšky.

A tak Alan, hoci pred pár hodina ukončil 20. ročník Vancouver International Mountain Film Festivalu, počas našich rozhovorov ani raz nepozrel na hodinky, nezvonili mu mobily a nevytúkal SMSky.

Alan čo ťa poznám, lozil si po skalách - ako si sa k lezeniu dostal a kde všade si liezol?

Odmalička som chodil s rodičmi na výlety do Malých Karpát, do Tatier a Fatier. Veľmi ma bavilo šliapať niekam po značke a dostať sa až na vrchol. Pamätám si ako sme raz išli s otcom a bratom a dostali sme sa až na Baranie sedlo. Šli sme z Malej studenej doliny až na Brnčálovú chatu po neznámej ceste. To ma veľmi bavilo. Ísť po neznámom teréne, objavovať nové miesta. Odvtedy som sa začal zaujímať o lezenie. Nemal som potuchy čo je to ozajstné le-

zenie, ale bavilo ma chodiť a liezť po stále ťažších terénach. Môj otec pracoval na Katedre elektrotechnológie s Jozefom Psotkom, ktorý bol vtedy známym horolezcom a ja som naňho naliehal, aby mi pomohol dostať sa bližšie k lezeniu. Nakoniec ma Psotka vzal k sebe do oddielu. Takže liezť som začal v prvom ročníku na gymnáziu. Znamená to, že leziem vyše 40 rokov.

Pohliadnuc späť, je priam neuveriteľné, že v Britskej Kolumbii - v krajine skál, hôr a všemožných športov neexistovalo nič ako VIMFF. Koho, kedy a ako napadlo založiť VIMF?

Vancouverský festival napadlo založiť mňa. Sám sa čudujem, že to dovtedy nikoho nenapadlo. Vancouver sa mi zdá ako prirodzené miesto, kde by takéto niečo mohlo vzniknúť. Nevieť, či k tomu niekomu chýbala odvaha, alebo peniaze, alebo nápady. V Kanade je podobný festival v Banffe, Banff Mountain Film Festival, ktorý už beží viac ako 40 rokov. Najlepšie filmy odtiaľ sú prezentované na svetovom turné a tiež sa uvádzajú tu, vo Vancouveri. V roku 1996 som na takej prezentácii bol a vtedy ma napadlo urobiť niečo podobné. Chcel som to ale robiť trochu inak, po svojom, nezávislo, pre nezávislých

filmárov, študentov, mladých ľudí, niečo čo by bolo nesprofanované a nekomerčné. Z toho vzišiel nápad urobiť festival horských filmov (Vancouver International Mountain Film Festival). V tom čase som tiež pracoval ako tlmočník a koordinátor na Art Film Festivale na Slovensku. To mi dopomohlo k tomu, aby som pochopil, ako taký festival vlastne funguje. Treba vytvoriť projekt, získať sponzorov, nájsť filmy a hostí, dať dokopy program, urobiť propagáciu, predat' lístky a celé to uskutočniť. Vďaka Martinovi Cielovi, ktorý robil filmy pre Art Film Festival a kamarátom na Slovensku, ktorí mi dali prvý impulz ako a čo urobiť, sme sa do toho pustili s manželkou Aninou. Pomáhali mi aj moji kolegovia z Mountain Equipment Co-op, kde som bol vtedy zamestnaný. Roku 1997 sme založili neziskovú organizáciu a potom spustili prvý ročník festivalu v roku 1998.

Ako festival vzniká a ako by si ho definoval?

Treba si hlavne ujasniť čo a pre koho robíme, miesto konania a čas. Logický čas je robiť festival horského filmu, keď je najmenej možností robiť športy vonku. Banffský festival (Banff Mountain Film Festival) je v novembri, tak sme sa rozhodli urobiť ten náš vo februári. S banffským festivalom

Fotografie z filmu Sloboda pod nákladom sú z archívu Pavla Barabáša

máme veľmi dobrú spoluprácu. Chodíme tam každý rok. Dajú nám lístky na všetky podujatia, stretnutia, môžeme si pozrieť všetko, čo chceme. Recipročne pozývame aj my ich, aj keď my sme nesporne menší festival ako je ten ich. Som nadšený, aké sú naše vzťahy veľmi dobré a ako sa navzájom podporujeme. Na rozdiel od nich, my sme viac taký "grassroots" miestny festival, menej komerčný, bez nejakých mega sponzorov, robený s nadšením a s veľkou bárou dobrovoľníkov. Snažíme sa ľuďom priniesť niečo nové, slobodné a osviežujúce.

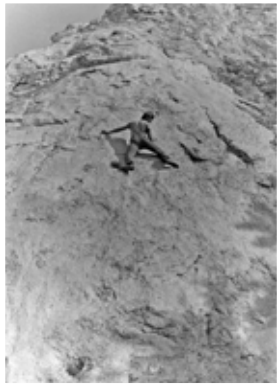
Aké filmy prezentujete na festivale? Ako sa doštvárate k novým filmom?

Snažíme sa dostať k čo najkvalitnejším filmom. Večery máme tematicky rozdelené. Máme večer horolezeckých filmov, večer filmov horskej cyklistiky, zastúpené je aj lietanie, paragliding, vodné športy a podobne. Ak vieme, že niekto urobil niečo výnimočné, snažíme sa ho pozvať na festival a večer prispôbime jemu a jeho filmu. Napríklad, keď Slovak Peter Valušák prešiel cez Severný pól roku 1998 a Pavol Barabáš o tom nakrútil film 118 DNÍ V ZAJATÍ L'ADU, tak sme ich oboch pozvali na festival, svoj film si uviedli a v tom roku dokonca získali hlavnú cenu Grand Prix.

Ako festival zmenil tvoj život? Odkiaľ ideš a kam? Čo je pre teba v živote podstatné?

Festival som začal robiť počas môjho štúdia na UBC a tiež som vtedy zároveň pracoval pre Mountain Equipment Coop (MEC). Veci sa zbehli tak, že teraz sa venujem len festivalu. Robím vlastne tri festivaly. Jeden tu vo Vancouveri, ďalší v Bratislave pod názvom Hory a Mesto a tretí je na Sicílii - San Vito Climbing Festival. Dá sa z toho vyžiť a navyše mi to umožňuje dosť veľa slobody. Počas festivalov, čo je asi od októbra do apríla, pracujem veľmi intenzívne, v podstate bez prestávky, ale v lete mám zasa viac voľno. Dalo by sa povedať, že mi festival dal niečo ako svetový rozmer, otvoril mi bránu do sveta, dal mi živobytie. Dal mi vlastne zmysel života.

Zúčastňujú sa VIMFF aj slovenskí, či českí športovci?

Na oboch fotkách je Alan Formánok.

Vľavo - historická z Kršlenice na Záhorí, voľné sólo cesty Biela Princzná z roku 1981, bez lana, istenia, v doma vyrobených lezečkách.

Vpravo - cesta "Lost in Bosnia" na ostrove Hvar v oblasti Cliffbase

Minulý rok to bol Adam Ondra z Brna. V súčasnosti je to asi najlepší skalolezec na svete. Lezie cesty značené ako 9b+, horolezci budú vedieť čo to predstavuje. Adam má vylezených asi 5 najťažších stien na svete.

Vo svete sa mu vyrovnajú dvaja až traja ľudia, on však vyliezol tých stien najviac. Minulý rok tu bol so svojou prezentáciou o zlezení najťažšej cesty v Nórskom Flatangery, zvanej Change. V novembri 2016 voľne zliezol tento 23 ročný Čech v rekordnom čase najťažšiu veľkú stenu v Yosemite National Parku, monolit zvaný El Capitan.

Tento rok sme na festivale predstavili film slovenského cestovateľa a dokumentaristu Pavla Barabáša, SLOBODA POD NÁKLADOM. Jeho dokument o tatranských nosičoch, získal cenu, Best Mountain Culture Film.

18. Februára 2017 sa skončil 20. ročník festivalu. Prvý VIMFF v roku 1998 trval 3 dni, prezentovali sa na ňom traja hlavní hostia a 23 filmov. Tento

Adam Ondra z Brna, v súčasnosti asi najlepší skalolezec na svete. Lezie cesty značené ako 9b+, horolezci budú vedieť čo to predstavuje.

Rozhovor pripravila Svetlana Bárdošová
Viac o VIMFF môžete nájsť na: vimff.org

Farské spoločenstvo sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri žilo v uplynulých mesiacoch čulým duchovným, kultúrnym aj spoločenským životom. Z uplynulých udalostí sme vybrali nasledovný prehľad.

Zo života farského spoločenstva sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri

Spoločenské posedenie

“Pod Oravským zámkom”

V sobotu, 26. novembra 2016, skupina dobrovoľníkov pod vedením p. Jozefa Starosta usporiadala spoločenské posedenie “Pod Oravským zámkom”. Obraz Oravského zámku, ktorý pred 50 rokmi namaloval p. Felix Mikuš, farník Slovenskej osady (ako sa vtedy farnosť sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri neoficiálne nazývala) a ktorý visí na stene haly ako spomienka na rodné Slovensko, sa stáva symbolom udalostí organizovaných vo farskej hale.

Teda, pri spoločnej večeri Pod Oravským zámkom si prítomní zaspomínali na ľudí a udalosti z takmer 60 ročnej histórie farnosti.

Večerom prítomných sprevádzal Jozef Starosta, ktorý pripravil zaujímavý historický kvíz. Účastníci večera okolo každého stola, ktorý niesol meno jed-

ného z mnohých hradov a zámkov na Slovensku, tvorili súťažiaci tímy a snažili sa získať čo najviac bodov správnymi odpoveďami na otázky z histórie starousadlíkov v Britskej Kolumbii.

Pri pohárikú vína sme si dokonca mohli zaspievať spolu s gitaristami Ferkom Štofánikom a Ľubom Demčákom, ktorí boli členmi farskej hudobnej skupiny “Tatra Boyz” pred 30 rokmi. Ľubošova dcéra Mária na husliach a Ľubor Spanik na saxofóne obohatili hudobný prejav gitaristov z “Tatra Boys”. A keďže hlavný spevák Feko stratil nečakane pred predstavením hlas, vypomohol spevom aj Jožo Starosta.

Večer spríjemnil svojim vystúpením aj folklórny tanecný súbor Slávik.

Zlatým klincom programu bol rozhovor s pánom Edom Starickom, ktorý je žijúcou kronikou farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri v Britskej Kolumbii. Výber z odpovedí p. Staricka si môžete prečítať v inom článku tohoto čísla.

Posedenie Pod Oravským zámkom bolo vydareným podujatím farského spoločenstva. Veľké “Pán Boh zaplať” patrí Ediemu Starickovi, hudobníkom Ferkovi Štofánikovi, Ľubošovi Demčákov, Majke Demčákovovej a Ľuborovi Spanikovi, členom folklórneho súboru Slávik pod vedením Mariky Kubinyovej, organizátorom rev. Jurajovi Kopanickému, Berthe Palko, Mirovi Lesayovi, Petrovi a Františke Hanzelovým, Lukášovi a Ľubke Dzurendovým, Jankovi a Vierke Čarnogurským, Jane Zeliskovej, Martinovi Kopponovi, Jankovi Franeckovi, Janimu Vargovi, Jozefovi Starostovi a jeho žene Ruženke a dcéram, Saške, Márii a Katke. Vďaka aj Richardovi Mikulčovi za chutné klobásky.

Nie menšia vďaka patrí všetkým účastníkom vydaného večera, medzi ktorými nechýbala ani jedna zo žijúcich farníkov, ktorí stáli pri zakladaní farnosti, pani Mary Kikta-Beneš, spolu s niektorými zo svojich detí a vnúčencov a mnohí ďalší “starí” farníci.

Craft and Bake Sale, 10. a 11. december

Pri rôznych tradičných udalostiach, ktoré sa každoročne opakujú, si človek obyčajne uvedomí ako ten čas letí. Takou udalosťou vo farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri je každoročný predaj vianočného pečiva a ručných prác, ktorý sa konal už

16-ty rok. Kulinárske umenie slovenských kuchárov a pekárov je známe v širokom okolí slovenského kostolíka. Halu „Pod Oravským zámkom“ v čase predvianočného predaja navštívi veľa priaznivcov vianočného pečiva, ktorí si ním zaplnia chladničky a mrazničky a počas Vianoc si dobroty postupne vytahujú a pochutnávajú si na nich. Fotografie sú z prvého „ročníka“ Craft and Bake Sale z r.2001. Počas 16-tich rokov k úspechu predaja vianočných dobrot prispelo veľmi veľa slovenských kuchárov. Všetkým patrí vďaka. Ak by bolo zahodno niekoho menovite vyzdvihnúť, je to p. Bertha Palko a Agnes Bena, hlavné ko-ordinátorky uplynulých 16 ročníkov predvianočného predaja.

Mikulášska nádielka, 4. december

Každoročne do nášho kostolíka v New Westminsteri zavíta svätý Mikuláš. A tak prišiel aj tento rok, už 4. decembra, spolu so svojimi pomocníkmi – anjelíkmi, priniesol dobrým deťom niečo sladké. Tí sa mu odmenili krátkou slovenskou piesňou alebo básničkou.

Do you believe, 3. december

V sobotu večer 3. decembra sme si spoločne pozreli film z YouTube „Do you believe“. Napriek tomu, že nás nebolo veľa, film s viacerými paralelnými príbehmi bol pre prítomných veľmi inšpiratívny. Pre tých, ktorí ho ešte nevideli a majú záujem o duchovný zážitok, uvádzam linku: <https://youtu.be/6Qes4cGExfA>

Príbeh o tucte rozmanitých jednotlivcov pohybujúcich sa v rôznych smeroch a túžiacich po niečom viac. Ich cesty sa nečakane prelínajú a oni objavujú moc v Kristovi, najmä v jeho kríži, a to aj keď v neho neveria. Keď miestny pastor, ktorého viera slabne, zistí, ako presvedčivo túto vieru obhaja pouličný kazateľ, pripomenie mu to, že viera musí vždy vyústiť v konanie, ktoré ovplyvní okolitý svet.

Jasličková pobožnosť, 1. január

Manželia Martin a Zuzana Lavríkovci vytvorili „novú“ tradíciu, divadelné stvárnenie jasličkovej pobožnosti. Malé detičky našich farníkov nám v scénkach, ktorých skript vytvárajú vždy nanovo Zuzana a Martin, približujú, v ich zrozumiteľnej reči, čo sa to všetko udialo v tú noc, keď anjeli spievali „Sláva Bohu na výsosti“. Nebolo tomu inak ani tento rok. Tentokrát bolo najviac pastierov. Bola tam však aj Mária s dieťaťom, anjel a traja kráľi. Z detičiek tento rok vynikol anjelček, v podaní Márie Bírošovej, ktorá čistým (akoby školeným) hlasom zaspievala „Glo-o-o-o-o-oria in excelsis Deo“. Rovnako kolektívne spevy a slovenský prednes nádejných herečiek a hercov bol na detsky vysokej úrovni.

Veľká vďaka patrí manželom Lavríkovcom za prípravu celého jasličkového divadla, Majke Demčákovovej (husle), Mirke Bírošovej (flauta) a hlavne rodičom, ktorí strávili so svojimi deťmi viacero hodín pri memorovaní textov. Vyrastá nám nová generácia farníkov slovenského kostola sv. Cyrila a Metoda.

Videozáznam z tohoto predstavenia si môžete pozrieť na <http://cyrilmetod.org/node/207>

Silvestrovská zábava, 31. december

Na Silvestra bola vo Veľkom Vancouveri, kde New Westminster patrí, riadna snehová metelica. Skupina dobrovoľníkov pod vedením Janka Čarnogurského, ktorá organizovala Silvestrovskú zábavu v hale Pod Oravským zámkom, si veru nebola istá, koľko návštevníkov bude mať odvahu sadnúť si za volant a brodiť sa po neodhrnutých cestách smerom ku Slovenskému kostolíku v New Westminsteri. Hala však nakoniec nezývala prázdnotou. Tí odvážnejší, ktorých bolo okolo pol stovky, sa veľmi dobre zabavili pri živé hudbe Feka Štofánika. Nielen to. Šťastlivo sa vrátili po zasnežených cestách domov a viacerí si prišli pozrieť na Nový Rok po sv. omši detské jasličkové divadličko.

Vinšovníci, 8.január

Vianočné a novoročné vinšovačky sú známe vo všetkých regiónoch Slovenska. Aby sme na ne nezabudli ani pri brehoch Tichého Oceánu, Jean a Maryann Eškoví nás svojím vinšom, v rodnej reči svojich rodičov, pozdravili po nedeľnej sv. omši 8. januára 2017.

*A mi vam vinčujeme na toto Božje narodenie,
že bi sme v živote nepoznali žiadne trapene.
V stodole bojnosi a medzi ľuďmi veľa laski a svornosi.
Nech dobre vychodzi ševkra z nevestu,
nech še nevdža pre džiravu vestu.
Starim a chorim podajce pohar vodi,
že bi i oni znali, že su bodi laski i pobodi.
Starostovi dobre okuľare,
že bi vidzel šicko plane na valale.
Panu fararovi dobri blas a zdravie,
i s nami scerpene a šicko plane nech je odpuščene.
A vam šickim lasku, pobodu i pemí krok,
že bi sme šicke šeslivo privitali Novi Rok.
Dobreho jedžeňa i kapustnici
to vam šickim praju vaši vinčovníci.
Pochvaleni buc Ježíš Kristus!*

Tento vinš sa prítomným páčil a odmenili ho dlhotrvajúcim potleskom. Videozáznam s vinšovníkmi si môžete pozrieť na <http://cyrilmetod.org/node/210>

Harmonia Pastoralis, 8.január

V nedeľu 8. januára 2017 odznali v slovenskom kostole sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri spevy k dvom slovenským omšiam, k jednej pravidelnej nedeľnej omši spievali veriaci a k druhej odznali iba spevy. Boli to spevy k sv. omši nazvané Harmonia Pastoralis, ktoré zložil Edmund Pascha okolo r. 1770 v Žiline.

Spevy nacičil spevácky zbor Great Moravia a pod vedením Paľa Šimončíča ich predniesol prítomným návštevníkom zideným v útulnom prostredí malého slovenského kostolíka na Západe Kanady, v New Westminsteri.

O tejto udalosti píšeme na dvojstrane 12-13, v tomto vydaní Slova z Britskej Kolumbie.

Úryvky z vystúpenia si môžete pozrieť na videozázname http://cyrilmetod.org/harmonia_pastoralis

Text a fotografie pripravil Jožo Starosta

Ak máte záujem o udalosti slovenských, českých a iných spriateleneých komunít vo Vancouveri a v okolí, navštívte <http://slovozbrtskejekolumbie.ca/kalendar>

Langoše pod Oravským zámkom, 19.marec

„Jozefa“ sme v našej farnosti oslávili hneď po sv. omši. Koncelebrovali ju otec Juraj Kopanický a otec Jozef Vaňo, ktorý nás prišiel navštíviť z východu Kanady, z Ontária.

Po sv. omši čakala pre fajnšmekrov (nielen Jozefov) nezvyčajná pochúťka – langoše. Pripravili ich, ako „fundraising“, manželka Mirka a Vlado Plavákovci. Langoše boli nielen vábivé na vzhľad...

...ale boli tiež chutné, ako dosvedčuje rad čakajúcich, a hlavne tí, ktorí sa už „dočkali“ a pochutnávajú si na čerstvo vyprážených langošoch.

Langoše „Pod Oravským zámkom“ boli jednou z ďalších vydarených podujatí farského spoločenstva sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri. Mirka, Vlado, vám, aj ďalším pomocníkom v kuchyni, patrí srdečná vďaka.

Tip redakcie:

Detský online časopis SMEJKO

Predstavujeme vám nový detský časopis – SMEJKO. Nájdete ho na webovej stránke <http://nasedeticky.sk/detsky-casopis-smejko/>. Časopis je určený najmä deťom predškolského veku a zároveň aj malým školákmi na prvom stupni v škole. Postupne si v ňom nájde každá veková skupina niečo pre seba. Malí škôlkári môžu vyfarbovať obrázky, hľadať

cestičky, trénovať si jemnú motoriku, spoznávať písmenká, väčšie deti si môžu zase vylúštiť sudoku, vypočítať jednoduché príklady a mnoho ďalších zaujímavých vecí.

Detičky na Slovensku sa môžu aj trochu učiť po anglicky a slovenské detičky žijúce v zahraničí sa môžu zdokonaľovať v slovenčine. Ukážky z aprílového čísla potvrdzujú, že časopis je pre detičky farebne aj obsahovo príťažlivý. Môžete si ho bezplatne stiahnuť zo stránky <http://nasedeticky.sk/detsky-casopis-smejko/> a vytlačiť.

Z osobnej skúsenosti môžem potvrdiť, že moje vnúčatá Lukáš a Olívia sa tešia z každého čísla časopisu Smejko. Už sa nevedia dočkať májového čísla.

Jožo Starosta

Fašiangy Pod Oravským zámkom, 25.február

Segedínsky guláš, knedľa, šišky, video z fašiangov z r.1992, tombola, historický kvíz, živá hudba pod vedením Ferka Štofánika a dobrá spoločnosť, to boli všetko „ťaháky“ na fašiangovú zábavu „Pod Oravským zámkom“, ktorú zorganizovala skupinka dobrovoľníkov pod vedením o. Juraja Kopanického.

Na fašiangy pod Oravským zámkom prišla staršia i mladšia generácia.

Všetci sa dobre zabavili i zatancovali pri nestarnúcich slovenských šlágroch v podaní Ferka Štofánika (gitar), Jožka Janeka (bubny) a (basová gitara).

Návštevníci si pochvalovali dobrý segedínsky guláš majstra kuchára Mira Lesaya a historický kvíz, ktorý opäť pripravil Jožo Starosta (ktovie, možno vzniká nová „tradícia“ historických kvízov).

Vďaka všetkým organizátorom podujatia.

Ján Maršálek: Pán Gregor, už niekoľ'ko desaťročí sa zamýšľate nad stavom sveta a zmyslom nášho bytia. Veľké témy sa u Vás vždy prelínajú s radosťami a starosťami obyčajného človeka, neobchádzate teda ani otázky každodennosti. Ako by ste charakterizovali onen časový úsek, ktorým ste doteraz prešli? Kam smeruje naša spoločnosť? V čom sa meníme a v čom zostávame rovnakí?

Vlado Gregor: Celý problém rozlíšenia pravdy od lži je vlastne v objektívnom posúdení dobra a zla. Niektorí tvrdia, že tieto pojmy sú vždy len vzťahové, teda subjektívne a konkrétne. Na tento rébus narážame od počiatku histórie ľudstva, obrazne povedané od Adama. Markantne tento problém zaznel u zkladateľa západného typu kresťanstva svätého Augustína. Na jeho myšlienkové koncepcie mal veľký vplyv konkrétny spor s konkrétnymi sektármi, ak ma pamäť neklame, volali sa donatisti. Názvy ale naozaj nie sú podstatné, lebo ten spor o majiteľov absolútneho dobra a reči o jasnom poznaní absolútneho zla sú tu od počiatku. Augustín bol naozaj svätý človek a chcel s nimi dobre vychádzať, ale tento druh kacírov zvlášť reálne vystrájal a v záujme akejsi svojej a jedinej pravdy drancoval, mučil a zabíjal. Toľko treba povedať, aby sme túto a podobné situácie mohli objektívne zhodnotiť.

Mnohým sa zdá absurdnou dogma o dedičnom hriechu. Vznikala postupne v akomsi sprvu len tušení o podstatných a nevyhnutných koreňoch zla. Ak si chceme túto dogmu aktualizovať, ujasniť pomocou súčasnej terminológie, použijeme jasnú logiku. Veríme, že pri zrode každej ľudskej bytosti, schopnej o niečom samostatne rozhodovať, asistuje Boh, nielen pri stvorení Adama. Ak si uvedomíme, že ten Adam mohol byť síce dobrý a nevinný, ale nemohol byť dokonalý, lebo nebol Bohom, nevyhnutne z toho vyplýva, že sa musel rozhodovať medzi dobrým a menej dobrým. Ak použijeme spomínanú základnú logiku, tak asi občas aj medzi dobrým a zlým. Uvedomenie si tejto reality vlastne pre človeka znamenalo poznanie jeho osobnej nahoty a nedostatočnosti. Nemusíme do toho pliesť sexuálny podtext, hoci práve neriadená a často i neriaditeľná sexualita je zdrojom mnohého zla. Je priam matematicky jasné, že toto spoznanie ťažkostí osobného a zodpovedného rozhodovania vo vzťahu ku konkrétnym udalostiam a situáciám znamenalo bezpodmienečné vyhnanie z raja. Ťažko teda vyčítať hociktorému adamovi, že občas zapochybjuje a rôzne hady ho pokúšajú k nevere.

Je fakt, že sa to opakovane deje, a ten strom večného, dokonalého, nevinného a nezničiteľného života je pre nás stále a nevyhnutne len ideálnym cieľom. To je asi dôvodom už prvotných kresťanských povzdychov ako „Maranatha!“ teda „Príd, Pane!“ a tiež zdrojom apokalyptického myslenia, ktoré zdôrazňuje nesmierne trápenia a zradu na ceste k ideálnym cieľom.

Možno by sa tieto špekulácie nedozvedel svet, keby ich nechcel publikovať PriestorNet.

Rozhovor s filozofom a publicistom Vladom Gregorom (8. 1. 2017)

Je samozrejmé a logické aj to, že tieto problémy s dobrom a pravdou v protiklade ku lži a zlu sa vyskytujú na rôznych úrovniach, v rodinách, národoch, štátoch, a od osobných a intímnych vzťahov až po tie oficiálne, nalinkované a „všeobecne dobré a užitočné“. Čím je tá úroveň vyššia a zložitejšia, tým je rozhodovanie ťažšie a možnosť omylov narastá priam exponenciálne, kvadraticky a či ako by sme to nazvali. V matematike a technike som nikdy nevynikal.

Aj pokusenia sú pri tých konštrukciách dokonalých vzťahov, charakterizovaní lepších a horších národov a nálepkách diktátorov a demokratov úmerné veľkosti problémov, nárokov a ľudskej naivty a manipulovateľnosti. O tomto všetkom tie naše sväté knihy hovoria a to od samého Počiatku, po hebrejsky Berešit, ako sa Genezis nazýva v origináli.

Vyjadrujem sa možno príliš abstraktne a pre väčšinu ľudí úplne nestráviteľne, ale ak by som chcel konkrétne posudzovať časy, doby a aktuálne spoločenské, básniť o tom, ako by som ich vylepšil definovaním akéhosi Božieho štátu v spore s akýmsi zlým a vulgárnym plebsom, ktorý nevie nič iné, iba kaziť moje sny, tak by som podľahol pýche a posudzovaniu, ktoré sú počiatkom takmer všetkých a práve tých najhorších katastrof. Aj k týmto komplikovaným úvahám som bol vyzvaný a ich výsledok je približne ten istý, ako keby som ostal ticho. Máme ale od Krista príkaz rozvíjať svoje talenty a nezakopávať ich, aj keď vidíme, koľko pohoršenia a omylov môže zo snaženia o ich rozvoj vzniknúť. Koniec koncov, tieto obavy vzťahoval náš Spasiteľ aj sám na seba. V mnohom teda zostávame rovnakí, ale veriť a dúfať v milosrdnú podporu Boha pri našich snahách a dôverovať v odpustenie nevyhnutných omylov, nám Ježiš nielen odporúča, ale fakticky prikazuje. V tom je asi aj podstata milosti Božej, v ktorú nielen veríme, ale aj pevne sa na ňu spoliehame.

J. M.: Dnešní študenti filozofie sa vraj učia, že pravda je bezobsažný pojem, objektívna pravda vraj neexistuje. Čo na to povieť? Nestráca filozofovanie zmysel, ak rezignuje z hľadania pravdy?

V. Gregor: Ťažkosti takého poznania objektívneho dobra a pravdy, ktoré je jasne vysvetliteľné a nikomu neublíži, vedú v histórii opakovane k tomu, že sa objektívna pravda popiera a znehodnocuje. Pilátova otázka „Čo je pravda?“ znie od začiatku dejín a bude zniet' až do konca. Nie je teda problém dať sa znechutiť a kapitulovať, ale asi lepšie je veriť, že Ježiš naozaj vydal svedectvo pravde – a kto je z pravdy, počuje jeho hlas...

„Prímu messe, deinde philosophare,“ teda najprv sa treba najesť, až potom sa dá filozofovať. Tento fakt je vyjadrený aj v modlitbe „Otče náš“, ale nemal by nás viesť k tvrdeniu, že človek je živý len z chleba a že pokusenia Ježiša na púšti neboli reálne a nie sú pochopiteľné. Koľkokrát sa už tie pukušiteľské sľuby o novom a bezchybnom svete nesplnili a koľkokrát sa ešte nesplnia?! Už toto je overená a nespochybiteľná pravda a stačí trochu praktickej pokory, aby sme ju dokázali poznať, vnímať a odovzdávať.

J. M.: Vráťme sa ešte k znameniam čias. V poslednej dobe vyjadrujete vo svojich zamysleniach obavy z diania v kresťanskom – katolíckom svete, osobitne na našom kontinente. Nemali by sme viac dôverovať Božej prozreteľnosti a prísľubu, že Cirkve nebude premožená „bránami peklnými“?

V. Gregor: Ak sú veci takto zložit, ale pritom jasné a pochopiteľné, malo by nás to viesť aj k viere v Božiu prozreteľnosť, ktorá určite nie je tou nedefinovateľnou predurčenosťou, ktorá popiera základnú ľudskú slobodu a možnosť aspoň určitého rozhodovania a vlastného podielu na budovaní lepšieho sveta, minimálne v blízkom okolí. Takúto možnosť a schopnosť uprel človeku tohtoročný jubilant Martin Luther. Inteligentný a rozhladený Erasmus Rotterdamský to okamžite pochopil a napísal knihy „De libero arbitrio“, teda o slobodnom rozhodovaní, sa s ním navždy rozišiel.

Čo sa týka tej Prozreteľnosti, zvyknem ju písať s veľkým počiatočným písmenom, lebo pre mňa v živote veľa znamenala. Je to ale fakt, o ktorom vie a rozhoduje iba Boh, a je to ľudskou rečou a logikou nevyjadriteľná zložitost'. Existujú ľudské a konkrétne dejiny, ktoré sa dajú kauzálnie posudzovať a logicky skúmať, ale sú aj dejiny každého jednotlivca a každého spoločenstva ľudí, ktorí sa o niečo snažia. Sú to doslova dejiny Ducha a kauzalita, matematika a logika v nich neplatia. Myslíte si o tomto mojom tvrdení čo chcete, ale skúste si uvedomiť aj to, či funguje nejaká dokázateľná logika a kauzalita vo vašom vlastnom živote a či sa na takom základe dá posúdiť vaša objektívna hodnota. Kalvín tvrdí, že áno.

J. M.: Svoje texty ste zhrnuli zatiaľ do dvoch knižných zväzkov, ktoré vyšli pod názvom Svedectvo času. Skúste, prosím, v krátkosti prezentovať toto „svedectvo“.

Netvárame sa, že produkujeme prebytok medu, aby sme nenalievali do hláv riadnu dávku jedu.

Dobrý pastier by sa mal správať k svojim ovečkám rovnocenne, aj k tým najúbohejším a najhriešnejším. Nemôže jedny uprednostňovať a rozmaznávať a iné posielat' do hája, alebo do ešte menej utušených destinácií. Zvlášť pre duchovného pastiera je možno dôležitejšie toto spravodlivé a nikým nepohrdajúce správanie k ľuďom, ako prípadné neúmyselné omyly v náuke. Pretože poznanie sa pomíne, ale láska ostane. Kacírstvo teda nie je len nejaké neznabožstvo, ale je to v prvom rade delenie ľudí do kategórií, vyvolávanie nenávisťi a otvorená a verejná neposlušnosť nadriadeným, väčšinou starším a skúsenejším, autoritám. Ak vám niekto bude tvrdiť, že on je dobrý a nevinný a všetci ostatní mu chcú zle, mal by nám v hlave súrne zablikať alarm. Ľudí, je to jedno, či laikov a či klerikov, totiž nespoznávame podľa pekných rečí, ale podľa reálnych skutkov. Ľudia však majú stádoovitost' v krvi, chcú byť poslušní a podriadení nesprávnym spôsobom, ktorý voláme manipulácia. Nielen ženy, ale aj niektorí muži, jednoducho potrebujú niekoho si ctiť a obdivovať a niekoho odsudzovať a dehonestovať. Nechcú vidieť, nechcú počuť, nechcú vedieť. Možno mám trochu právo takto hovoriť, uvažujem nad tým a pokúšam sa tieto jednoduché zásady ľuďom vysvetliť už pomaly štyridsať rokov a nie raz som pritom zažil ten beznádejný pocit volajúceho na púšti.

Od dobrých cieľov a záujmov je totiž len krok k opovážlivému zatracovaniu ľudí a k vytváraniu uzavretých a mierne a či bez miery fanatických a rôzne privretých spoločenstiev.

V. Gregor: Vydal som už dve zbierky podobných ťažkých úvah, aké tu produkujem, a kto má záujem, môže si ich kúpiť alebo objednať na adrese vydavateľstva Post Scriptum. Ďakujem všetkým, ktorí mi k týmto „Svedectvám času“ pomohli.

J. M.: Ktoré z prečítaných kníh vás mimoriadne zaujali? Odporúčte niektoré našim čitateľom.

V. Gregor: Je iste ťažké dokázať, že odkaz Ježiša a fungovanie Cirkvi, ktorá tento odkaz odovzdáva ďalším generáciám, pretrvá až do konca, ad infinitum. Napriek tomu veríme, vysvetľujeme a dokazujeme, že brány pekelné nás nepremôžu a nezničia. Štatočný slovenský kňaz Štefan Šmálik napísal v nebezpečných časoch knihu „Boží ľud na cestách“ o dejinách Cirkvi, o tom, ako prekonávala tie nevyhnutné nedostatky a omyly, o ktorých toľko teoretizujem. Odporúčam túto knižku a tiež uvedomenie si hodnoty katolíckej apologetiky, ktorá sa akosi takmer úplne vytratila. Naozaj si nemyslím, že je naivné čeniť si a objektívne dokazovať hodnotu našej viery, jej každodenného prežívania a pôsobenia na svet okolo nás. Popri tejto knihe odporúčam aj vynikajúcu publikáciu Friedricha Heera „Duchovné dejiny Európy“. Je tam zhrnuté množstvo kritického a objektívneho materiálu, teda pre nás veriacich aj nepríjemného. Napriek tomu som presvedčený, že aj takéto úprimné knihy našu nádej, možno aj neúmyselne, potvrdzujú.

J. M.: Čo vás napíňa nádejou? Máte nejaké tvorivé plány?

Pre toto všetko si vážim pátra Tisa a omnoho menej si vážim pátra Kolakoviča, pretože kvôli svojim nereálnym cieľom riskoval životy druhých ľudí. Čože to hovoril Ježiš vojakom v Getsemani?

„Povedal som vám, že ja som to. Keď teda mňa hľadáte, nechajte týchto odísť.“ / Ján 18, 8 - 9 / A ešte predtým vo veľkňazskej modlitbe / Ján 17 / sa náš Spasiteľ tak trochu chváli svojim učeníkom, že ich ochránil a nikto z nich sa nestratil, iba syn zatratenia. Myslel tým Judáša.

Iste si máme čeniť nadšených ľudí, ale nesmieme ich zbožňovať a môžeme k nim byť kritickí. Pretože zbožnosťou je aj používanie zdravého rozumu, pretože aj to je dar Boží. V tomto odmietaní sebazbožňovania si môžeme vziať príklad aj od islamu, ktorý ho však tiež evidentne nedodržiava a aj moslimovia často zbožňujú samých seba. Je to očividné všeludské pukušenie a sám náš Mesiáš nás pred ním prísne vystriha slovami: *“Prečo ma nazývaš dobrým? Nik nie je dobrý, jedine Boh.”* (Marek, 10, 17) Menej teda myslíme na to, akí môžeme byť dobrí, úžasní a jedineční a viac na to, ako v našich daných pomeroch a danom ľudskom okolí môžeme slúžiť Bohu, potešovať ľudí a pomáhať im, bez toho, že by sme ich chceli reformovať a nalievať im do hláv našu neprekonateľnú dokonalost'.

Kyrie Eleison! Pane, zmiluj sa!

Vlado Gregor, 24. 5. 2015

Asi štyri hodiny po napísaní tejto pastierskej úvahy som v lese našiel strateného capka, ktorého som odniesol naspäť do salaša.

Čo ma zatiaľ naučila Kanada I...

Na hodinách angličtiny sa rozprúdila živá debata, o ktorých témach Kanadania radšej nehovoria. Do istej miery to platí aj o nás Slovákoch, no predsa, pozerajúc na veci z iného zorného uhla, človek príde na množstvo podnetných myšlienok.

Kanadania nehovoria radi o náboženstve

Nehovoria o náboženstve jednak preto, lebo chcú byť tolerantní v multikulturnom prostredí a mnohí z nich nechcú hovoriť o ňom ani kvôli samým sebe, často nič nepraktizujúcim, lebo potrebujú byť sami voči sebe zhovievaví. Vyzerá to, akoby sa nechceli ani len nechať vyrušiť náboženskou témou, ktorá by ich primala k prehodeniu a posunutiu sa niekam hlbšie.

Zato sa neváhajú nechať unášať úplne iným druhom náboženstva, ktorým je šport a rôzne závislosti ako je gambling, nezmyselné nakupovanie v mólach, atď. Vákuum, alebo vnútorná prázdnota priam srší z mnohých postavičiek, ktoré človek dennodenne stretáva v megalopise. Precízne premyslená tetovačka, vypracovaná čo možno do najmenších detailov na najneuveriteľnejších miestach tela, alebo piercing, najlepšie tam, kde ho ešte nik iný nemá...tak toto je vo Vancouveri špecialita, s ktorou sa tak ľahko nedá stretnúť hádam nikde inde vo svete. Nevieť či Vancouver v tomto nepredčí aj San Francisco či New York.

Prečo venujem čas týmto postrehom? Lebo zakusujem aj v našej slovenskej spoločnosti istú fascináciu konzumným životným štýlom, ktorý má skutočnú moc vyprázdniť vnútro človeka a zahliť ho haraburdami, akými sú plýtvanie v snahe utvrdiť sa o živote v hojnosti, konzumácii športu, ktorá nie je ničím iným ako zúfalým zbesnelým zháňaním sa po adrenalíne, čomu je podobné nakupovanie "donemoty", hoci veci nepotrebujeme....

Vnútro bez Boha, spirituality, náboženstva, osobného vzťahu s Absolútnom sa zmieta v dennodenom kŕči neustále hľadajúci niečo na zaplnenie prázdna. A to tu nespomínam drogy, kyber priestor a nové technologické pomôcky...

Spiritualita, alebo nazvime to duchovno, je princíp ktorý jasne vymedzuje v kresťanstve zmysel všetkého čo žijeme. Človek sa nato narodil aby spoznal Boha, svojho pôvodu, aby sa naučil milovať, teda spoznal tu na zemi všetko, čo súvisí s láskou, aby miloval Boha, blízkeho, seba samého, a tak spasil svoju dušu. Toto je veľmi jednoduché a logické, kto sa však nám tým zamýšľa?

Zasadujeme sa za práva zvierat, život berieme ako zábavu, ako "povinnosť" prežiť ho v čo najlepšej a najkvalitnejšej miere zábavy, zo všetkého robíme srandu, aj zo smrti, pred tou však dôsledne ochraňujeme deti. Vykrikujeme rôzne nezmysly o ochrane nadpráv jalového spôsobu života, my sami sme neraz schopní znosiť pod čiernu zem toho, kto vykazuje ešte známky zdravého zmýšľania a stávame sa uvedomelo modernými ak prezentujeme bláboly o slobode rozhodovania, bez potreby patriť niekam a niečo zmysluplné budovať.

Nie sme súčasťou procesu pri nadobúdaní vedomostí a ich odovzdávaní novým generáciám. Mnohí máme problém vložiť sa celý do budovania životodárneho vzťahu, ktorý bude ozdobený potomstvom, budovania zmysluplného spoločenstva, žiť preň a v ňom nachádzať posilu pre každodenný život...

Ďalšou tabu témou sú peniaze

Niežby nebolo o čom hovoriť, lebo peniaze sú všade a za všetkým, ale Kanadania nehovoria o peniazoch, aby sa nedostali do trápnych situácií, v ktorých by si závideli, prípadne v ktorých by mohlo nastať rozdelenie. To je myslím všade na svete.

O peniazoch hovoria však benefičné organizácie, dobrovoľné spolky, cirkvi, charita. Tí všetko

Štrajkujúci učitelia zo školy, kde som nastúpil a nemohol pokračovať, lebo majiteľ školy zatvoril. Štrajkovali za zvýšenie plátov takmer štyri týždne, neúspešne. Ostali bez práce a mnohí študenti bez vrátenia škólného.

rida. Tí všetko zdôvodňujú a dokladujú. Ide im o transparentnosť a prehľadnosť, čo je výborný spôsob ako predísť rozličným nejasnostiam a zneužívaniu kumulovaných prostriedkov.

U nás je dodnes nedotknuteľnou témou umožnenie dôstojného života kňazov, rehoľníkov a zasvätených osôb. Každý sa bojí túto "finančnú" tému otvoriť, lebo veď sa nepatrí, aby duchovné osoby hovorili o peniazoch. Je to však naozaj problém? Ak sa bude o tom hovoriť kultivovaným spôsobom, nemal by to byť problém. Takže ako to vlastne je?

Príjem kňaza pozostáva z tzv. platu, ktorý dostáva z biskupského úradu, ak je zamestnaný, čiže ak vykonáva nejakú konkrétnu službu v diecéze. Mnohí rehoľní kňazi nedostávajú ani takýto plat, lebo sú činní v reholi, nie sú zamestnanci biskupského úradu. Tento plat činí 320-470 Euro mesačne v závislosti od odpracovaných rokov. Ide o mzdu v hrubom. Ďalším zdrojom príjmu sú tzv. intencie, čiže peniaze ktoré obetujú veriaci za slávenie sv.omši. Tento príjem je nastavený tak, že by mal dosiahnuť 100 euro mesačne. Ostatné príjmy kňaza môžu tvoriť milodary pri pohreboch, sobášoch, krstoch. Tieto príjmy niekde sú a niekde vôbec nie sú.

Nedostatok prostriedkov v cirkvi vedie k úbohému životu bez známk života-schopnosti, ochoť sa deliť s inými, podporovať podnetné projekty na všetkých úrovniach ako pre deti tak pre mládež, pracujúcich, handicapovaných, seniorov. Je známe o slovenskej cirkvi, že je zobrajúca. Na mnohé veci a projekty doma na Slovensku sa žobre v Nemecku, Taliansku, v USA.

Ak oni môžu pomáhať, je otázkou prečo tak robia. Možno práve preto, lebo berú financovanie svojej cirkvi zodpovedne. Nie je im vôbec cudzou mentalita desiatkov. To znamená, že prispievame nielen nutným minimom, ale desiatkom, lebo nás Boh pozhŕňava...

Koľkí Slováci toto robia? Poznáte takých? Ja zopár poznám a teším sa z nich. Oni pochopili čo znamená budovať silné spoločenstvo, čo znamená silná cirkev, ktorá bude mať schopných a vzdelaných nielen členov, ale aj lídrov.

Quo vadis financovanie vlastnej cirkvi na Slovensku?

No a do tretice je to debata o politike

V rodine sa mnohokrát delia názory na podporu toho ktorého politika, či politickej strany. Kanadania nehovoria o politike vraj preto, aby zbytočne nerozduchávali naše a neriešili zbytočné konflikty. Debaty o politike však môžu byť skvelou parketou vyhraňovania sa v postojoch, hodnotách, podpore jednotlivých politikov zastávajúcich postoje hodné zdravých jedincov, nie zmanipulovanej tupej konzumnej masy, či skorumpovaných kumpánov slúžiacich záujmom riadiacich skupín. Táto téma je dôležitou a je len na škodu, ak nie je súčasťou našich debát pri spoločnom stolovaní, na návštevách, večierkoch a iných spoločenských podujatiach...

Politická gramotnosť by mala byť základom všeobecného vzdelania. Iba premýšľajúci ľudia vedia zaujímať zrelé postoje, vyberať si hodnotovo, najst' rovnováhu, atď. Iba premýšľajúci ľudia sa budú vedieť vzoprieť manipulácii, davovej psychóze, povrchnosti, konzumnému životnému štýlu, prázdnote, ktorá trčí z každého kúta a vykúka koho by vtiahla do svojich drápov.

Kto chce prežiť ako kresťan a svedčiť o svojej dôvere v Boha nie je dišpenzovaný od ničoho čo ho robí zodpovedným človekom hodným dýchať vzduch a chodiť po Zemi. Je prejavom zrelosti vedieť horliť za spoločné dobro a v politike by malo ísť predovšetkým o to.

Toto sa neodohrá ak pozície nás kresťanov budú vyzerat' ako mnoho postojov doteraz, a síce, že politika je špinavá hra, panské huncúctvo, iba pre tých čo nemajú chrbtovú kosť, atď. Politika a jej smerovanie by sa mohla stať oveľa zodpovednejšou záležitosťou, ak by sme o nej hovorili vecne a jasne, nie iba impulzívne a emocionálne. Máme tu zodpovednosť a veľkú, kvôli budúcim generáciám. Nebude stačiť sa vyhovárať, že bola taká doba...

Slovo nazáver

Vancouver a to čo som tu za tri mesiace spoznal a zažil je samozrejme oveľa širšia skúsenosť. Je to skúsenosť s niektorými inštitúciami, konkrétnymi ľuďmi, emigrantami ktorí sem prišli za lepším životom, je to skúsenosť v rámci cirkvi s etnickou komunitou na kanadskej pôde, s ľudskou krehkosťou a krásou, s prírodou, ktorá je skutočne nádherná, s poriadkom a čistotou, dodržiavaním zákonov, ale aj zodpovedným jednaním a ďalšími skutočnosťami, ktoré obohatili môj život. Som za to vďačný, že aj po päťdesiatke som dostal takúto možnosť prežiť krátky čas ako študent v inej kultúre a mohol sa učiť, aby som bol vďačný za to svoje a naše...

Čo ma zatiaľ naučila Kanada II

Po letnom jazykovom kurze vo Vancouveri a živote na slovenskej fare sv. Cyrila a Metoda v časti New Wenstminster viedli moje kroky do Southdownu neďaleko Toronta. Tu som mal možnosť zakúsiť inú tvár Kanady a inšpirovať sa do ďalších dní nielen môjho pobytu na americkom kontinente, ale aj môjho ďalšieho života.

Toto zastavenie sa v každonennom zhone, mi v mnohom otvorilo oči a vďaka tomuto času, kedy som mal minimálny kontakt s mojimi známymi a priateľmi, som mohol objaviť veľa zaujímavých vecí.

Milovať a byť milovaným

Nech sme kdekoľvek a robíme čokoľvek, nech sme zabezpečení, alebo sa s námahou snažíme udržať pri živote, podstatou je človek. Jeho dôstojnosť a schopnosť milovať a jeho túžba po láske, milovať a byť milovaným, ktorá je jedinečnou motivačnou energiou dopredu. Veľmi často sa nám stáva, že si túto skutočnosť neuvedomujeme, lebo sme tak zavalení kadečím, že neostáva na to nijaký čas a život plynie. Mnohí z nás sa čudujeme, ako rýchlo uteká, zrazu sme starí a toľko sme toho prepásli, toľko sme toho ešte chceli urobiť, no už asi ani neurobíme, lebo vek, obmedzenia, choroby, strata motivácie... Ak nie sme schopní lásky, vlastne ani nežijeme. Bola by to obrovská škoda nežiť.

Kto sa rozhodne žiť v cudzej kultúre bude sa musieť vzdať tej svojej

V živote je kľúčovou vecou, sa pre niečo konkrétne rozhodnúť, niečomu konkrétnemu zasvätiť život a rátať s tým, že toto rozhodnutie si vyžiada svoju cenu. Kto sa rozhodne žiť v cudzej kultúre bude sa musieť vzdať tej svojej, kto sa rozhodne pre rodinu, bude sa musieť vzdať svojej slobody - single individua a s prijatím života do rodiny sa deliť s láskou a zodpovednosťou so všetkými jej členmi, kto sa rozhodne pre duchovnú cestu, nebude môcť zdieľať intimitu rovnakým spôsobom, ako ju môžu zdieľať tí, čo sú vo výlučnom manželskom zväzku. Možno osamelosť takýto človek zažije častejšie, ako ten čo žije v manželstve, dôležitým však vždy zostáva, nikdy sa nevzdať. Všetko je cesta a môže byť cestou. A všetko vždy niečo stojí.

Chlapčenská radosť rybára...

Pri slúžení sv. omše v slovenskom

kostole sv. Cyrila a Metoda

v New Westminsteri

Nič nie je tak trváce ako zmena

Okrem množstva podnetných vecí, ktoré ma v posledných mesiacoch zaujali a obohatili zvlášť inšpiratívnym nachádzam výrok, že „nič nie je tak trváce ako zmena.“ Zmena je neustály proces, ktorého sme každý jeden z nás súčasťou. Od okamihu nášho počatia sme stále iní. Dnes iní ako včera a iní ako zajtra. Ak by sme popierali tento dynamizmus a chceli by sme dianie fixovať, zakonzervovať, lebo sa práve teraz cítime dobre, na vrchole. Dopúšťali by sme sa obrovského omylu, ba by sme išli proti prírode. Môžeme neraz zvolat' s básnikom: „postoj chvíľa, si vzácna, či krásna..." no múdrosť nám vraví uchopiť prítomný okamih a žiť ho skutočne naplno v súlade s cieľom nášho života... Oveľa hlbšie si uvedomujem v tejto chvíli vznešenosť hesla, ktorým žijeme v UPeCe Jozefa Freinademetza v Bratislave: „žiť život v plnosti“. Nenechať sa popliesť nepodstatnými vecami. Neunikat' životu, poctivo ho žiť je prejavom zrelosti...

Bol som ďaleko od pravdy

Moja skúsenosť obohatila príležitosť žiť štyri mesiace v medzinárodnej komunite. Som vďačný za túto príležitosť, lebo mi napovedala o kráse a hĺbke prežívania spirituality zasvätených ľudí žijúcich na americkom kontinente. So zahanbením musím konštatovať, že som objavil sám na sebe, ako som bol ďaleko od pravdy, keď som sa nie raz v živote pokúšal povrchným posudzovaním zaškatuľkovať život v Amerike a v jej cirkvi. Boli to práve muži a ženy spomínaných krajín z rozličným etnickým pozadím, ktorí mi

dovolili preniknúť až na dno ich duší a objaviť tam nádherný boží obraz, ľudskosť, vieru, pochybnosti, krehkosť a zároveň veľkosť, ochotu, veľkorysosť, obetavosť a normálnosť... Vďaka ich úprimnosti som mohol i ja porásť a som za to úprimne vďačný...

Človek je podstatný

Takto sa dostávam tam, kde som začal. V živote sú podstatnými vecami tie zdanlivo najbanálnejšie veci. Je dôležité sa dopracovať k tomuto poznaniu, aby sme sa zbytočne nehnali za niečím, čo v konečnom dôsledku nemá cenu. Človek je podstatný. Každý jeden. No najbližší viac, ako ktokolvek iný. Vzťahy sú podstatné. Do tých treba investovať, ísť do rizika v odkrývaní svojho vnútra, vlastných potrieb, aby sme mohli počuť aj potreby iných a zlaadiť sa. Láska je najdôležitejšia, ako hovorí môj obľúbený svätý Jozef Freinademetz - je to reč, ktorej je schopný porozumieť každý človek. Láska kvôli slobode ducha a šťastiu.

Som vďačný

Som vďačný za moju skúsenosť vo Vancouveri s konkrétnymi prejavmi lásky voči mne počas pobytu na jazykovom kurze a zastupovaní Juraja Kopanického. Bola to nádherná skúsenosť, ktorá mi napovedala o kráse a hĺbke slovenskej duše, ktorá mi je tak vzácna a blízka, lebo ju sám nosím v sebe. Pozornosť, služba, obetavosť, blízkosť, priateľstvo, ochota, pomoc, to všetko som našiel u Váš, medzi Vami a som vďačný za túto skúsenosť ľudskosti, dobroty... Som vďačný, za moju ďalšiu skúsenosť tu, na východnom pobreží Kanady.

Želám a vyprosujem všetkým hojnosť božieho požehnania, pevné zdravie a túžbu nikdy nevzdať proces zmeny k lepšiemu.

Ján Štefanec SVD

Svojská trendy výzdoba

vlastnej telesnej schránky

Bolo to obdobie po 6-dňovej vojne na Blízkom Východe, 50.výročia VOSR a politického uvoľnenia pred r. 1968. Vo večerných hodinach sa v čase výpadku elektrickej energie z okien internátu ozývalo „Vasi-iiiiiii!“. To niekto zo študentov vyzýval člena ústredného výboru KSS Vasila Biľaka, aby prišiel vyriešiť energetickú krízu. Esembákom, ktorí zopárkrát prišli namiesto Vasila, sa nepodarilo nájsť volajúceho. Tak to potom vzdali a prestali chodiť. Výkriky „Vasiiii!“ zostali.

Bývať na prízemí malo jednu veľkú výhodu. Mali ste veľa priateľov. Súčasne to bola aj nevýhoda. Títo „priatelia“ vás sem-tam v noci zobudili, klopaním zvonku, aby ste im pomohli dostať cez okno do internátu „tajnú“ návštevu.

Milan bol vášnivý fotograf. Ja som zase vedel spraviť drep na jednej nohe. Tak sme to spojili.

S Milanom sme hrávali divadlo, Za Rampami. V novembri, na 50.výročie VOSR sme boli s naším divadelným súborom za odmenu na dvojtýždňovom zájazde v Rusku. Vtedy to bol Sovietsky Sväz. Cestovali sme v spacích vagónoch 1.triedy trasou Čierna nad Tisou, Kijev, Leningrad, Moskva.

1. trieda medzinárodného rýchlika v Rusku sa líšila od 2. triedy tým, že každý vagón mal svoju „dežurniu“ – staršiu babku, sprievodkyňu, ktorá stále varila v ruskom samovare „kipjatok“ – horúcu vodu a ponúkala nám čaj (Jesli čaja nepijoš, odkuda silu berjoš?).

V Kijeve sme mali polhodinovú zastávku. Hoci nám dežurnaja nedoporučovala vystupovať z vlaku, neposlúchol som a išiel sa poprechádzať po interiéroch stanice. Bol to zážitok. Hlavne vo veľkej čakárni. Cestujúci, ktorí čakali na „svoj“ vlak niekoľko hodín, alebo možno aj dní, spali voľne rozložení na podlahe. Ani nebolo kde stupiť. Boli tam aj zvieratá, husy, sliepky, ba aj kozy. Tie však boli na špagáte a špagát uviazaný o ruku spiaceho majiteľa.

Ako cestujúci čakali a aké bolo ich cestovanie, do-svedčuje scénka, ktorú som zažil pri návrate do nášho vagóna. Dežurnaja blokovala svojim telom vchod do vagóna, do ktorého sa chceli dostať dvaja miestni pasažieri. Namiesto kufrov mali na chrbáte plné vrečia záhadného obsahu. Jeden bol Serjoža, druhého meno neviem.

„Éto pojezd v Leningrad?“ – opýtal sa ten bez mena dežurnej. Da, odvetila.

„Serjoža, éto náš pojezd,“ obrátil sa bezmenný na svojho „druha“ a vystúpil na prvý schodík.

„Nevozmožno,“ zaprotestovala dežurnaja, „éto turističeskij pojezd“.

Serjoža – My turisty, etot pojezd dľa nas,“ ubezpečil sa bezmenný a pokúsil sa prepchať okolo dežurnej.

Tá ho však takmer zhodila zo schodíka – „Nevozmožno, potomu što étot pojezd toľko za inostrannyh turistov.“

„Čjort vazmi, Serjoža. Pojehajem zafta,“ zakončil

Takto vyzerá v súčasnosti vchod do Mladej Gardy v čase štátnic.

Spomienka na rok 1967

Môj príbeh je z r.1967. Boli sme štvrtáci na elektrofakulte. Skoroinžinieri. Bývali sme na Mladej Garde, na Áčku (1), na prízemí, s oknami obrátenými na sever. Takže sme sa pozerali na západnú stranu Čéčka a južnú stranu Déčka a ěčka. V tom čase v jednej bunke bývali piati študenti lebo mala jednu „dvojku“ a jednu „trojku“. Býval som na dvojke s Milanom. Na trojke bol tuším Igor, Števo a druhý Jožo.

debatu bezmenný a obaja sa vrátili do čakárne nájsť si voľné miesto na ďalšiu etapu čakania.

Zážitkov v Leningrade, v Moskve a v Kijeve bolo neúrekom, na niekoľko článkov. Naše putovanie po krajine soviетov však malo tragikomický koniec. Namiesto druhotriednych drevenných priční sme totiž mali v našom vagóne prvotriedne tapacírované mäkučké posteľ. V nich, spolu s nami a bez nášho vedomia, cestovali aj rôzne malé parazity, ktoré radi kladú vajíčka na ochlpené časti tela svojich hostiteľov. Z nich sa za 7-10 dní vyľahne nová generácia parazitov.

To sa stalo hneď po našom návrate na Mladú Gardu. Bez nášho vedomia. Paraziti obsadili celú buňku. Všetci piati sme im vyhlásili „vojnu na život a na smrť“. Spoločný nepriateľ nás zjednotil. Každý večer po hygienickej očiste v hromadných sprchách pod Čéčkom sme sa navzájom zasypávali DDT práškom a aby tie potvorky neušli, natiahli sme si priliehavé tričky a spodky, v ktorých sme nechali našich parazitov jednu-dve hodinky nasávať pre nich smrtiacu chemikáliu a išli sme sa opäť osprchovať. Asi po dvoch týždňoch sme boli opäť „čisti“.

Čas strávený v priliehavých tričkách a spodkách sme si krátili rôznym spôsobom. Vtipmi, kanastou, filozofovaním. Igor prišiel s novinkou. Naučil nás židovský poker. Mohli sme ho hrať dvaja alebo aj viacerí. Každý si pomyslel číslo. A potom sme jeden po druhom povedali, na aké číslo sme mysleli. Kto myslel na najväčšie číslo, ten vyhral.

Zapáčilo sa nám to, hoci sme si mysleli, že si poker Igor vymyslel. Dokonca sme hrávali tento poker aj pri ceste električkou z Gardy na Vazovovu. Mnohí spolucestujúci sa čudovali, aká nová čudná generácia inžinierov to vyrastá ...

Jožo Starosta

Hodnú chvíľu sme bez slov sedeli pri stole a lyžičkou miešali každý svoju kávu. Ervinke precedil medzi zuby *oukej, zahrajme si poker.*

Nie, odpovedal som, *nenávidím karty, vždy prehrám.*

Kto hovorí o kartách, Ervinke nato, *mal som na mysl židovský poker.* Hneď zbežne vysvetlil pravidlá hry. Židovský poker sa hrá bez kariet, v našich hlavách, ako sa patrí na inteligentov.

Ty si pomyslíš číslo, ja si pomyslím číslo, povedal Ervinke. *Ktokoľvek si pomyslí väčšie číslo, vyhráva.* Vyzerá to jednoducho, ale má to množstvo nástrah. Takže ...

V poriadku, súhlasil som, *skúsme to.*

Hodili sme po päť piastrov na stôl a hojdajúc sa na stoličkách sme začali rozmýšľať o našich číslach. Po chvíli Ervinke naznačil, že už má číslo. Povedal som, že aj ja som pripravený.

V poriadku, hlesol Ervinke, *čujme tvoje číslo.*

Jedenásť, povedal som. *Dvanásť,* povedal Ervinke a vzal si peniaze. Najradšej by som sa bol kopol do zadku, pretože som pôvodne myslel na Štrnásť a iba v poslednej chvíli som to znížil na Jedenásť, ani poriadne neviem prečo.

Počuj, obrátil som sa na Ervinkeho, *čo by sa bolo stalo, keby som bol povedal Štrnásť?*

Čo to za otázka! Samozrejme, že by som bol prebral. To je to čaro pokeru, nikdy nevieš ako sa veci zvrtnú. Ale ak máš slabé nervy na trošku hazardu, možno by sme to mali skončiť.

Bez ďalšieho slova som položil na stôl desať piastrov. Ervinke tiež. Pozorne som uvažoval o svojom čísle a vyrukoval som s číslom Osemnásť.

Dočerta, povedal Ervinke, *ja mám iba Sedemnásť.*

Zhrabol som peniaze do vrečka a potichu som sa zachichotal. Ervinke sa ani nenazdal, že tak rýchlo zvládnem rôzne triky židovského pokeru. Počítal asi s tým, že ja výjdem s číslom Pätnásť alebo Šestnásť, ale určite nie s Osemnásť.

Ervinke, zlostne mračiac obočie, navrhol zvojnásobniť stávkou.

Ako si želáš, posmešne som sa uškrnul ťažko potláčajúc víťazný smiech. Medzičasom ma totiž napadlo fantastické číslo, Tridsať-päť!

Začni, povedal Ervinke.

Tridsať-päť!

Štyridsať-tri! A štyridsať piastrov skončilo v jeho vrečku. Cítil som, ako sa mi krv hrnie do mozgu.

Počuj, zasýčal som, *tak prečo si nepovedal Štyridsať-tri minule?*

Pretože som si myslel Sedemnásť, rozhorčene odsekol Ervinke. *Nechápeš, že to je tá krásna pokeru? Nikdy nevieš, čo sa stane v nasledujúcom kole ...*

Libra, poznamenal som sucho a s pohrdavým úšľabkom na perách som hodil bankovku na stôl. Ervinke vytiahol rovnakú bankovku zo svojho vrečka a s dráždivou pomalosťou ju pekne uložil vedľa mojej bankovky. Napätie bolo neznesiteľné ...

Päťdesiat-štyri, začal som toto kolo.

Och, dopekla, Ervinke zafučal, *tiež som si myslel na Päťdesiat-štyri! Remíza! Nové kolo!*

Mozog mi pracoval rýchlosťou blesku, „môj drahý, myslíš si, že opäť prídem s číslom Jedenásť“, uvažoval som, „ale zažiješ prekvapenie, z ktorého sa tak ľahko nespamätáš“. Vybral som si číslo Šesdesiat-deväť, tutovku.

Vieš čo, Ervinke, obrátil som sa k nemu, teraz začni ty.

Ako si praješ, súhlasil. *Som pripravený aj na to. Sedemdesiat.*

Zrak mi zastrela čierňava... Takú paniku som nezažil od ob-

Ephraim Kishon

liehania Jeruzalema...

Tak? Urgoval ma Ervinke. *Na aké číslo si myslel?*

Zabudol som, zašepkal som so sklopenými očami.

Klamár! Vybuchol Ervinke. *Viem, že si nezabudol, ale si si jednoducho myslel menšie číslo a teraz ho nechceš povedať. To poznáme, môžeš sa bambiť!*

Takmer som Ervinkemu jednu vypálil za toto diabolské nactiutňhanie, ale s veľkými ťažkosťami som prekonal tento popud. S blízcami očami som zdovvnásobil stávkou pridaním ďalšej libry a pomyslel som si vražedné číslo, Deväťdesiat-šesť.

Začni, smradlavec, vyštekol som na Ervinkeho, na čo sa on nahol ponad stôl a zasýčal mi tváre, *Tisíc-šesťsto-osemdesiat-tri.*

Zasiahla ma podivná slabosť. *Tisíc osemsto,* zamumlal som unaveno.

Double!!!, skríkol Ervinke a strčil do vrečka štyri libry.

Čo to znamená “Double”? Vyprskol som. *Čo to je?*

Ak sa prestaneš ovládať v pokeri, prehráš aj nohavice, počul ma Ervinke. *Každé decko predsa vie, že ak zdvojnásobím moje číslo, bude väčšie ako tvoje, takže je jasné, že ...*

Stačilo, zalapal som po vzduchu a šmaril som päťlibrovku na stôl. *Dvetisíc!!!*

Dvetisíc-štyristo-sedemnásť, odvetil Ervinke.

Double! Zaškeril som sa a chcel som zhrabnúť stávky, ale Ervinke zachytil moju ruku s peniazmi. *Redouble. ...*, zašepkal a desať libier skončilo v jeho vauku.

Cítil som, že sa asi zbĺznim. *Počúvaj,* zašrípal som zubami, *ak je toto ako sa to hrá, ja som mohol minule tiež povedať “Redouble”, nie ???!*

Samozrejme, prikývol pokojne Ervinke. *Pravdupovediac, bol som prekvapený, že si nepovedal. Ale taký je poker, môj zlatý, alebo vieš ako sa to hrá alebo nie. Ak si popletený zmätčár, radšej hraj kroket.*

Stávkou sme zvýšili na desať libier. *Začni,* skríkol som.

Ervinke sa zaklonil na svojej stoličke a s nebezpečne pokojným hlasom povedal: *Štyri.*

DESAŤ MILIÓNOV, zreval som víťazoslávne.

Ervinke však bez najmenšieho náznaku vzrušenia vyriekol: *Ultimo. A vzal si dvadsať libier.*

Rozfňukal som sa. Ervinke ma pohladil po vlasoch a povedal mi: *Podľa Hojla (2), pokeru, musíš sa rozhodnúť v zlomku sekundy.*

Dvadsať libier, zaskuhral som a odovdal som svoju poslednú bankovku do rúk osudu. Ervinke tiež vložil do stávky svoju dvadsaťlibrovku. Tvár som mal zaliatu studeným potom. Ervinke kľudne vyfukoval kolečka cigaretového dymu.

Kto začína, opýtal sa.

Tj, vyštekol som.

Takže ja začínam ..., precedil medzi zuby. Ultimo. A načiahol sa za pokladom.

Momentik, zastavil som ho, *Ben-Gurion!*, a strčil som si do vrečka obe dvadsaťlibrovky.

Ben-Gurion je dokonca mocnejší než Ultimo, vysvetlil som. *Ale už sa stmieva, možno by sme to mohli skončiť ...*

Zaplatili sme čašníkovi a odišli. Ervinke ma vonku požiadal, aby som mu vrátil peniaze pretože som si vraj “Ben-Gurion” vymyslel „na fleku“.

Máš pravdu, priznal som sa, *ale práve v tom je krásna pokeru, že nikdy nevracias peniaze, ktoré si raz vybral ...*

Z originálu “Jewish Poker” od Ephraima Kishona, ktorý môžete nájsť na http://www.ephraimkishon.de/en/my_favorite_stories.htm, voľne preložil Jožo Starosta.

My husband Mike was passionate fisherman. I always accompanied him on his fishing adventures, but never took actually part in that sport, just spent good time sitting on the shore and reading book.

Many years, always in the beginning of September, we made a trip to the interior of B.C. to lake Nimpo, which is in half way between Williams Lake and Bella Coola. There is a small resort with five cottages and a little space for RVs. Each cottage has wood burn stove, kitchen with big fridge where in freezer section all catches can be frozen, two bedrooms and bathroom. We always made reservation ahead and looked forward to spend a pleasant week.

dispose of the creature which not only interrupted his well deserved sleep but also endangered life of his wife, otherwise she would not wake him up. He observed situation, grabbed the axe, which was on the pile of the wood by stove, and started to chase the bat. I took refuge in bathroom and through the open door watched the fight.

That obviously caused some noise that woke up my father sleeping in the second bedroom. He appeared in the doorway and with hair sticking to every directions observed situation. I never asked dad what was going through his mind, when he saw his only daughter in nightgown,

Unwelcome visitor (In memory of my father)

My father, who spent his last years with us in Vancouver, went always with us. Back home he never touch the fishing rod, but here fishing "caught" him right away and every morning off he went with my husband to the boat and on lake. My boys were all day on the water with only a small break for lunch and I had spent days walking around, reading or listening music I love and never had time for during year.

It was a beautiful and warm evening and I was sitting in comfortable armchair and reading book by light of a small lamp. My boys were already soundly asleep after hard day fishing, but I am "night owl" and going to bed late. All of a sudden I felt like something very soft gently touched my cheek.

"Probably moth", I thought and because I hate them, decided to get rid of it. I got up, turned on the big light, started to look where the insect is and in that moment flew around me something much bigger than moth.

"Aha, some bird got inside through the door open to the porch, no problem, I only have to chase it out the same way." I took the broom and was looking around when I saw strange mouse like creature sitting on the wall.

"Bat", I shake, but still decided to chase lousy thing out of the room with a help of the broom. After many unsuccessful attempts, when I only managed to throw down a picture from the wall, I quit and went to wake up my husband. He is the head of family, he should take care of it.

I went to the bedroom and called: "Mike, get up, we have a bat in the living room". Disturbed from deep sleep and not really understanding what is going on, my husband finally got up determined to

all scared in the door to bathroom and son-in-law, with whom he has always warm relationship, standing with legs apart, axe in the hand. He obviously missed the creature probably sitting on the wall at that moment. He solved situation on his own.

He said through his teeth with sarcasm: "I hope I do not disturb you, my dears", and because he always believed, that parents should not stick their noses into the life of their adult children, he returned back to his bedroom, with no interest to know anything about woeful end.

Fight between Mike and bat meantime continued, bat flying around and Mike always behind it little late. Bat finally flew to the loft and Mike followed it on stepladder. Right away I could hear it, Mike and axe were working. Fight obviously graduated to the finale. When Mike returned down, his face shined with victory.

"I killed that damned thing and threw it out, let go sleep", and made for the bedroom. When I went the following day behind the cottage, I did not find there the dead bat. I guess my husband did not aim right, in the dark loft he can hardly see his hands and the luck was obviously on the side of bat that night. Nevertheless on the planks floor of the loft forever reminded traces from axe.

I never mentioned to Mike about the my discovery in the back of the cottage. Man is born to be a winner, he suffers when he is defeated. I, just to be on the safe side, made sure for the rest of the evenings door to the porch were safely closed.

Marcella

Tohoročná zima bola nezvyčajná. Vancouver si vyskúšal Niagarskú zimu, lebo im tam snežilo a snežilo a my pri Niagare sme si vyskúšali pre zmenu "ideálnu" zimu ako býva vo Vancouveri. V princípe miernu a s častými dažďami. Človek by povedal, "Zaplať Pán Boh", pretože tento rok som nemusel odhadzovať take kvantá snehu ako po iné roky. Hoci zima bola mierna, mňa to podobne ako vtákov v prírode ťahá na zimu odletieť smerom na juh. Vo februári som teda nelenil a "kopol do vrtule" a smer bol jasný – Bohaté Pobrežie - Kostarika.

Môj sprievodca, reprezentačný tréner žien kostarického národného tímu, kamarát z detstva a z emigrácie, Róbert Tarnoczy s manželkou Lineth mi pripravili aj tento rok bohatý turistický program. Najprv pre mňa pripravili "vyčistenie tela od chemických toxínov" holistickou navštevou u šamana Miša Cinegeho.

Mišo, ktorý pochádza z Pozsony (po maďarsky Bratislava) a nevie ceknúť ani slovo maďarsky, zhodou okolností teraz býva v oblasti, ktorá sa v španielčine volá podobne, POZON. Telo som si vďaka jeho diéte riadne vyčistil lebo som pil len naturálnu kokosovú vodu a jedol len vegetariánsku stravu, čo úrodná džungľa dokáže ponúknuť. Spal som vonku v hamoku, dýchal prírodu džungle, kúpal sa v mori, kde nebolo vidieť mnohokrát človečika, počúval exotických vtákov a vlny neďalekého mora. Zdvihol som hlavu a hľadel som na milióny hviezd.

Taký luxus vám nedokáže ponúknuť ani "five star" hotel. A veľká prednosť u šamana Miša, dorozumievací oficiálny jazyk - slovenčina. Smutno mi bolo síce zo začiatku za mojou obľúbenou klobáskou, ale vynahradili to avokáda, papaya, melóny, bazalka, kôliander, yuka a hlavne kešu jablká, ktoré by som si tak rád kúpil aj v Kanade. Bohužiaľ ich v Kanade ich nikde neviem zohnať.

Mimochodom, kešu orechy pochádzajú z kôstky tohoto jablka, ktorý tvarom sa podobá skôr na papriku, nie na jablko. Je to skutočne zaujímavé ovocie, jeho semeno sa nachádza mimo plodu. Rastie to na stromoch, ktoré bývajú vysoké aj 12 metrov. Tvrdí sa, že kešu orechy dokážu pomôcť človeku, ktorý trpí

Vozíky na kávu z minulých čias

Spracovanie kávy – pražiareň

depresiami, čiže je to prírodné anti-depresívum.

Tento rok mi Róbert v hlavnom meste Kostariky, v San Jose oznámil, že majú pre mňa pripravenú ďalšiu "kostarickú čerešníčku". Nebolo to ovocie, ale v tomto prípade to bola káva. V kostarickej španielčine sa to povie: Café chorreado estilo Costaricense, káva, ktorú možno mnohí čitatelia časopisu Slovo z Britskej Kolumbie dennodenne vychutnávajú. Kostarika sa stala svetoznámu vďaka vysokému štandardu Arabiky kávy, ktorá sa tu pestuje a exportuje do celého sveta. Káva je dôležitý zdroj príjmu pre národné hospodárstvo tejto bananovej republiky.

Moja "kávová exkurzia" začala v okresnom meste Naranjo, v provincii Alajuela, ktoré sa nachádza 50 km od hlavného mesta Kostariky. Kávové mesto sa nachádza v západnej časti Kostariky, na vulkanických svahoch sopky Poas v regióne Central Valley v tisíc metrovej nadmorskej výške. Kávové kriky sa nachádzajú aj v 1300 metrovej výške na strmých svahoch, čiže práca na snečných kávoových plantážach je veľmi namáhavá, pretože všetko si to vyžaduje poctivú ručnú prácu. Pre zaujímavosť, Kostaričania nechcú túto málo platenú robotu vykonávať, preto tu robia hlavne obyvatelia ďalších stredoamerických krajín ako Nicaragua, Honduras a El Salvador. O Kostarike sa ľudovo hovorí, že je to Švajčiarsko Strednej Ameriky, lebo má najvyššiu životnú úroveň v rámci Strednej Ameriky.

Nášim sprievodcom bol jeden z najlepších expertov v oblasti kostarickej kávy - mnohoročný prezident družstevnej spoločnosti COOPRO NARANJO, Señor

Znovu medzi Slováckmi na Bohatom Pobreží

Henry Chacon Ulate. Jeho manželka a Róbertova manželka sú kamarátky z detstva a ako sa povie "nie je nad konexie, ktoré dokážu vytvoriť dve ženy".

Polnohospodársky inžinier, ktorý študoval aj v Európe a v USA, bol pre nás dvoch Slovákov kávoovým expertom, sprievodcom a chodiacou encyklopédiou. Na začiatku nám v angličtine povedal, že odborná exkurzia bude od: "From coffee seed to the coffee cup"-od kávoového semienka-zrnka až po šálku kávy. Našu exkurziu sme začali v kávovej nursery-škôlke.

Potom sme sa presunuli na strmé kostarické svahy, kde sme získali "know-how" o histórii kostarickej kávy a náš sprievodca nám ukázal ručnú technológiu zberu kávoových zŕn.

Družstevné vozidlo

Z tadiaľ sme pokračovali do neďalekej veľkej fabriky, kde sa káva priemyselne spracúva a upravuje.

Nakoniec sme prešli do druhej časti mesta, kde sme si prezreli pražiareň, baliareň a miesto finálnej expedície.

Na záver nás čakala degustácia kávy.

Dozvedeli sme sa množstvo zaujímavých informácií. Napríklad, že miestna káva z Naranja má perfektnú vyvornanosť medzi "body, aroma & acidity" (medzi veľkosťou zrnka, vôňou a kyslosťou), pretože miestna vulkanická pôda, so všetkými komponentami, dáva káve zaujímavú exotickú citrusovo-čokoládovú príchuť.

Ako vieme pôvodne káva prišla z africkej Etiópie a do Kostariky začala káva prenikať asi pred 200 rokmi. V Naranjo káva už vyše 100 rokov dáva obživu miestnemu obyvateľstvu.

Dvojčky – bratia vedúci prevádzok vo fabrike

– podobní ako zrnká kávy

V roku 1968 sa združila skupina 91 kávoových farmárov a vytvorili si "coop" (kooperačné) družstvo, lebo to malo vtedy svoje opodstatnenie (aj na Slovensku hovoríme, že v JEDNOTE je sila). Coop Družstvo má 2200 členov, 95% tvoria maloroľníci a 40% tvoria ženy. Viac o tomto zaujímavom Coop Družstve sa môžete dozvedieť na anglickej webovej stránke: <http://coopnaranjanorl.com/?lang=en>

Bolo to zaujímavé stretnutie s expertom na kostarickú kávu, lebo sme sa dozvedeli, že nie Taliani sú najväčšími labužníkmi v pití kávičky v Európe, ale sú to obyvatelia Škandinávie. Bavili sme sa o ekológii, o vplyve chemických postrekov na kávovníky, o priemyselnom spracovávaní kávy predtým a teraz, a tiež o dobrých účinkoch pitia kávy.

Večer v bare sme sa ešte stále bavili o kostarickej káve, ale už, pre zmenu, pri pití cerveze (čiže pri pive). Skrátka je to riadna veda, to vám poviem.

Prečo by som vás, milí čitatelia, zatťažoval čítaním ďalších riadkov o káve. Pripravte si ju radšej vo svojich domácnostiach alebo choďte do kaviarne a vychutnajte si tam tento obľúbený napoj.

Toto je moja káva – hovorí Lineth Tarnoczyova

Od Niagary vám posielam kostarický vínš PURA VIDA (životnú pohodu hlavne bez stresu), šálочku chutnej kávičky, plus to moje klasické Zdravíčko & Šťastíčko.

Text a fotografie: Paul Stacho, Stoney Creek, Ontario

Jožo Starosta (JS): Náčelník Dan George, dovol'te, aby som sa predstavil. Volám sa Jožo a som edito-rom časopisu Slovo z Britskej Kolumbie. Povedali by ste našim čitateľom niekoľko slov?

Dan George (DG): Rád.

JS: Povedzte nám niečo o sebe.

DG: Počas svojho života som žil v dvoch rozdiel-nych kultúrach. Narodil som sa do kultúry, ktorá žila v spoločných domoch. Dom môjho starého otca bol dlhý 80 stôp. Stál dolu, na pláži, pri Burrardo-vom zálive. Môj otec a všetci ostatní synovia môjho starého otca spolu so svojimi rodinami žili v tomto obrovskom dome. Miestnosti na spanie boli od seba oddelené závesmi z byvolej kože. Príprave spoloč-ného jedla pre všetkých slúžilo ohnište umiestne-né uprostred domu. Takýchto domov bolo v našom kmeni veľa. Učili sme sa v nich žiť jeden s druhým, slúžiť jeden druhému, vážiť si a rešpektovať práva druhého. Deti boli obklopené tetami, strýkmi, ses-ternicami a bratrancami, ktorí ich milovali a nikdy im neubližovali ani ich neohrozovali. Mali sme hlboký rešpekt k prírode a všetkým tvorom, ktoré nás ob-klopovali.

JS: A druhá kultúra?

DG: Vidím ľudí žiť v 100-krát väčších domoch ako boli naše domy. Ale ľudia v jednom byte nepoznajú ľudí zo susedného bytu a ani sa o nich nestarajú ani nezaujímajú.

Je ťažké pre mňa pochopiť prečo je veľakrát taká hlboká nenávisť medzi ľuďmi môjho bieleho brata. Nerozumiem kultúre, ktorá mňa viac peňazí na zbrane a vojny, než na vzdelanie a dobro svojich ľudí. Nechápem kultúru, v ktorej si nielen ľudia na-vzájom závidia, nenávidia sa a zabíjajú sa navzájom, ale napádajú, drancujú a ničia prírodu okolo seba. Vidím mojich bielych bratov ako nechávajú za se-bou holé kopce bez stromov, ako vytrhávajú útroby Matky Zeme, akoby ona bola nenávidenou príserou, ktorá odmieta podeliť sa so svojimi pokladmi. Vi-dím bieleho brata, ako vypúšťa jedy do potokov a riek ako ho nezaujíma život, ktorý zabíja, ako zamoruje vzduch škodlivými plynmi.

JS: Sme naozaj takí zlí?

DG: Môj biely brat vie robiť veľa dobrých vecí, je múdrejší a šikov-nejší ako moji červení bratia. Obá-vam sa však, či vie naozaj milovať. Či vie vôbec milovať... Možno miluje iba svoje veci, svoje auto, svoj dom, svojho psa, ale nikdy sa neučil milo-vať veci, tvory, ktoré existujú mimo neho, ktoré mu nepatria. Človek musí milovať celé tvorstvo, musí alebo milovať naplno alebo bude žiť horšie ako zvieratá. Láska ho môže pozdvihnúť na najvyššiu mož-nú úroveň, lebo iba človek, jediný zo všetkého tvorstva, je schopný milovať.

JS: Spomínate si na nejakú príhodu z detstva?

DG: Ako malý chlapec bol som v kanoe so starým otcom, keď prevážal telesné pozostatky svojich predkov z pôvodného pohrebiska na brehu Burrar-dovho zálivu, kde mali vyrásť nové domy bieleho brata, na nové miesto hlbšie v zálive. Ako starý otec vesloval k novému pohrebisku, objavilo sa sedem sviňúch (delfínom podobné veľryby), ktoré plávali spolu s naším kanoe. Keď sme sa priblížili k pobre-žiu, kde bolo nové pohrebisko, sviňuchy niekoľkokrát zakrúžili okolo kanoe, ponorili sa a nikto ich viac ne-videl. Starý otec mi povedal, že v nich boli duše jeho predkov, ktorých telesné pozostatky sme prevážali (*1).

Náčelník Dan George

Burrardov záliv (Burrard Inlet), ktorý oddeľuje Vancouver od horských masívov severozápadného pobrežia, vďaka za svoje meno kapitánovi Georgeovi Vancouverovi, ktorý ho pomenoval menom svojho priateľa, admirála Henryho Burrarda. Okolo zálivu ležia mestá Veľkého Vancouveru. Nebolo to tak však vždy. Mesto Vancouver bolo založené iba r.1886, Burnaby 1892, North Vancouver 1907, West Vancouver 1912 a Port Moody 1913. Čo bolo predtým? Okolo zálivu žili tisícky rokov Indiáni z kmeňa Tseil-Waututh (Deti zálivu), ktorých biely človek postupne vytlačal.

Náčelníkom kmeňa v rokoch 1951 až 1963 bol Geswanouth Siahoot, ktorého anglické meno, od vstupu do internátnej školy vo veku 5 rokov, bolo Dan George. S náčelníkom Danom Georgom som sa stretol vo virtuálnom časo-priestore. Neodolal som. Položil som mu niekoľko otázok.

JS: Mnohí ľudia hľadajú zmysel svojho života. Čo by ste im pora-dili?

DG: Áno my všetci, ľudia aj všet-ky ostatné tvory túžime, aby náš život mal zmysel a cenu. Aby sme uspokojili túto túžbu, musíme mať rešpekt a úctu jeden voči druhému. Za starých čias človek a všetky tvory kráčali životom ako priatelia a niesli vo svojich srdciach krásu krajiny, v ktorej žili. Teraz sa my, ľudia, mu-síme snažiť o to isté, aby samica lo-sosa mala kde položiť vajčka a aby každé medvedie mláďa malo svoj strom, na ktorý sa môže vyškríabať. Nemáme na to veľa času a bude si to vyžadovať veľa úsilia.

JS: Nosíte vo svojom srdci bo-lest?

DG: Mnohokrát sa vystriedali ročné obdobia od-vtedy, keď moje ramená boli silné, chrbtica vzpria-mená, nohy svieže a moje oči rovnako dobré ako oči jastraba. Biely Človek sa pozrel na moju tvár a to, čo videl, bola tvár Indiána bez mena. Nenazval ma bratom. Bola to moja tvár, ktorá mu bránila, aby ma chcel lepšie spoznať, pretože to bola tvár Indiána. A predsa, už vtedy, moja tvár bola veľmi dobre zná-ma.

Poznala ju vevrička, keď počula prasknúť vetvičku pod mojou mokasínou.

Poznať ju havran, keď krákaním oznamoval ostat-ným tvorom môj príchod.

Poznať ju medveď, ktorého brlob bol v tom istom lese ako môj dom.

Poznala ju liška, ktorá mi kradla potravu z môj-bo prístrešku.

Poznať ju bobor, ktorý ma sledoval, ako som na-stavoval pascu.

Poznať ju vietor, ktorý mi prinášal správy od iných tvorov a rastlín.

Poznať ju dážd, ktorý naplňal pramene, z ktorých som každodenne pil.

Poznali ju stromy. Môj otec mi vravel, že príde deň, keď moja tvár bude zbrázdnená ako kôra borovice a môj duch opustí telo a nájde si nový domov v jed-nom z okolitých stromov ...

Teraz, keď moje vlasy majú farbu mesačného svetla a môj hlas šeptá ako šum vetra v suchom listí, teraz moju tvár všetci poznajú, a to všetko pre ma-gický vplyv filmu. Ľudia na mňa ukazujú prstom a s obdivom hovoria, „Aha, náčelník Dan George“. Ale koľko mojich bratov má stále bezmenné tváre iba preto lebo sú Indiáni, rovnako ako som bol ja sám pred tým, než ma spoznali ako Náčelníka Dana Georga?

JS: Kedy ste sa stali slávnym a známym pre oby-čajného bieleho človeka? Váš priateľ Helmut Hirn-shall vo svojej publikácii „Môj duch sa vznáša“, píše o Vás, že to bolo až po prekroční 60-tky, keď Hollywoodski producenti „objavili“ Vašu pokojnú zvráskavenú tvár, šepkajúci hlas, strieborné vlasy a jemný úsmev a keď všetky tieto Vaše vlastnosti premenili na zdroj veľkých príjmov pre Hollywood. Za herecký výkon v jednom filme ste vraj boli no-minovaný aj na „Academy Award“...

DG: Áno, Helmut má pravdu. Bol to film „Malý Veľ-ký Človek“ (Little Big Man).

JS: Vo viacerých fimoch šesťdesiatych rokov ste hrali so známymi hercami toho obdobia ako boli komik Bob Hope, kanadký herec Glenn Ford, hviezda seriálu „Three’s company“ Suzanne So-mers a s mnohými ďalšími. Bolo to obdobie vrcho-lu Vašej hollywoodskej popularity. V tom čase sa však našli ľudia, ktorí začali hovoriť, že Vy už nie ste Indián, že ste sa stali “civilizovaným človekom” ...

DG: Nech mi nikto neberie právo povedať, že som sa vždy snažil byť Indiánom. Vo svete bieleho člo-veka to nebolo jednoduché, ale som sa snažil. Sta-ral som sa o svojich ľudí a ako náčelník Dan George som prejavoval obavy o budúcnosť všetkých tvorov na Zemi spôsobom, ktorý si producenti veľakrát ne-priali.

Môže sa však jeleň vyšriabať na strom ako racco-on (medvedík čistotný)? A predsa sa nájde niekto, kto si pomýli jeleňa s raccoonom. Taký človek má však lenivé oči a usilovný jazyk. A ak niekto povie, že som nebol “dost dobrým” Indiánom, ten nikdy ne-pochopil, ako veľmi som sa snažil.

JS: Trápia Vás nejaké otázky, na ktoré ste dopo-sial nenašli odpoveď?

DG: Čoskoro nastane čas, keď môj vnuk bude túžiť za tým, aby začul plač potálplice (loon), šplachot lo-sosa v potoku, šum ihličia smreka alebo škrek orla. Ale nebude schopný nadviazať priateľstvo so žiad-

ným z týchto tvorov, jeho srdce bude zamierať túž-bou a začne ma preklínať.

- “Spravil som všetko preto, aby som zachoval čis-totu ovzdušia?”

- “Dbal som dostatočne o čistotu vody v potoku?”

- “Nechal som orla, aby sa slobodne vznášal na oblohe?”

- “Spravil som všetko pre to, aby môj vnuk bol na mňa hrdý?”

JS: Spomínate vnuka ... bude kráčať vo Vaších šlapajach?

DG: Pokúšal som sa odovzdať mu niečo z našej mi-nulosti. Raz som ho zobral do lesa, na tiché miesto. Sedel mi pri nohách počúvajúc ako som mu hovoril o sile, ktorú dostal každý živý tvor. Nepohol sa mu ani sval na tvári, keď som mu vysvetloval, že les nám dáva všetko, čo potrebujeme k životu, potravu, prístrešie, pohodlie, náboženstvo. Bol ohúrený, keď počul ako sa vlk stal naším strážcom a ochrancom a prekypoval radosťou, keď som mu povedal, že ho zasväťím do vlčieho tajomstva a zaspievam mu po-svätnú vlčiu pieseň.

V piesni som vzýval vlka, aby prišiel a predsedal našej vlčej slávnosti, aby sa tak vytvorilo celoživotné puto medzi ním a mojím vnukom. A tak som spieval.

Spieval som ... V mojej piesni bola nádej spojená s každým úderom srdca.

Spieval som ... V slovách piesne sa skrývali sily, ktoré som zdedil od svojich predkov.

Spieval som ... V dlaniach som držal smrekové semienka ako spojivo s okamžikom stvorenia.

Spieval som ... V mojich očiach žiarila láska.

Spieval som ... A pieseň letela v snežných paprskoch od stromu k stromu.

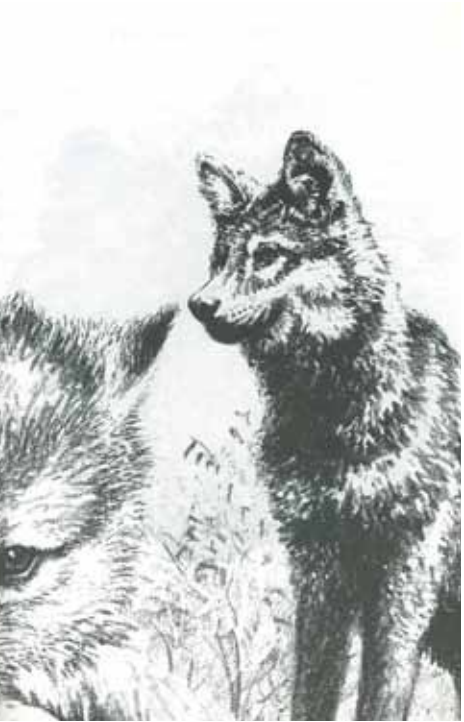
Keď som skončil zdalo sa, že celý svet spolu s nami očakáva vlka, ktorý k nám prichádza ako odpoveď na moju pieseň. Čakali sme. Veľmi dlho. Ale žiadny vlk neprichádzal. A tak som opäť spieval. Pokorne, ale tak lákavo ako som len mohol. Tak naliehavo, že ma začalo bolieť hrdlo a stratil som hlas.

Zrazu som pochopil prečo žiadny vlk neprichádza, prečo nepočuje moju pieseň... pretože tu už ani je-den nežije. Srdce sa mi naplnilo žiaľom. Nebol som schopný odovzdať môjmu vnukovi vieru našich predkov, vieru v našu minulosť...

Poznámky na záver

(*1) Náčelník Dan George zomrel 23.septembra 1981 ako 82-ročný. Zomrel v spánku, potichu, tak ako žil. Keď pochovávali jeho telo, rodina a priatelia s úžasom sledovali orla, ktorý sa objavil nad ich hlavami a krúžil a krúžil ... Keď jama hrobu prijala telo náčelníka Dana Georga, orol sa vzniesol do výšin a zmizol v oblakoch.

(*2) Neviem koľko synov a koľko vnukov mal náčelník Dan George. Noviny Vancouver Sun (29.8.2012) uverejnili článok, v ktorom sa píše, že náčelníkom kmeňa Tseil-Wau-tuth bol už 3 roky Justin George, vnuk slávneho náčelníka Dana Georga. Pozri - (http://www.vancouver.sun.com/sports/Part+Eight+Tseil+Waututh+chief+Justin+George+grounded+past/7072615/story.html) Neviesom, či to bol ten vnuk, ktorého spomína náčelník Dan George pri opise vlčej slávnosti, ale pokúsim sa to zistiť.

“Toto je koniec ...” – šepol som vnukovi.

“Môžem ísť už domov?” – opýtal sa kradmo poze-rajúc na hodinky aby skontroloval, či ešte stačí prísť domov pred tým ako začne jeho obľúbený TV seriál.

Pozoroval som ho ako mizne medzi stromami a v tichu lesa, ktoré ma obklopovalo, som sa usedom rozplakal.

Možno, možno môj vnuk bude kráčať v mojich šla-pajach ... (*2)

JS: Modlíte sa? Ak áno, za čo sa modlíte?

DG: Áno, modlím sa. Moja modlitba je modlitba k Veľkému Duchu. Je to modlitba prosby a vďaky. Tak ako môj otec, keď prosím, prosím o dobro pre všet-ko živé tvorstvo. A keď ďakujem, ďakujem za všetko stvorenstvo.

JS: Môže ešte biely človek a Indián žiť spoločne a šťastne na brehoch Burrardovho zálivu?

DG: Jediná vec tomu môže napomôcť, a to je sku-točná, nefalšovaná láska. Musíte nás opravdivo mi-lovať a byť s nami trpezliví. A my musíme milovať vás, úprimnou láskou, ktorá odpúšťa a zabúda... láskou, ktorá odpustí to hrozné utrpenie, ktoré vaša kultúra spôsobila našej, keď nás “zmietla” ako neča-kaná obrovská vlna na tichom pobreží... láskou, kto-rá zabudne a pozdvihne naše hlavy a nájde vo vašich očiach opätovanú lásku, dôveru a prijatie.

Potrebujeme skutočné BRATSTVO. Hocičo menšie, nie je hodné tohoto mena. Toto platí nielen pre spo-ločný život na pobreží Burrardovho zálivu ...

Howgh. Dohovoril som.

Fiktívny rozhovor s náčelníkom Danom Georgom podľa knih Helmuta Hirnshalla „Môje srdce sa vznáša“ a „Môj duch sa vznáša“ napísal Jožo Starosta.

Kresby sú reprodukcie zo spomínaných kníh a sú tu uverej-ne-né so súhlasom vydávateľa Hancock House Publishers Ltd., Surrey, British Columbia.

Tri Augustové postrehy zo Slovenska

Postreh prvý: čistota

Aké je Slovensko po utečencoch? Pred nimi aj po nich, stále zostáva špinavé. Nemôžem uveriť tomu, že som tú špinu nevidel kým som tu žil. Ako emigrant sa zamýšľam nad tým, prečo chodiť na dovolenku do takej neupratanej krajiny?

Zdroj: <https://dennikn.sk/blog/cesta-dennika-n/>

Je to domovina, hoci je viac podobná Rumunsku alebo Bulharsku, než západným krajinám. Zvykol som si na čistotu. Poriadok a iné prvky západného štýlu života sú mi dnes bližšie než kedysi. Bližšie než pred odchodom. Lístky na MHD v Bratislave sú širšie, zintegrované, ale ich výroba zničí viac stromov než predtým. Cesty sú však stále rozbité. Stánok pred panelákom zatvorený pre chorobu. Rakúsky

Zdroj: <http://www.welcometobratislava.eu/best-burgers-bratislava/>

Lidl pred Slovenskými hranicami bol zrušený. Budo-va predajne kobercov v hlavnom meste chátra ďalej, aspoň je užitočná na graffiti. Bolo chladné, mokré augustové ráno, po búrke. V to ráno pred touto bývalou predajňou stála pri lavičkách osamelá pani. V rukách držala igelitky a hovorila niečo po rusky. Nehovorila na nás, ale pri nás - sama pre seba. Donedávna som nikoho podobného na sídliskách nevidel. Stála tam v kabáte, so šatkou na hlave a tromi taškami v rukách. Bola smutná, prišlo mi jej ľúto. Ľudia s mentálnym ochorením nie sú nebezpeční.

Postreh druhý: porovnania, paralely

Zdá sa, že život ide ďalej. Všade. Aj na Petržalskom sídlisku, kde si môžete kúpiť hamburger, v ktorom je 100 percentné Irish beef (hovädzie) – v tomto stánku sú celí netradiční, ako mi povedali.

Zapadný životný štýl sa usadil v slovenských uliciach aj obchodoch. Napriek tomu v Šenku len o pár panelákov ďalej bola na WC namiesto kľúča len kľučka. Na zamknutie kabínky bolo treba vytiahnuť kľučku, ako zámku. Tento systém zamykania nebol až taký netradičný. Pamätal som si ho z čias keď som žil na Slovensku a navštevoval zariadenia nižšej

cenovej kategórie. Napriek podobným „starožitnos-tiam“ nové trendy prenikajú aj na Slovensko. Naprí-klad v podobe vrečka na chlieb z recyklovanej látky, vlastne zachráneného ľanu.

Postreh tretí: z mestskej hromadnej dopravy

Cestou v električke som sa začítal do reklamných plagátov na oknách. V Bratislave môžu električ-ku riadiť aj vysokoškôláci/čky. Plagáty na oknách električiek im ponúkajú pozíciu vodiča električky aj popri štúdiu na univerzite. „Dáme na to jarovú vodu. Stačila by aj mydlová,“ z čítania plagátov ma vytrhne rozhovor dvoch podnapitých mužov a pani v stred-ných rokoch. „Neverte im, pani. Takú robotu videli len v televízore“ prihovorí sa dotýčnej pani ďalší cestu-júci, keď z električky vystúpia dvaja podnikavci. „Zo-berú peniaze a nič nespravia.“ Vystúpim aj ja a dám si kopček čokoládovej zmrzliny. Každý rok je o niečo drahšia. Teraz stojí jedna porcia 0.5 euro, kilo zmrzli-ny stojí 16.5 euro. Mám chuť kúpiť si kilo.

Jano Klimas

Zdroj: <https://www.aktuality.sk/fotogaleria/393748/foto-vodic-elektricky-oslavlil-vlastne-narodeniny-s-cestujucimi/1/>

Silvester, boli v slovenských dolinách ešte bez bie-lej prikrývky, ale vo vyšších polohách krásneho hornatého Slovenska sa sneh dokázal udržať aj pred príchodom ozajstnej zimy, ktorá v plnej kráse zaví-tala na Slovensko začiatkom januára.

Na vrchole Čierneho vrchu, kde vládla nepríjemná hmla, sa zišlo skutočne množstvo turistov zo spo-menutých okresov. Mnohí sa mali možnosť zozná-miť aj s našim časopisom Slovo z Britskej Kolumbie. Ľudia zo Slovenska si vedia oceniť kvalitný duchov-ný, spoločenský a historický časopis, ktorý sa vydá-va v ďalekom kanadskom Vancouveri a ktorého nie-ktorí členovia redakčnej rady majú bánovské korene. Mnohí čitatelia chcú vedieť ako žijú krajanovia v ďale-kej Kanade. Náš časopis im dáva odpovede na otáz-ku “aký je emigrantský chlebiček za Veľkou mlákou”.

Sme maličký národ, roztrúsený po celom svete a mali by sme sa lepšie navzájom spoznávať a udr-žiavať si hodnoty a dedičstvo našich otcov a matérí. To by malo byť naše krédo, krédo maličkého národa medzi Dunajom a Tatrami, ak nechceme, aby zahy-nul. V globalizačnej dobe nás svetové veľmoci veľmi ľahko “prevalcujú”, ak si nebudeme vážiť našu iden-titu. Ľudí, ktorí sú rozdrobení a neťahajú za “jeden povraz” (tým istým smerom - pozn. editora Ľ), bude vždy ľahšie zmanipulovať. Časopis Slovo z Britskej Kolumbie nato upozorňuje v mnohých svojich člán-koch.

Stále platí známe rímske príslovie: “Divide et im-pera” – “Rozdeľuj a panuj”.

Text a fotografie: Paul Stacho, Stoney Creek, Ontario

Turčiansko-teplické kúpele

Pri mojich návštevách rodného kraja nezabúdam navštíviť aj slovenské kúpele. Oblúbil som si hlavne Turčianske Teplice. Majú svoje nezabudnuteľné čaro. Práve tam si preventívne “nabíjam zdravotnú ba-terku”, ktorá sa časom vybíja, ak sa o ňu nestaráme. Liečebné procedúry s vodou minerálnych prameňov, ktorými je Slovensko Pánom Bohom požehnané, nám v mnohých prípadoch dokážu, že sú omnoho účinejšie a hlavne zdravšie v porovnaní s “americ-kým pilulkovým biznisom.” Veľká škoda, že v Kanade nemáme takéto poklady, akým sú minerálne liečivé pramene. Slovensko je maličká krajina, ale bez nad-sadenia môžeme o nej povedať, že je to minerálna a kúpeľná veľmoc. Prezrite si stránky významných slovenských kupelov <http://zaujímavosti.net/blog/archiv/zoznam-kupelov-na-slovensku-zdravot-nych-indikacii-kde-naco/> a posúďte sami.

Kanada je druhá najväčšia krajina sveta, ale okrem pár kúpeľov v Alberte a niekoľkých ďalších v Britskej Kolumbii, tu významnejšie liečebné pramene nemáme. Mnohokrát v Kanade počujeme honosné anglické slo-vo “SPA”, (kúpele), ale s klasickými európskymi liečivý-mi kúpeľmi to nemá nič do spoločné. Balneotheraphia (veda o kúpeľníctve) je vysoko uznávaná v Európe, ale, bohužiaľ, v Kanade a v USA prevažná väčšina študova-ných doktorov nepozná vôbec toto slovo ...

Tento rok som si kúpil liečebný poukaz prostred-níctvom slovenskej webovej stránky www.destina-cie.sk z Popradu, ktorá ponúka na internete veľa lie-čebných pobytov v slovenských kúpeľoch. Ubytovali sme sa v 4-hviezdičkovom hoteli Veľká Fatra, ktorý ponúka všetko, čo zákazník-kúpeľný hosť potrebuje, pod jednou strechou. V januári, keď teploty dosaho-vali aj - 20 stupňov, sme nemuseli vychádzať vôbec

z hotela, lebo všetky liečebné procedúry boli v hotelovom komplexe. Boli sme spokojní po všetkých stránkach, lebo hotel, strava, čistota, obsluha, doktori, liečebné procedúry, kultúrne vyžitie, okolitá príro-da a všetko s našim pobytom súviaciace možno označiť jed-ným slovom, SUPER.

Mnohí krajanovia z USA, Kana-dy poznajú slnečné destinácie amerického kontinentu, ale, bohužiaľ, nepoznajú liečeb-nú silu slovenských kúpeľov. Dúfam, že po prečítaní tohoto článku porozumýšľajú, či by “to stálo za to” pri budúcej návšte-ve rodného Slovenska vyskú-šať si aj liečebný pobyt v slovenských kúpeľoch.

Ešte spomeniem čo sa napríklad dá liečiť v Tur-čianskych Tepliciach. V týchto kúpeľoch, ktoré sú jedny z najstarších na Slovensku a ktorých história siaha až do roku 1281, sa ako v jediných kúpeľoch na Slovensku liečia choroby obličiek a močových ciest. S úspechom sa tu liečia aj choroby pohybo-vého ústrojenstva, najmä stavy po reumatických zápaloch kĺbov, degeneratívne chronické ochore-nia, ochorenia bedrových, kolenných kĺbov, chrb-tice, poúrazové deformácie a pooperačné stavy pohybového ústrojenstva. Špecializujú sa tu nielen na dospelých, ale aj na problémy u malých detí. Kú-pele využívajú horúce pramene liečivých vôd Tur-

čianskej kotliny, ktorých teplota sa pohybuje od 38 do 46 stupňov Celsia. Siránovo-hydrouhlíčitánová vápenato-horečnatá hypotonická voda sa používa v bazénových a vaňových procedúrach. Liečbu pit-nými kúrami lekári predpisujú pri chorobách obličiek a močových ciest. K procedúram sa pridružujú ma-sáže, suché zábalu, individuálna pohybová liečba, rehabilitačné cvičenia, vodoliečba, fyzikálna liečba, elektroliečba, sauna a terénna liečba. Viac informácií o týchto významných kúpeľoch Turca si môžete na-študovať aj na stránke v angličtine www.therme.sk/en/.

Zdravie máme iba jedno a treba sa oň starať.

Od Niagary prajem čitateľom to moje klasické “Zdravíčko & Šťastíčko.

Text a fotografie: Paul Stacho, Stoney Creek, Ontario

Slovo z Britskej Kolumbie medzi turistami na Čiernom vrchu.

Už niekoľko rokov mám vo zvyku, že zavítam v zime medzi turistov na Slovensku. Hneď na Šte-fana (druhý vianočný sviatok), býva dobrým zvykom stretnúť mnohých priateľov na Čiernom vrchu v bá-novskom regióne a “zhodiť samozrejme aj prebytoč-né vianočné kalórie”.

V rôznych častiach Slovenska sa organizujú tra-dičné výstupy na neďaleké končiare, ktorými je ma-lebné Slovensko tak neúrekom požehnané. Preto

množstvo “skalných”, ale aj “sviatočných” turistov na Slovensku si vyrazí počas vianočných dní do prí-rody. V prírode dokážeme načerpať ďalšie potrebné sily do hektického každodenného života, ktorý nás čaká určite aj v tomto roku 2017.

Turisti z okolia Bánoviec nad Bebravou, Trenčína a Prievidzkého okresu majú túto tradičnú destináciu v Strážovských vrchoch. Je to Čierny vrch nadmor-skej výške 997 metrov. Minuloročné Vianoce, ale aj

Tunel generála M.R.Štefánika na Myjave

Rád objavujem Slovensko. Naša vlasť, kde sme sa narodili alebo kde máme korene, má nám čo ponúk-nuť. Pán Boh ju skutočne obdaril mnohými prírod-nými, ale aj “technickými krásami”. Jednu z nich tu spomeniem. Je to Štefánikov tunel na Myjave.

Francúzky generál M.R. Štefánik, veľký syn Slo-venska, si bezpochyby zaslúžil čestné miesto v na-sích dejinách. Takisto aj v dejinách Kanady, lebo aj tu bolo prepojenie na tohoto veľikána. Existovala tu v minulom storočí jediná čisto slovenská dedina s názvom Bradlo, na severe provincie Ontario pri-bližne 1300 km severovýchodne od Niagary (pozri **Slovo z Britskej Kolumbie**, č.17, Jar 2013, str.8).

Tento rok som v zime objavil znovu niečo nové, zaujímavé v rodnom kraji. Navštívil som tunel ge-nerála M. R. Štefánika na Myjave pod hrebeňom Poľany. Nachádza sa neďaleko Brezovej pod Brad-lom, pamätného miesta Košariska a Bradla, kde sa narodil a odpočíva slovenský veľikán. Cestujuci, ktorí cestuju železnicou zo Slovenska do Čiech na trase Nové Mesto nad Váhom do Veselí na Moravě využí-vajú spomenutý Štefánikov tunel už od 8. decembra 1927. Je 2422 metrov dlhý. Po vzniku prvej ČSR bolo potrebné z hospodárskeho, ale aj zo strategického hľadiska prepojiť stred republiky, teda Slovensko s Moravou. Preto sa technická dokumentácia začala pripravovať už v roku 1919 a tunel sa začal stavať

Pamätník veno-vaný výstavbe tunela Generala M.R. Šte-fánika na Myjave na železnickej sta-nici v Brestovci

8. júla 1923. Na tú dobu to bol tunel, ktorý spĺňal sve-tové parametre a bol v tej dobe najznámejší a najdlh-ší v bývalej ČSR. Prvenstvo si držal až do roku 1931. Náklady na jeho výstavbu boli na ten čas obrovské, 35 miliónov korún a pracova-lo na ňom 1443 robotníkov. Boli aj obeť, pri výstavbe tunela zahynulo 6 robot-níkov. Geologické pomery a členitosť terénu v Bielych Karpatoch pod Poľanou bola veľmi náročná. Muselo sa tu vytunelovať vyše 143 tisíc kubíkov zeminu. Ústie tunela na moravskej strane leží o 12 metrov vyššie, ako ústie na slovenskej strane, preto vzhľadom na rozdielnu teplotu sa predpokladal prí-rodzený ťah vzduchu. Tunel je tak dobre technicky vyriešený, že sa dokáže sám prirodzenou cestou od-vetrávať. Tesne pred tunelom na slovenskej strane leží zastávka Brestovec. Vedľa budovy zastávky stojí pamätník s nápisom: TUNEL GENERÁLA ŠTEFÁNIKA, vybudovaný v rokoch 1923-1927. Na zadnej strane pamätnej tabule sú uvedené mená šiestich robotní-kov, ktorí zahynuli pri stavbe tunela. Veľakrát tech-nické výdobytky, žiaľ, si vyžadujú aj svoje obeť...

Keď vás, čitateľov Slova z Britskej Kolumbie, cesty zavedú do myjavskej oblasti, nezabudnite si prezrieť túto zaujímavú technickú pozoruhodnosť Slovenska. Neobanujete, stojí zato.

Text a fotografie: Paul Stacho, Stoney Creek, Ontario

Dobří učitelia nás nebili, hovorí dievčatko zo starej fotografie

Dnes už je z dievčatka v tmavej šatovej zásterke deväťdesiatročná teta Ilonka. Ako spomína na školu?

Do prvej a druhej triedy som chodila málo; dlho som maróčila na túto nohu. Rodičia chodili na roboty do Čiech a nás deti vychovávali babka. Raz, keď sa na ceste ozvalo bubnovanie, vybehli von počúvať, čo bubnujú. Dvere nechali otvorené a prasa vbehlo zo dvora do kuchyne. Ja som ležala na peci a tak som sa naľakala, až som spadla a vyklbila som si nohu. Babka boli dosť nedbanlivá, keby ma hneď zobrali do Závady Košíkovi, mohol mi nohu napraviť. Keď prišli mama z Čiech, tá so mnou aj išli, ale už bolo neskoro, už sa s tým nedalo nič robiť.

V Kšínnej sme mali školu na troch miestach: voľaktoré triedy sa učili v škole, kde bol aj rektorský byt. Starší žiaci mali triedu v gazdovskom dome u Gabriškov. A ešte sme sa učili aj hore na strekárni. Na začiatku a na konci vyučovania sme sa modlili a na začiatku roka sme všetci chodili do kostola. Učiteľov sme mali všelijakých, aj dobrých, aj zlých. Mali sme aj Nemku, už neviem, jak sa volala, mala také nemecké meno. Tá bola mrchavá; bila nás palicou po dlani, keď sme nevedeli. Mišo Holý, ten keď ju za to kopol do brucha, hneď išla preč z dediny, už sa vyše neukázala. Potom to už zarazili, len kľachať nás dávali.

Mali sme aj takého farára, čo tiež bol zlý a bil nás. Fabry sa volal. Jeho dcéra chodila s nami do triedy; aj na ňu bol mrchavý. Rozkázal jej, aby nás skúsala náboženstvo, on tomu hovoril recitovať. Keď nechcela, ťahal ju za vlasy, až jej chumáč vytrhol a hovoril jej: „Budeš recitovať, há?!” On bol aj trochu na nervy. Keď umrel, bol vystavený v kostole a Mišo Holý ho chytil za nos a povedal mu: „Budeš recitovať, há?!” Potom ho rodina zobrala do Batizoviec pochovať, odtiaľ pochádzal.

Dobří učitelia boli Kubovčák a Zajac. Tí dávali dobré lekcie a nebili nás. Ja som mala najradšej počty. Aj Kubovčáková bola dobrá, tá učila ručné práce. Pred Vianocami nám urobila také batôžky; do ručníčkov dala oblátky a poobede sme ich roznášali po dedine. Napísala nám zoznam, do ktorých domov sme mali zaniest. Mňa poslala na Stavanie, lebo som to tam poznala. Za roznášanie sme dostali jabĺčka a učiteľke poslali zbožie. Lebo učitelia aj sliepky chovali. Mali sme aj spevokol, aj ja som v ňom spievala. A na Štedrý večer sme v kostole spievali.

Mária Škultétyová,
Bánovce nad Bebravou, 22. decembra 2016

Roman Tulis * August 3 1955 † March 4 2010

Daddy, I can't believe it has been 7 years since we touched you, held you, and heard your voice. It still doesn't make sense to me why you're gone but it never will. Not everything happens for a reason, and I've learned that's something I must accept. I was so lucky to spend 21 years with you, to learn, to laugh and to grow with you. You were my world, you were my strength, my inspiration, and my joy. You taught me to love with all my heart, to be courageous no matter what others thought and to never give up. Thank you for being stubborn, for being strong and for always believing in me, I am the person I am today because of you.

Mom, Junior and I love and miss you like crazy. Not a day that goes by that we don't think of you and that beautiful contagious smile..

Nicole

Chlieb náš každodenný

Už pár rôčkov si pečiem domáci chlebič. Moji blízki aj známi hovoria, že sa mi to celkom darí... dokonca im aj celkom chutí. Sama som netušila o čo, a ako, ma táto prastará ľudská činnosť až nevyhnutnosť môže oBOHatiť.

Keď sa obzriem späť, som rada, že som zopárkrát našla v našom malom obchodíku, kde zvyčajne býva, iba prázdne police. To bol ten správny impulz, ktorý ma presvedčil, že nič nie je stratené. Múku a dve ruky mám ešte stále. Bola to pre mňa nová výzva, možno na prvý pohľad banálna, ale výzva.

Už samotná príprava, zohrievanie múky deň vopred, pridávanie bylín, slnečnicových a ľanových semiačok do neja, následné miesenie cesta a dôležitý úkon - požehnanie vyváňaného chlebiča, je pre mňa radostná chvíľa, ba až posvätnosť. Celá práca až po upečenie a konečné jedenie má pre mňa svoje nezameniteľné čaro a poetiku. Tak nádherne ako vonia čerstvo upečený chlebič – nevonia nič na svete.

Uvedomila som si ďaleko viac pri tejto, na prvý pohľad prozaickej práci, že k pečeniu chlebiča si môžeme vytvoriť aj hlbší vzťah - než iba vzťah človeka k chlebu ako zdroju obživy. Nie je to len nevyhnutná potreba nasýtiť sa – zahnať hlad. Je to aj šanca prežiť spomínanú prácu a nasýtenie sa aj po duchovnej stránke. Obsah vyriešených slov, v ktorých ďakujeme Dobrotivému za dar každodenný - som precítila hlbšie až pri samotnej príprave tohto vzácného pokrmu.

veronika hoffmannová

Zasiatie zrna do zeme, následný rast, nevyhnutné slnko a dážď sú pridané vzácne ingrediencie. V neposlednom rade dozrievanie klasov, keď nastal ten správny čas, to všetko, ba aj požehnanie zhora nie je nič samozrejmé.

Pečenie koláčikov je pečenie koláčikov. **Pečenie chlebiča je však pečenie chlebiča!** Prežívam ho ako sviatočnú chvíľu vo všednosti. Dnes už sama viem a chápem, že aj v tých každodenných, obyčajných veciach - môžeme prežívať a vidieť veci neobyčajné.

Cousin Julian Gnall

Moja teta Mary Gnall (Stelmak)

s manželom (husband Gnalls from

Mahanoy City)

Rodina mojej tety Stelmak v Mahanoy City

(Gnalls_family)

Joe - Mary - John Katherine
Gnall - Mahanoy City Pa.

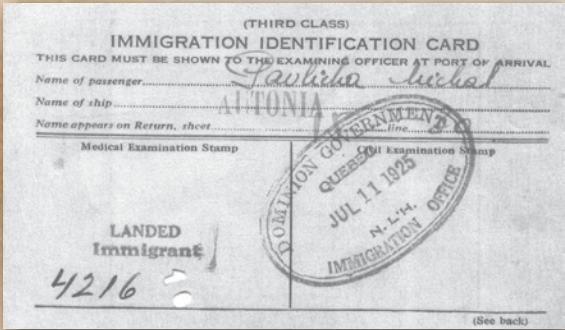
Korene amerických a kanadských Slovákov

Keď prišla zvest', že v r. 1492 objavil Krištof Kolumbus Ameriku, vyplávali tam aj iní námorníci a neskôr aj odvážni a podnikaví ľudia, kupci, obchodníci. Medzi prvými odvážlivcami, ktorí tam prichádzali, boli ľudia z ostrovných a prímorských štátov ako Anglicko, Írsko, Španielsko, Portugalsko, Francúzsko, Nemecko, Švédsko, Nórsko a Dánsko. Zakladali si tam osady, kolónie, začali obrábať pôdu a pestovať najnutnejšie potraviny potrebné pre živobytie.

Neskôr, so začínajúcim a postupne sa rozvíjajúcim priemyslom, hlavne baníctvom a strojárstvom, pociťoval sa nedostatok pracovných síl. A tie začali prichádzať nielen z afrického kontinentu, ale už aj z európskeho vnútrozemia, teda aj zo Slovenska, ktoré bolo v tom čase súčasťou Rakúsko-Uhorskej monarchie.

Prví Slováci sa v USA objavili asi pred 150 rokmi (cesta loďou tam trvala 14 dní) a usadzovali sa po príchode do New Yorku a patričnej registrácii v okolitých prímorských štátoch New York, New Jersey, Virginia, Massachusetts, neskôr aj vo vzdialenejších štátoch, ako Ohio, Illinois, Pennsylvania, Michigan a Maryland. Pracovali prevažne v baniach, v strojárskom priemysle, na farmách...

V tom období začali prichádzať už aj do susednej Kanady, kde ich popri USA žije najviac v zahraničí. Usadzovali sa spočiatku v bližších oblastiach od prístavu v štátoch Ontario a Quebec, neskôr aj vo vzdialenejších ako Saskatchewan, Alberta, Britská Kolumbia. Ja som mal v Kanade 3 príbuzných, Michal Pavliča, ktorý pracoval na farmách, Juraja Vrabela, ktorý pracoval v pivovare a Michala Pavlishina, ten pracoval v lesoch. Michal Pavliča a Michal Pavlishin

Šífkarta Michala Pavliču,

sa po rokoch a zarobených dolárikoch vrátili na Slovensko, Juraj Vrabel zostal tam, postavil i dom v Etocoke (Ontario), kde aj zomrel.

Nebolo pre nich ľahké opustiť rodnú vlasť, obec, mesto, rodinu, priateľov, príbuzných, známych a vyštahovať sa do ďalekej neznámej krajiny až hen „za veľkú mláku“. Nie div, keď sa mnohým pri lúčení objavili aj slzy v očiach. A neboli medzi nimi iba slobodní, ale často aj ženatí muži, bezdetní manželia, ba aj rodiny s deťmi. Pochádzali väčšinou z chudobných regiónov a oblastí bez priemyslu ako Orava, Kysuce, Liptov, Abov, Zemplín, Šariš, Spiš a Horehronie.

No nie všetci, ktorí emigrovali do USA, sa tam rozhodli zostať. Poniectí, keď si našetrili peknú kôpku dolárov, sa vrátili do Slovenska. Iní, ktorí sa nevedeli prispôbiť tamojšiemu prostrediu a spôsobu života alebo sa im priveľmi cnelo za domovom, sa tiež vrátili. No mnohí z nich majú dobré zamestnanie, lepšie podmienky a príležitosť pre vzdelávanie a sebarealizáciu, ako by mali na Slovensku, sa nevrátili a usadili tam.

Stávalo sa občas, že sa mládenec oženil a krátko po svadbe vycestoval do USA v nádeji zarobiť si peniaze a dostať tam aj manželku, čo sa takmer vždy podarilo. No poznám aj konkrétny prípad, keď to nevyšlo. Sused z mojej rodnej obce Radoma, Michal Pavliča, sa vyštahoval bez manželky do Kanady a odtiaľ neskôr do USA. Pracoval na farmách, ale aj v pennsylvánskych baniach. Po čase napísal manželke, že by bol rád, keby prišla za ním do Scranton PA. Zmienil sa pritom, že v prípade, ak bude súhlasiť, pošle pre ňu agenta so šífkartou, ktorý ju dopraví k nemu. Jeho manželka Zuzana uvažovala o vycestovaní a čoskoro mu napísala, že by mohla vycestovať k nemu.

Keď sa jedného letného dňa objavil v jej dome agent so šífkartou v ruke a požiadal ju, aby sa vychystala na ďalekú cestu k manželovi, zrazu zmenila svoje stanovisko o emigrácii, začala usedavo plakať a odmietla vycestovať. Agent sa vrátil bez nej, no dopravil do USA niekoľko iných osôb k ich rodinným príslušníkom, ktoré súhlasili s vycestovaním a mal pre nich zabezpečené aj šífkarty. Michala Pavliča správa o manželkinej odmietnutej emigrácii zarmútila. Keď dostal od nej list, v ktorom ho okrem iného žiadala, aby prišiel domov, vyhovel jej požiadavke a na Vianoce bol už na Slovensku.

V USA sa usadilo mnoho slovenských rodín. Ich dospelí synovia sa po čase oženili, dcéry povydávali a odsťahovali sa k manželovi a často aj za prácou na iné miesto. Môžem to demonštrovať aj na mojich príbuzných v USA, ktorí sú roztrúsení po viacerých štátoch. Moja sesternica Mary Addis (Stelmak) sa odsťahovala od rodičov z Cleveland OH na juh do Cottonwood AZ, sesternica Kathy Potter (Stelmak) žije v Parma OH, bratranec Steve Stelmak býva v Houston TX. Sesternica Dorothy Kaplačka (matka Mary Gnall – Stelmak), sa odsťahovala od rodičov z Mahanoy City PA do New Boston PA, bratranec John Gnall (reverend) žije v Silver Spring MA, bratranec Julian Gnall býva v San Diego CA.

Počas mojej 9 týždňovej návštevy v USA som sa zúčastnil pri príležitosti každoročného stretnutia (reunion) so všetkými vyššie spomínanými. Pýtala sa ma, prečo sa aj moja matka nevysťahovala k otcovi do Scranton PA, kde pracoval ako baník. Mój otec chcel, a žiadal ju o to v liste, no ona odmietla.

Viacerí americkí Slováci prichádzajú na Slovensko, aby spoznali krajinu svojich predkov, ich rodnú obec, mesto, navštívili cintorín, kde sú pochovaní, či kostol, kde ich krstili alebo sa sobášili, ich rodný dom alebo pozemok, na ktorom kedysi stál. Jedni prichádzajú individuálne, niekedy aj s príbuznými iní, s cestovnou kanceláriou Treasures of Slovakia takmer na 5 mesačné turné, pričom navštevujú aj okolité krajiny, kde žijú slovenské lokality.

Ich potomkovia pracujú teraz na rôznych miestach a postoch ako robotníci, úradníci, učelia, lekári, kňazi, námorníci, vedeckí pracovníci, farmári či letci pre dobro, blaho a rozkvet USA alebo Kanady.

Nuž, ich korene na Slovensku sú rozvetvené do široka, a tak rozvetvené sú aj ich rodinné stromy, konare a vetvy, ktoré z nich narástli už v USA a Kanade.

Andrej Štelmák, na Sliach 11.12.2016

Rozhovor so spisovateľom Jozefom Banášom

JA: Dobrý večer prajem. Volám sa Oliver Fejcz, som žiakom 5. A triedy na Užhorodskej ulici č. 39 v Košiciach a rád by som s Vami, ak dovoľíte, urobil rozhovor do nášho triedneho časopisu.

JB: No jasné, klobúk dolu pred Tvojou odvahou.

JA: Keď ste chodili do 5. ročníka, tak ako ja teraz, vedeli ste čím by ste chceli byť?

JB: Dobrá otázka na začiatok.... Poviem Ti pravdu, že vtedy mojím snom bolo byť československým reprezentantom vo volejbale, lebo som mal starších kamarátov, ktorí hrali volejbal a strašne sa mi to

páčilo a mali sme pod oknami volejbalové ihrisko. Skoro sa mi to podarilo lebo som bol československým reprezentantom v dorasteneckom volejbale, len potom už prišli takí 2-metroví a ja som už bol nízky. A druhý môj sen bol, chcel som byť spisovateľom, ale to sa mi vlastne podarilo až keď som mal 56 rokov. Takže odkaz pre Tvojich rovesníkov je: – „chodte si za svojím cieľom a snom“ a musíte veriť, že sa vám to podarí.

JA: Odkedy píšete knihy...

JB: No, ja som začal písať televízne scenáre - to

som napísal prvý v roku 1975, ale knihy som začal písať ... prvú v roku 2000 a potom som začal písať postupne každý rok jednu knihu.

JA: Ako sa volala Vaša prvá kniha.

JB: Moja prvá kniha mala veľmi zaujímavý názov „LEPŠÍ AKO VČERA“ a základná myšlienka tej knihy je, že sa nemáme porovnávať s inými, nemáme sa snažiť, aby sme boli lepší ako tí druhí, ale jediné, čo má zmysel v našom živote – „Byť lepší ako sme boli včera“.

JA: Chodíte na besedy k žiakom v mojom veku?

JB: Vieš čo, keď ma zavolajú, tak idem, ale k žiakom v tvojom veku chodí viac naša Adela, lebo ich vie lepšie zabaviť. Chceš ma zavolať?

JA: Môj triedny učiteľ a takisto učiteľ SJ píše knihy. Volá sa Jozef Dzurjak. Poznáte ho?

JB: Vieš čo, tak Ti poviem, že ja sa o svoju konkurenciu ani nejak nezaujímam. Priznám sa, že ja som taká neriadená strela v slovenskej literatúre.

JA: Škoda, lebo podľa môjho názoru, sú epigramy Jozefa Dzurjaka takou dobrou riadenou strelou na problémy súčasného sveta... Ďakujem Vám za Váš čas a rozhovor.

P.S. Zabudol som doplniť smajlíka na začiatok poslednej odpovede od JB , lebo na túto otázku obzvlášť milo a s úsmevom na tvári odpovedal. Aj fotka je upravená. A ešte som zabudol doplniť, že keď mal toľko rokov ako ja, tak vyhral súťaž v písaní poézie s názvom DOMOVINA, ktorú si doteraz pamätá, o čom nás aj presvedčil.

Rozhovor sa uskutočnil na vernisáži Radovana Ladomerského,“OBSESSION“ ktorá trvala od 4. do 24.2.2017 v Košiciach na Hlavnej 100 v priestoroch Cafe Bar Smelly Catt a pán Banáš tam bol ako hosť a rozprával tam nezáväzne o živote, o písaní a o svojej poslednej knihe KOD.

O. Fejcz, V. A

Denno-denný biznis na Niagare

Ticho nájdete na Niagare na takýchto miestach

Objavovanie histórie Niagary

Kto bol vlastne prvý z Európanov, ktorý uvidel krásy Niagarských vodopádov? Takéto otázky mi prebiehajú hlavou, keď sa túlam v niagarskom chotári a obdivujem božskú krásu vodopádov. Odpoveď nájdete na kanadskej, ale aj americkej strane vodopádov, keď si prečítate historicko-poučné tabule určené turistom. Jedna z nich je dokonca aj v areáli kláštora karmelitánov, ktorý sa nachádza neďaleko kanadskej strany vodopádov. Dozviete sa tam, že prvým Európanom, ktorý žasol pri Niagarských vodopádoch, bol misionár, dobrodružný cestovateľ, františkán LOUIS HENNEPIN. On bol tým prvým mohykanom – “bielou tvárou”, kto vstúpil do zatiaľ neprebádaného indiánskeho územia.

Narodil sa r. 1626 v Ath, v Španielskom Holandsku

Louis Hennepin v pozadí americká časť vodopádov

(dnešné Belgicko) a zomrel v Ríme r. 1705. V zime 1678 -1679 navštívil Niagaru a podal o tom neskôr, po príchode do Európy, svedectvo v knižných publikáciach. Takto sa po prvýkrát vodopády “z nového sveta” stali známymi na “starom kontinente”. R. 1683 vydal knižku o Niagarských vodopádoch pod názvom Nový objav (A New Discovery). A teraz už viete kto, ako prvý Európan, naštartoval niagarský turistický biznis.

p.s. Ak pri návšteve Niagary chcete okrem prírodných krás zažiť aj niečo spirituálno-nábožensko-duchovné, vrelo doporučujem návštevu kláštora karmelitánov. <http://www.niagarafallsreview.ca/2008/04/19/the-brothers-of-mount-carmel>

Text a fotografie: Paul Stacho, Stoney Creek, Ontario

Biskupi M. Blaha, J. Vojtaššák, P. Jantusch a J. Čársky

pred deväťdesiatimi rokmi v USA

Rok 1926 priniesol katolíkom v USA významnú udalosť: 28. medzinárodný eucharistický kongres v Chicagu, IL. Všeobecne sa očakávalo, že Amerika ako „krajina neobmedzených možností“ pripraví kongres, ktorý počtom účastníkov i grandióznosťou prekoná všetky predchádzajúce medzinárodné eucharistické kongresy. Podľa očakávaní sa mal stať fórom, na ktorom by sa manifestovala sila amerického katolicizmu.

Pre slovensko-amerických katolíkov mal však pripravovaný 28. medzinárodný eucharistický kongres aj dôležitú pridanú hodnotu. Pri jeho príležitosti totiž do Ameriky pricestovali aj štyria slovenskí katolícki biskupi: banskobystrický Marián Blaha, spišský Ján Vojtaššák, trnavský Pavol Jantusch a košický Jozef Čársky.

Pre slovenských biskupov bola cesta do Ameriky roku 1926 prvou a zároveň jedinou. Okrem účasti

na kongrese biskupi svoj pobyt v USA využili aj na pastoračnú cestu medzi slovensko-amerických katolíkov. Na cestu sa vydali na konci mája 1926 a do New Yorku dorazili na lodi Aquitania 11. júna 1926. Slovenským katolíkom v Amerike priniesli vzácny dar – slovenský preklad Svätého písma, na vydaní ktorého veľkú zásluhu mal Andrej Hlinka, ktorý pri príležitosti eucharistického kongresu tiež pricestoval do USA.

Pred kongresom sa slovenskí biskupi zúčastnili na prvej graduačnej slávnosti vyššej slovenskej dievčenskej školy v Danville, Pa., vedenej slovenským rehoľným rádom Sestier sv. Cyrila a Metoda. V Chicagu biskupov oficiálne privítali zástupcovia slovensko-amerických katolíckych spolkov. V čase pred formálnym začiatkom eucharistického kongresu slovenskí biskupi v Chicagu prijímali návštevy krajanov, poprezerali si významné časti mesta, v slovenských katolíckych farnostiach slúžili sv. omše a konali misijné kázne. Podľa odhadov sa na kongrese zúčastnilo vyše sto tisíc Slovákov (zo Slovenska spolu s biskupmi okolo šesťdesiat). Slovenskí katolícki biskupi sa na kongrese zúčastnili aktívne slúžením sv. omší a kázňami. Po skončení eucharistického biskupi zostali v Amerike do 4. augusta 1926.

V tomto čase ponavštevovali všetky väčšie a viaceré menšie slovenské katolícke farnosti. Navštívili všetky z nich nebolo fyzicky možné, v jednom dni by ich museli navštíviť viac ako štyri. Konali misijné pobožnosti, prednášali kázne, udeľovali sviatosť birmovania a zúčastňovali sa na slovenských dňoch, zhromaždeniach a poradách. Pri návšteve centier slovensko-amerických katolíkov často neskrývali prekvapenie a obdiv. Dňa 1. júla 1926 ich hosťiteľom v Scrant-

Slovenskí katolícki biskupi s harrisburským biskupom Philipom R. McDevittom a so slovenskými kňazmi v USA, Danville, PA. Sediaci zľava: J. Čársky, M. Blaha, P. R. McDevitt, J. Vojtaššák a P. Jantusch. Zdroj: Archív Krajanského múzea Matice slovenskej, Fotografie USA, fasc. K, sign. K57.

Slovenský svetový kalendár

Vladimír Valentík je zakladateľ a šéfredaktor Slovenského Svetového Kalendára. Pod jeho vedením vydal Slovenský kultúrny klub v Srbsku koncom roka 2016 1.ročník tohoto kalendára.

Kalendár vyšiel v Báčskom Petrovci, v Srbsku a prispeli doň svojimi príspevkami viacerí Slováci roztrúsení po celom svete. Sú v ňom aj 3 príspevky o živote slovenských komunít v Britskej Kolumbii.

Príspevky si môžete prečítať vo formáte PDF na webovej stránke <https://www.slovenskykalendar.com/download/SSK-2017.pdf>

tone, Pa., bol i Michal Bosák. Zaujímavosťou je, že ich pohostil napr. kaviárom, korytnačou polievkou, virgínskou šunkou, hovädzím filé, vanilkovou zmrzlinou a ďalšími špecialitami.

Pre slovensko-amerických katolíkov mala návšteva slovenských katolíckych biskupov istú špecifickosť: Mnohí z nich, zvlášť katolícki kňazi, mali osobnú skúsenosť so šovinizmom uhorskej katolíckej hierarchie, ktorý bol v mnohých prípadoch hlavnou príčinou ich odchodu za oceán. O to viac vedeli oceniť, že po vzniku Československa môžu medzi sebou privítať slovenských biskupov.

Slovenskí biskupi svoju návštevu v Amerike využili aj na masívnu propagáciu Spolku sv. Vojtecha v Trnave a novovydaného slovenského prekladu Svätého písma. Úspech tejto misie bol zrejímavý a pre Spolok sv. Vojtecha znamenal vysokú návratnosť investícií do vydania slovenskej Biblie.

Štefan Kucik

Tomáš Tomík

Tomáš Tomík začal svoju športovú kariéru v národnom tíme vodného póla v bývalom Československu. Prostredníctvom vrcholového športu navštívil mnohé krajiny sveta. V roku 1981 sa rozhodol emigrovať do Kanady. Usadil sa v hlavnom meste Kanady v Ottawe.

Dnes je tento bývalý športovec na penzii, ale naďalej sa venuje futbalu, hokeju, tenisu a zjazdovému lyžovaniu. Svoje bohaté skúsenosti vracia ako športový dobrovoľník pre slovenských a českých športovcov, ktorí navštívia Kanadu. Je takým neoficiálnym „športovým ambasádorom“.

V roku 2009 a 2015 pôsobil ako “team host” pre slovenský juniorský hokejový tím na Svetovom juniorskom šampionáte. V 2013 bol ako “team host” pre český tím žien na Svetovom šampionáte žien v hokeji. V roku 2015 bol, ako “team host” súčasťou slovenského bronzového tímu juniorských hokejistov.

Vďaka patrí Tomášovi Tomíkovi a jemu podobným dobrovoľníkom, ktorí pomáhajú propagovať úspechy slovenského športu v Kanade.

Paul STACHO-RIACHUELO DE PIEDRA, AREA DE CATARATAS DEL NIAGARA, STACHOphoto

Kanadské oficiálne noviny National Post 16.januára 2017 uverejnili článok “Prečo Rusko, krajina s menším rozpočtom než Kanada a s menším počtom obyvateľov než Nigéria, vládne svetu”. Čitateľom Slova z Britskej Kolumbie chceme priblížiť, aspoň v hlavných bodoch, obsah tohoto kanadského pohľadu na Rusko.

(<http://news.nationalpost.com/news/world/why-russia-a-country-with-less-money-than-canada-and-fewer-people-than-nigeria-runs-the-world-now>)

Prečo je Rusko svetovou veľmocou?

Rusko má menší národný dôchodok než Kanada. Národným dôchodkom sa vyrovná Austrálii, ktorá má iba šestinu populácie Ruska a polovičnú rozlohu. 147 miliónov obyvateľov Ruska tiež nie je nič moc. Nigéria, Bangladeš alebo Brazília majú viac obyvateľov.

A predsa, Rusko dominuje v medzinárodných vzťahoch – viď Syria. National Post sa obrátil na niektorých historikov, politických vedcov a diplomatov s otázkou “Prečo Rusko vládne svetu”.

Rusko je “dostatočne veľké”

Niekedy je vrecková pištoľ rovnako účinná ako inteligentná riadená strela. Vojské výdavky Ruska predstavujú iba desatinu výdavkov USA, Rusko má menej vojakov než India a stárnúcu lodedlovú loď Admirál Kuznecov musí sprevádzať vlečná loď pre prípad, žeby sa niečo pokazilo. A predsa, zdá sa, že to stačí. Krym bol obsadený bez výstrelu.

Pre intervenciu v Sýrii postačilo \$500 miliónov, presne toľko, koľko Američania minuli na tréning sýrskych rebelov. Zdá sa, že nezáleží na veľkosti armády, ale na ochote ju aj použiť.

Rusko nedôveruje nikomu

Rusko, podobne ako Izrael, si nie je nikdy absolútne isté, komu dôverovať ako spojencovi a komu nie. “Starí” partneri z Varšavskej Zmluvy sa “rozprchlí” hneď po páde Berlinského múru. Podobne sa zachovali bývalé Sovietske republiky. Tri z nich už patria do NATO priamo na hraniciach Ruska.

Rusko má tiež problémy s jehadistami a rozsiahle, prázdne, prírodným bohatstvom oplývajúce územia na nikým nechránených hraniciach s rozpínavou Čínou. Dá sa usudzovať, že to, čo nazývame agresívnym správaním Ruska je výsledkom správania sa jeho terajších susedov. Keby Kanada mala spo-

NATO 1950 a 2016

ločnú 49. rovnobežku so Severnou Koreou, Azerbejdžanom a pol tuctom iných nestabilných štátov s nekalými úmyslami, asi by bola menej priateľská a tolerantná.

Rusko má v Bezpečnostnej Rade právo veta

Sovietsky Sväz získal právo veta v Bezpečnostnej Rade víťazstvom v 2. svetovej vojne. Rusko toto právo zdedilo a od r.2000 ho 13x použilo hlavne pri posudzovaní situácie na Blízkom Východe. Je ťažké rozhodovať o situácii vo svete bez toho, aby Rusko nesedelo pri rokovacom stole.

Rusko je ľahkým a lacným cieľom politických útokov

Pozrime sa na titulky z anglického tabloidu: “Aby Angela Merkelová prehrala voľby, Rusko môže zorganizovať sexuálne útoky emigrantov v západnej Európe”. Je to smiešny až absurdný článok, ale ukazuje, že Britský čitateľ si vie predstaviť, že Kreml je schopný poslať do Západnej Európy na padákoch celú armádu sexuálnych maniakov. Kritici hovoria, že hoci Rusko nie je žiadnym “svätcom”, predsa ho Západ neúmerne kritizuje jednoducho preto, že sa ľahko “strieľa” na nedávneho nepriateľa zo studenej vojny.

“Áno, Vladimir Putin, vládne autoritatívne, áno, používa aj mimozákonné metódy na potlačenie odporcov, ale je to len “malý zlomok” toho, čo robia niektorí naši spojenci denne”, vyhlásil Norman Pereira, historik na Dalhousijskej Univerzite. Pereira pokukával hlavne na Turecko, člena NATO a dlhoročného spojenca Západu a na jeho potlačanie politických odporcov po nevydarenom puči r.2016.

Rusko je veľmi dobré v diplomacii

Spojené štáty vypovedali v januári 2017 35 ruských diplomatov ako odvetu za ruské zasahovanie do amerických volieb. Nasledujúci deň Vladimir Putin veľkodušne pozval deti amerických diplomatov v Moskve do Kremľa, aby si pozreli jeho vianočný stromček. Bol to lišiacky ťah krajiny, ktorá vkladá veľké investície do diplomatických vzťahov. Diplomati po celom svete označujú ruský diplomatický zbor ako veľmi dobre vyškolených, neúnavných a extrémne profesionálnych diplomatov.

“Pravdou je, že Putin, pri všetkých našich stretnutiach, bol skrupulózne slušný a veľmi úprimný” – vyhlásil bývalý americký prezident Barack Obama po Atlantickom stretnutí r.2013.

Zahraničná politika ruských diplomatov má na svojom konte niekoľko nedávnych úspechov, napríklad dojednanie chemického odzbrojenia v Sýrii, opätovné zlepšenie vzťahov s Čínou a vytvorenie, podľa vzoru EU, Euro-Ázijskej ekonomickej únie s Arménskom, Bieloruskom, Kazachstanom a Kyrgistanom.

Priority Ruska

Medzi rokmi 2014 a 2016 rubel stratil polovicu svojej hodnoty voči US doláru. Ruská ekonomika sa scvrkáva a reálny príjem klesol r.2016 o 9%. To je obvyčajne situácia, kedy sa krajiny v podobnej situácii prestanú zaujímať o zahraničné veci a začnú sa viac zaoberať domácimi záležitosťami. V Rusku sa stal opak. Rusko sa neznepokojuje o domáci trh, snaží sa vylepšiť si medzinárodné postavenie. „Mantra“, ktorú počuť v Rusku, je „Rusko je veľmoc“ a Kreml ju dokázal pretlačiť aj na medzinárodnú scénu – povedal novinám National Post expert na ruskú zahraničnú politiku Jean Wilson, pôsobiaci vo Wheaton College.

Možné sú dve vysvetlenia. Alebo sa Rusko prezieravo rozhodlo obetovať blahobyť v prospech prestíže, alebo sa Putin rozhodol odvrátiť pozornosť z chudobnej ekonomiky na zahraničné „víťazstvá”.

Angela Merkelová si myslí, že pravdou je druhá možnosť. „Má strach zo svojej slabosti” povedala Merkelová po stretnutí s Putinom r.2007, na ktoré prišiel Putin s veľkým čiernym psom, aby (vraj) vystrašil bojazlivú Merkelovú.

Nemilosrdnosť

R.1985, keď Hezbollah unieslo v Bejrute štyroch ruských diplomatov, podľa správy z novin Jeruzalem Post, KGB okamžite zavraždilo rodinného príslušníka jedného z vodcov Hezbollah a (vraj) poslalo časť mŕtveho tela únoscom. Ruskí rukojemníci boli okamžite prepustení. Ťažko kvantifikovať nemilosrdnosť, ale každý z opýtaných, ktorých kontaktovali noviny National Post, že v tomto ohľade vyjadril, že Rusi sú „tvrdí”. To naznačuje, že Rusko dokáže „prekročiť hranicu”, ktorej sa iné krajiny nechcú otvorené ani dotknúť.

Jadrové zbrane

A, samozrejme, Rusko je jednou z dvoch krajín, ktoré dokážu zničiť všetok život na našej planéte. Rusko má najväčšie zásoby jadrových zbraní. Podľa Ploughshares Fund ich má Rusko 7,300. V porovnaní s tým má Severná Kórea, ktorá sa takmer týždenne vyhráža jadrovými zbraňami okolitým krajinám, iba okolo tučta striel s nízkym doletom. India a Pakistan dokážu zničiť jeden druhého. Anglicko a Francúzsko môžu premeniť na púšť väčšiu časť Západnej Európy.

Ale iba Rusko a USA si ponechali, ako dedičstvo zo studenej vojny, schopnosť zamoriť celý glóbus jadrovou radioaktivitou.

Autor: Tristin Hopper, email: thopper@nationalpost.com

Zdroj: <http://news.nationalpost.com>

Voľný skrátený preklad: Jožo Starosta
Obrázky: Wikipedia/Google/internet

Pozdravujem Jožko:)

áno prezrela som si nové číslo.....je fakt skvelé. Rôznorodosť zaujímavých tém....a hlavne čo chcem podčiarknuť...čítať vo všetkom, že je to pre človeka. Možno to znie ako kliše....ja však hovorím, že pozor-ný čitateľ by to odhalil.....Nakoniec aj v názve časopisu je Slovo a to je zaväzujúce-však?:) Veď aj na počiatku bolo Slovo.....

Verte, že je mi ctou ak trošičku prispievam aj ja..... nakoniec, ak by to o čom píšeme Vy aj ja a iní prispievatelia bolo bez pravdivosti a pokore, tak by to bol iba plátok na efekt. A to Slobo z BC iste nie je. Má obsah...vážny inokedy úsmevný a hlavne má ducha:). Ducha dobra.....Nechcem nateraz sklzávať do komentovania toho, čo sa deje vo svete.... práve preto svet a ľudia v ňom potrebujú práve taký časopis akým Slovo z BC je:)

Milý Jožko prajem Vám aj Vaším blízkym aj čitateľom zo srdca všetko dobré....

S pozdravom: veronika

Vážený pán Starosta,

veľmi ste ma potešili posledným číslom časopisu Slovo. Ako vždy perfektne redakčne pripravené. Ak mi Pán Boh dá zdravie, budem sa snažiť pripraviť niečo do budúceho čísla. Zprávy o Slovákoch z Britskej Kolumbie sú inšpiráciou pre „domáчих”, ktorých masíruje vládna propaganda o škodlivosti prijímať utečencov. Mnohí majú krátku pamäť a zabudli ako ich akceptovali v susedných krajinách a v zámorí po r. 1945, 1948, 1968. Nebolo málo tých, čo stratili dôveru v demokratickú orientáciu a hospodársky rozvoj po r. 1990 a odišli do zahraničia.

Strácame ešte aj teraz najschopnejších, lebo doma nie sú zaplatení. Čas je veľmi zaujímavá veličina, dostávame ju zadarmo, ako dar od Stvoriteľa a na nás záleží ako ju prežijeme – čestne, v pravde a pokoji, alebo zháňaním sa za mamonou. Bohatým sa musí ťažko opúšťať tento svet, v batohu môžu niesť iba dobré skutky. Nič nie tak podstatné v ľudskom bytí ako žiť v láske s blízkymi.

Prajem vám a všetkým krajanom požehnané vianočné sviatky, zdravie a nádej, že budúci rok bude optimistickjší.

S pozdravom Aristid Miglierini

Ahoj Jozef,

našiel som niečo vo svojom archíve. Fotografia je asi z roku 1966 z letného karnevalu.

Je to pohľad na divákov, stojacich na lešení okolo Manderláku čakajúci na sprievod letného študentského karnevalu. Slovo z Britskej Kolumbie som si prečítal skôr ako si poslal mail, oceňujem obsahovú aj grafickú stránku. Dobrá práca, vďaka.

Želám pekný deň a ešte veľa zdieľaných pekných spomienok.

Ivan

Ďakujem Ivan, tá fotografia Maderláku je pôsobi-vá ... Áno, muselo to byť r. 1966, keďže nápis hovorí „Pozdravujeme 21.výročie oslobodenia...”. Pamätám sa na karneval, ale neviem si spomenúť podrobnosti okolo toho karnevalu... Tuším ho organizovali študenti z VŠMU a my, elektrikári, sme sa toho tiež zúčastnili... Bol som vtedy Cyrano z Bergeracu a stál som pri terajšej budove vlády... A zaujímavý je tiež pútač na pravej strane tej fotografie, z ktorého dokážem prečítať: Koncerty ... English Chamber Orchestra ... Jane Rhodes (francúzska operná spevačka)... Je vidno, že to bolo obdobie politického uvoľňovania pred r.1968 ...

Jožo Starosta

Hoci sme už “hlboko” v r.2017, Novoročný vinš od Jozefa Dzurjaka je stále aktuálny.

NOVOROČNÝ VINŠ

Vďaka Ti buď, ó, Všemohúci Bože

Za jasné svetlo hviezdy na nebi.

Zvedavé oči hľadia pyšne z lôže,

Keď zhasína noc nočnej pahreby.

Jedným sa rozum čímsi pomiatol,

Iným zas srdce kryha ľadu mrazí,

Kým celospoločenský karambol

Odhaľujú len smelí paparazi.

Do noci svietia hviezdy jagavé.

Nad kapustnicou kúdolí sa dym;

Mnohí už ticho driemu pri pive.

Prajem si, Bože, na tej oslave

Aby si raz aj všetkým bohatým

Daroval naviac srdce – citlivé!

Jozef Dzurjak

Jozef, tento malý monument sa nachádza pred Slovenským Veľvyslanectvom v Ottawe (50 Rideau Terrace, Ottawa, ON K1M 2A2, Canada)

Dúfam, že sa mi podarí získať informácie kto, kedy a pri akej príležitosti dal spraviť/postaviť tento pamätník.

Paul Stacho

len štyri webové sídla! Väčšinou aspoň jedno z nich vysiela. Ten pater ma motivoval, že Kristus je živý a všade, takže ak Naň hľadím cez internet, som akoby pred Ním priamo. Takže som tie video feed-y predpripravil a ponúkam ich aj Vám ďalej: www.ave.life

Žiaľ, nie každý je dostupný aj z mobilu a nie každý vždy vysiela – ono by to chcelo aspoň jeden stabilný a technicky vhodný video feed Eucharistie mať pre tento účel, aby ku nám Kristus aj týmto spôsobom mohol ľahko preniknúť do domácností a do office-ov, všade a vždy. Ak by ste vedeli o kaplnke ustavičnej adorácie, s ktorou by sa dalo spolupracovať, dajte mi prosím vedieť. Viem ich technicky podporiť, ale vystavenú Sviatosť musí zabezpečiť niekto kompetentný.

Všetko dobré prajem a požehnaný pôstny a veľkonočný čas.

Lišajník islandský

Bolo to ešte za vlády komunistov, keď Baliarne čajov v Malackách dostali objednávku od farmaceutickej nemeckej firmy na dodávku neobmedzeného množstva vysušeného lišajníka islandského. Ponúkaná cena bola fantastická, takže nebolo treba uvažovať, ale konať.

Tamojší výrobný námestník zhŕňal partiu, ktorá by sa podujala na neľahkú úlohu. Lišajník rastie v Nízkych Tatrách v okolí Kráľovej holi, vo výške nad 1500 m. Oslovil ma, či by som nemal záujem táboriť asi týždeň – desať dní v Nízkych Tatrách a aby nám deň nebol jednotvárnny, budeme zbierať liečivé rastliny. Ponuka ma zaujala, lebo dovolenka v meste počas augusta nie je najlepšie riešenie. Čerstvý vzduch prospeje, takže som súhlasil. Prekvapilo ma, že zdôraznil, aby som nezabudol na stravu, stan, hrable a zimné rukavice. Považoval som to za vtip, azda predpokladá, že tam bude ešte sneh.

V dohodnutý čas sme sa dvanásť stretli na železničnej stanici v Liptovskom Hrádku, odkiaľ nás po úzkokolajnej železničke doviezli k horárni Staníkovo. Trať sa kľukatila popri rieke Čierny Váh, okolo Liptovskej Tepličky až k samému lesu. Na konečnej stanici bola pripravená siahovica na odvoz.

Konečná stanica Staníkovo

Dohodli sme, že o desať dní pripoja k vlaku vagóny, ktorými sa zvezieme aj s čajom naspäť do Hrádku. Od horárne Staníkovo bolo treba asi za 2,5 hod. šliapať do rokliny, kde budeme táboriť. Chodník viedol horou spočiatku po relatívnej rovine, ale neskôr bol čím ďalej tým strmší. Keď sme vyšli z lesa, ocitli sme sa na priestranstve, kde sa nachádzalo ohnisko a studnička s čistou vodou. To dokumentovalo, že nebudeme prví, kto sa tešil z krás prírody. Pri pohľade na roklínu som sa prekvapením opýtal nášho „odborníka“ na liečivé rastliny, či rastie lišajník na skalách alebo medzi kosodrevinou. Kdeže, aby som sa pozrel na okolité vrchy – priamo nad nami je Veľká Vápenica, povedľa Orlova a za ňou Kráľová hoľa. Na ich holinách rastie lišajník islandský. Pán Boh zaplať, to sa budeme štverať až tam? Veru áno.

Táborisko pod Veľkou Vápenicou

Miesto zberu

Noc pod stanom nebola najpohodľnejšia, ale dúšok slivovice vylepšil teplý čaj ako vzpruha na ďalší pochod. Chceli sme vyraziť hneď ráno, ale počkali kým sa osuší tráva. Náš priateľ poznal cestu, hoci o chodníku nemohla byť reč. Občas sme sa predierali cez kosodrevinu, inokedy po skalách a po hodine udýchaní sme sa ocitli na lúke. Toto bude naše pracovisko. Nezostal som ticho a namietal som, že sme mali ísť táboriť a nie pracovať. Keby bol nám povedal, čo nás čaká, asi by sme sa nepodujali na taký druh výletu. Ďalšie prekvapenie nás čakalo, keď v neďalekých kríkoch mal ukryté hrable, akože výrobný nástroj a zasvätil nás do techniky zberu. Islandský lišajník sa podobá mladým bodliakom, ktoré ešte nemajú stonky iba prízemnú ružicu. Rastie na lúke v trsoch, ktoré sa hrablami poľahky vyberú zo zeme a nechajú na mieste usušiť. Nebola to ťažká robota, ale okolo obeda už slniečko prihrievalo aj ruky oťaželi, takže dopriali sme si obedňajšiu prestávku. Každý jedol, čo si doniesol. Vody na pitie bolo by sa zišlo aj viac. Po hodinovom oddychu sa nám veru nechcelo pokračovať v práci, lepšie by bolo ležať na bruchu. Napriek tomu, že slniečko hrialo, nič nerobenie a neustály vietor upozornil nás, že sme vo výške 1600 m nad morom.

Obedňajšia prestávka

Náš vedúci usúdil, že na začiatok to stačí a okolo 17,00 hod. vrátili sme sa do tábora. Ubytovali sme sa po dvojiciach, čo zodpovedalo veľkosti stanu a spolu sme sa stravovali aj spali. Po „výdatnej večeri“ 2 vajička na slanine s chlebom a teplý čaj. Večierku nemusel nikto odrúbiť, zaľahli sme a spali ako medvede.

Ranné vstávanie už bolo menej radostné, ale najlepšou rozčívkou bolo vyraziť na kopec. Teraz nám cesta trvala o niečo menej aj dýchanie sa upravilo. Vyberanie lišajníka už sme brali ako rutinu. Po obedňajšej prestávke sme si prezreli včerajšie trsy a veru časť z nich už bolo polosuchá. Pomáhalo

tomu slniečko a vetrík. Cestu do tábora sme spestrili pesničkou a večera bola výdatnejšia – guláš. Ktosi vytiahol pivo a nič nebolo tak lahodné ako piť z orosenej fľaše. Večer sme pri malom táboráku pripravovali plány na ďalšie dni. Dvaja sa podujali doniesť ďalšie mechy, prechodne uložené v hájovni v Staníkovce. Ostatní sme pokračovali vo vyberaní trsov. Práca išla od ruky a poobede videli sme prichádzať kolegov s vrecami, preto suché trsy sme do nich začali pchať. Vrecia mali rozmery vložiek do postele, takže boli raz tak veľké ako normálne. Tu som pochopil nutnosť zimných rukavíc. Suchý lišajník pichal ako bodliaky. Tretí a štvrtý deň sme sa rozdelili. Dve dvojice naplňovali vrecia a ostatní vyberali trsy lišajníka. Piaty deň sme zistili, že vrece po naplnení váži okolo 20 kg.

Naplnené mechy suchým lišajníkom

Problém bol, ako dostať vrecia z vrchu do doliny, najprv k nášmu táboru a odtiaľ bol ešte kusisko k železnici. To si vyžadovali odvoz vozmi. Dvaja sa podujali najať gazdov s povozmi. Tí sa smiali, že potrebujeme na čaj konský povoz. Keď sme prisľúbili slušnú odmenu, dvaja prisľúbili, že prídu tam, kde končí cesta a začína chodník. Vrecia z vrchu rozhodli sme kotúľať cez kosodrevinu. Lenže oni si cestu nadol vyberali po svojom – pár metrov sa gúľali, potom sa zastavili v kosodrevine, alebo nabrali rýchlosť a odskakovali po hrane kde, kade. Mali sme, čo robiť, aby sme ich do zotmenia pozbierali. Večer sa pri tábore zastavil bača zo Šumiaca, ktorý mal sالاš nad dedinou. Pýtal sa, či sme nevideli ovce, čo išli z Vápenice k nám dole. Ukázali sme mu vrecia naplnené suchým lišajníkom a pochopil, že to neboli ovce, ale vrecia. Tváril sa sklamane, lebo daromne sa štveral po vrchu.

Nakladanie mechov na vagóny

Ďalší deň plnili sme vrecia suchým lišajníkom a kotúľali, prípadne znášali k táborisku. Každý z nás dostal za úlohu zniesť desať vriec na miesto, kde prídu gazdovia s vozmi. Nebolo ta ľahká práca, lebo ak sme sa chceli predrať úzkym chodníkom, museli sme vrecia nosiť na hlave. Nie len my, ale aj gazdovia boli prekvapení z množstva mechov. Veru museli sa otočiť, aby doviezli všetky k železnicike. Vláčik prišiel podľa dohovoru a 100 vriec sme uložili do dvoch vagónov. V Liptovskej Tepličke nastal problém s uzavretým vagónom, ktorý sme vopred neobjednali. Jeden sa nachádzal na vedľajšej koľaji, ale bol rezervovaný pre lesnú správu. Vyriešila to fľaša slivovice

– mechy sme naložili, rušňovodičovi povedali, že vagón je plný, nech ho pripojí k vlaku a odvezie do Bratislavy, o ďalšie sa postarajú Baliarne z Malaciek.

Pripravení na odchod

Všetci sme boli spokojní – my, že sme si zacvičili ako málokedy, pomohli baliarňam a národnému hospodárstvu a chorým pacientom liek. Nakoniec dostali sme odmenu za zber (výška socialistická), ale stačila na „mulatšák“ s prvým burčiakom. Na túto príhodu som si spomenul, keď som pred nedávnom dva mesiace bojoval s nepríjemnou chrípkou. Proti kašľu mi lekár predpísal pastilky na cumľanie s islandským lišajníkom.

S pozdravom Aristid Miglierini

A sme zase tam, kde sme boli!

Od roku 1948 sme žili v „kľietke zo silného železa, pozváranej silnými zvarmi“. Nemali sme možnosť cestovať nielen do západných štátov, ale veľa rokov ani do východných štátov. Ešte horšie bolo, že existoval dlhodobो fungujúci systém intenzívnej snahy mocných usmerňovať myslenie ľudí do „jedného smeru“. Tento systém vytváral rôzne spôsoby “usmerňovania”, napríklad vzbudzovanie strachu o možnosť študovať, neuvěřiteľné šikanovanie v zamestnaní a neustálu propagandu... Ľudia sa báli hovoriť, čo si myslia ... Bolo to nechutné, nenormálne každodenné divadlo nesmierne poškodzujúce myslenie, zvyky a kultúru národa.

Niektorí, režimom „temna“ vyvolení, mohli však nielen cestovať, ale aj absolvovať jednoročné alebo viacročné tzv. “ štúdijné stáže “ v Nemecku, Francúzsku, Holandsku alebo inde na západe s vysokými štipendiami v tzv. „tvrdej mene“. Tieto stáže mali pre “vyvolených” tiež aj ohromnú výhodu - možnosť osvojiť si “svetový” jazyk.

Počas obdobia pred augustom 1968 nám snahy pána Alexandra Dubčeka o „Socializmus s ľudskou tvárou“ začali vlievať nádej na normálny, rozumný život. Ľudia nielen v Bratislave, ale v celej Československej socialistickej republike navzájom komunikovali v konštruktívnej optimistickej nálade. Každým dňom si ľudia vo všetkých sférach života budovali krajšiu a radostnejšiu atmosféru. Bolo to čarovné... Čítali sme Literárne Noviny, pozerali čierno-bielu televíziu s úžasným obsahom... Vnímali sme to ako veľké šťastie, že takých zmien sme sa my, v mladom veku, dočkali...

21. augusta 1968, po polnoci, kamarát pri otvorenom okne na internáte “Mladá garda” v Bratislave zakričal “Rusi sú tu!”. Pred gardou, na ceste, stálo veľa tankov... Tri dni ma vo dne v noci extrémne bolela hlava – bol som si absolútne istý, že v najbližšej chvíli vypukne 3. svetová vojna. Na námestí SNP v Bratislave sa strieľalo, viackrát sme si museli ľahnúť na zem... Takto skončila naša, začínajúca nádej na „socializmus s ľudskou tvárou“..

Pozdrav z Matice slovenskej

Pred vianocami sme dostali do redakcie časopisu Slovo z Britskej Kolumbie z Matice slovenskej vianočný pozdrav, ktorý nám poslala p. Zuzana Pevelcová. Hoci sú už vianoce dávno za nami, matičný pozdrav obsahuje myšlienky hodné zamyslenia v každom okamihu nášho emigrantského života, nielen pred vianocami. Uvádzam niektoré časti z pôvodného pozdravu.

Práve Vy, naši krajania, ste svoje zvyky preniesli z domoviny do šireho sveta. Vo svojich srdciach nosíte vlastnú identitu, v rukách remeslo a v hlavách múdry um. Z pokolenia na pokolenie odovzdávate najvzácnejší poklad svojim potomkom, aby ďalej hrdo šírili svoju kultúru, náboženstvo i históriu.

Milí naši krajania, je naozaj obdivuhodné, že aj v čase globalizácie nezabúdate na svoje korene, že pes-tujete slovenskú reč, ktorá je odrazom slovenského myslenia, že zachovávate slovenskú kultúru, ktorá je obrazom vyspelosti slovenského národa, že zachovávate kresťanské náboženstvo, ktoré je symbolom dobra Slovákov a že vychovávate ďalšiu slovenskú generáciu, ktorá zabezpečí udržateľnosť našej svojbytnosti.

Zo srdca a sídla Matice slovenskej Vám vyslovujeme za Vašu prácu i cítenie úprimné poďakovanie.

Hoci vianočný pozdrav, ktorý poslala p. Pavelcová, nebol adresovaný **iba nám**, redakcii časopisu, bol adresovaný **aj nám**. Slová uznania a vďaky sú pre nás inšpiráciou a povzbudením do ďalšej práce.

Jožo Starosta, redaktor a vydávateľ časopisu Slovo z Britskej Kolumbie

Príbeh z mladosti

Počas študentských rokov takmer každý rok som absolvoval autostopom okolo 3000 km cestovaním za mojím dievčaťom. S kamarátmi sme autostopom viackrát cestovali do Vysokých Tatier. Ráno sme a sa v Bratislave rozdelili a večer v Starom Smokovci sa stretli.

Začiatkom r. 1969, keď som už pracoval, dostal som povolaVáci rozkaz na vý-nimočný termín rukovania s tým, že nástup na povinnú vojenskú službu nebol “povinný”, ale povolávaný “regrút” sa mohol rozhodnúť. Povedal som si, že narukujem. Cestovať autostopom som neprestal ani ako vojak základnej služby.

Každé autostopovanie bolo pre mňa jedinečným zážitkom. Viezli ma rôzni zaujímaví ľudia v rôznych autách. Jedného dňa v lete 1969 mi zastala „šestotrojka“, dosť ďaleko od miesta, kde som stopoval. Chvilu som váhal, či auto zastalo kvôli mne, ale potom som sa k nemu rozbehol. Vpredu sedeli dvaja páni, ja som otvoril zadné dvere a zadychčaný som sa hodil na zadné sedadlo. Po pár vydýchnutiach som začal vnímať priestor interiéru a neveril som vlastným očiam – za volantom sedel pán Alexander Dubček. Keď som si uvedomil, že to nie je sen, začal som sa ospravedlňovať, že som stopoval, ale pán Dubček ma zastavil a povedal, že vojakov treba vždy odviesť.

Pán Dubček sa v tom čase učil šoférovať a jeho šofér sedel na sedadle po jeho pravej strane. Cestovali smerom do Senca a čakali kedy pôjde oproti auto Simca, v ktorej mal cestovať zo Senca syn pán Dubčeka a aj s priateľmi. Odrazu šofér skríkol – už idú! Pasažieri v oprotidúcej Simce však pána Dubčeka nezbadali. Na to šofér povedal - vymeníme sa!

Pán Dubček sa ma opýtal: chcete vystúpiť? Ja som povedal že nie, že ja chcem s ním cestovať čo najdlhšie. Šofér skrútil volant, auto otočil smerom späť do Bratislavy a začali sme Simcu „naháňať“. Nepodarilo sa nám ju však dobehnúť. Keď sme prechádzali okolo miesta pri Zlatých pieskoch, kde som pôvodne stopoval, pán Dubček sa ku mne obrátil a povedal: “A sme zase tam, kde sme boli!”

Chápal som to nielen ako poznámku na skutočnosť, že sme zase pri mieste, kde som nastúpil do auta, ale že my, ako krajinia, sme opäť tam kde sme boli pred r. 1968 a nie tam, kde pán Alexander Dubček chcel, aby sme boli....

Josef Dopjera

Slovo z Britskej Kolumbie ide do sveta

Chcete aj vy dostať zadarmo farebný výtilačok časopisu Slovo z Britskej Kolumbie?

Vytlačte si titulnú stranu z ktoréhokoľvek vydania časopisu Slovo z Britskej Kolumbie, ktoré môžete nájsť na <http://slovozbritskejkolumbie.ca/kiosk> a odfotografujte sa s ňou v mieste svojho bydliska alebo na výlete, na dovolenke alebo na cestách po svete a pošlite nám fotografiu cez email na jozef.starosta@slovozbritskejkolumbie.ca

Pri vydaní každého nového čísla časopisu vylosujeme

3 autorov fotografií a pošleme im poštou zdarma farebný výtilačok časopisu Slovo z Britskej Kolumbie. Toto 28. číslo posielame p. Lucii Kubicovej Torchio do Talianska, p. Andrejovi Štelmákovi na Slovensko a p. Andrei Dankaninovej do Ottawy

Jožo Starosta

Slovo z BK v rukách p. Andreja Štelmáka na Sliači

Slovo z BK v rukách pracovníčky Slovenského Veľvyslanectva v Ottawe, p. Mgr. Andrei Dankaninovej

Podpredsedníčka a duša Združenia priateľov Slovenska My@Vy z Talianska pani Ing. Arch. Lucia Kubicova Torchio sa potešila tlačenej Slovu z BK. Náš časopis putoval z Vancouveru k Niagare, od Niagary do Bratislavy a z Bratislavy na Apeninský polostrov.

Slovo z BK v Kostarike v Sv. Jozefovi

Slovo z BK v Sade Janka Kráľa v Petržalke

Portfolio
Webstránky
Logo
Grafický dizajn
Obalový dizajn
Branding kit
Fotografika
Reklamné produkty
Reklamné služby

Grafické štúdio
s komplexným servisom
www.pixelplus.sk

Looking to buy or sell a home?
Call **Diana Janek**
for a FREE consultation or a FREE home evaluation
604-379-9873

Slovenská sv. omša

je každú nedeľu o 11.00 hodine
v Kostole sv. Cyrila a Metoda

472 East 8th avenue
New Westminster

tel. (604) 526-7351
<http://www.cyrilmetod.org>

Gardenium – Váš osobný záhradník
www.gardenium.sk

SLOVO
 Z BRITSKEJ KOLUMBIE

Tu môže byť ponuka
 Vašich služieb a výrobkov
 pre Slovákov zo zahraničia
 už za púhych 35 Euro.
 Sú nás desaťtisíce.

POMOC A PROFESIONÁLNÍ ZASTUPOVÁNÍ PŘI TRVALÉ IMIGRACI DO KANADY

David Kika
 RCIC Imigrační Konzultant
 Licence č. **R508492**
 Vancouver, Kanada
 kontakt: davidkika@shaw.ca

BRITISH COLUMBIA
 The Best Place on Earth